

Auditteam Voetbal en Veiligheid

Als de rook is opgetrokken

Een onderzoek naar vuurwerk in het betaald voetbal

Juni 2025

Vooraf

Op hoofdlijnen

Voetbal en vuurwerk

Onderzoek naar voetbal en vuurwerk

Omvang, aard en functie

Mate van organisatie

Impact

Van casus naar lessen

Survey supporters

Voetbal en vuurwerk in Europa

Bouwstenen aanpak

Geraadpleegde bronnen

Vooraf

Met dit onderzoek heeft het Auditteam Voetbal en Veiligheid geprobeerd de aard, omvang en impact van vuurwerk in het betaald voetbal in kaart te brengen en inzicht te bieden in de mogelijkheden om de negatieve effecten te beperken. Het resultaat is een omvangrijk onderzoek waarin nationale en internationale literatuur, registraties, casuïstiek, observaties en ervaringen uit de praktijk zijn samengebracht.

Over het afsteken van illegaal vuurwerk in het betaald voetbal wordt vaak gezegd dat het sfeerverhogend is. Slechts een kwart van de 22.372 supporters (25%) uit het Supportersonderzoek 2025-2026 heeft overigens die mening. Voor een klein deel van de supporters is het afsteken van vuurwerk een belangrijk onderdeel van de supporterscultuur; het wordt gezien als de norm. Deze groep handelt bewust en calculerend en hecht weinig waarde aan boetes of reputatieschade voor de eigen club, zo blijkt uit dit onderzoek.

De afgelopen jaren hebben incidenten in en rondom stadions echter ook laten zien dat het een veiligheids- en gezondheidsvraagstuk is. Het is dan ook niet vreemd dat uit dit onderzoek komt dat grote groepen supporters zich juist ergeren aan vuurwerk en de negatieve gevolgen daarvan. Het gaat dan vooral om veiligheids- en gezondheidsrisico's voor supporters en eventuele consequenties voor de club, zo blijkt uit het eerdergenoemde Supportersonderzoek. Bovendien raakt het vuurwerkprobleem aan bredere maatschappelijke ontwikkelingen en aan vraagstukken rond openbare orde, handhaving en mogelijk zelfs georganiseerde criminaliteit.

Al met al is illegaal vuurwerk in het betaald voetbal een hardnekkig en weerbarstig probleem. Eén eenvoudig antwoord of een 'ei van Columbus' levert dit onderzoek niet op. Was het probleem eenvoudig op te lossen geweest, dan was dat ook al lang gebeurd. Tegelijkertijd mag de complexiteit van het vraagstuk geen excuus zijn voor vrijblijvendheid. Juist dat is misschien wel de belangrijkste conclusie van het Auditteam. Veel van wat nodig is om vuurwerk terug te dringen, is niet nieuw. Al in 2018 zijn afspraken gemaakt en is een plan van aanpak opgesteld. Terugkijkend moeten wij constateren dat van de uitvoering daarvan te weinig terecht is gekomen. Goede voornemens bleken onvoldoende, eigenaarschap was diffuus en partijen spraken elkaar onvoldoende aan op gemaakte afspraken. Daarmee is dat beleid een papieren werkelijkheid geworden.

Dit onderzoek laat zien dat vuurwerk niet uitsluitend een probleem is van clubs, politie, gemeenten, het Openbaar Ministerie of de KNVB. Evenmin is het uitsluitend een voetbalprobleem. Een groot deel van de supporters die verantwoordelijk is voor het afsteken van vuurwerk, misdraagt zich ook op andere manieren. Dit doen ze niet enkel bij het voetbal, maar ook daarbuiten. Daarmee is het gedrag van die groep supporters onderdeel van een breder maatschappelijk probleem, waarvoor het voetbal op momenten ook een zichtbaar

podium biedt. Dat vraagt om een gezamenlijke aanpak, waarbij alle betrokken partijen verantwoordelijkheid nemen en zich langdurig committeren aan gemaakte afspraken. Zonder eigenaarschap, onderlinge aanspreekbaarheid en vasthoudendheid is het een illusie dat het vuurwerkprobleem zal verminderen en het gedrag van die groepen supporters in bredere zin zal verbeteren.

Het Auditteam ziet een aantal ontwikkelingen die een meer eenduidige aanpak kunnen ondersteunen. Het aankomende landelijke vuurwerkverbod en Europese ontwikkelingen bieden namelijk kansen om tot heldere normen en consequent handelen te komen. Dat zal niet alle problemen oplossen. Er zullen vragen blijven over de handhaving, opsporingscapaciteit en mogelijke verplaatsingseffecten. Maar deze vraagstukken mogen geen reden zijn om af te zien van optreden. Tegelijkertijd schreeuwen deze vraagstukken ook om nieuwe ondersteunende maatregelen. Het gaat dan bijvoorbeeld om technologische innovaties, waardoor bij de fouillering door stewards – die nu absoluut onvoldoende oplevert – bijvoorbeeld handscanners gebruikt kunnen gaan worden waardoor de pakkans – die nu laag is – omhoog gaat.

Het Auditteam is ervan overtuigd dat de aanpak van vuurwerk een kwestie van de lange adem is. Als we werkelijk verandering willen, zouden we consequent moeten zijn, afspraken moeten nakomen en elkaar daarop moeten aanspreken. Doen we dat niet, dan moeten we ook niet de verwachting hebben dat de situatie wezenlijk zal veranderen.

Namens het Auditteam Voetbal en Veiligheid

Michel Bezuijen

Voorzitter Auditteam Voetbal en Veiligheid

Op hoofdlijnen

Deze 'op hoofdlijnen' geven een samenvatting van het onderzoek dat door het Auditteam is uitgevoerd naar het fenomeen voetbal en vuurwerk.

Vraagstelling en afbakening

- Dit onderzoek richt zich op de aard, omvang en impact van het illegaal gebruik van vuurwerk in relatie tot het betaald voetbal in Nederland.
- Ook is onderzocht welke mogelijkheden er – mede in het licht van het aanstaande landelijke vuurwerkverbod – zijn om de negatieve effecten van vuurwerkgebruik terug te dringen.
- In het onderzoek wordt niet alleen gekeken naar incidenten in stadions, maar ook naar vuurwerkgebruik daarbuiten. Voorbeelden zijn tijdens corteo's, laatste trainingen en supportersbijeenkomsten.
- Onder vuurwerk verstaan wij knal- en siervuurwerk, fakkels, noodseinmiddelen en rookpotten.
- Onder voetbal vallen wedstrijden in de Eredivisie en Keuken Kampioen Divisie, maar ook laatste trainingen, bekerwedstrijden, Europese wedstrijden, nacompetitiewedstrijden en corteo's die aan het betaald voetbal zijn verbonden.

Methoden van onderzoek

- Het onderzoek bestaat uit een document- en literatuurstudie, casestudies, observaties, open bronnenonderzoek, analyse van bestaande registraties en interviews met 51 respondenten van 12 publieke en private organisaties. Daarnaast is een survey uitgezet onder tienduizenden supporters over beleving, veiligheid en vuurwerkgebruik in en rond stadions.

Omvang en aard illegaal vuurwerkgebruik bij voetbal

- Over de afgelopen drie seizoenen laten de registraties in de Ketenvoorziening Voetbal (KVV) een daling zien van het aantal vuurwerkregistraties: van 399 registraties in 2022-2023, via 318 in 2023-2024, naar 173 registraties in 2024-2025.
- Wanneer de vuurwerkregistraties worden gerelateerd aan het aantal gespeelde wedstrijden, dan blijkt dat er in de Nederlandse competities bij ongeveer één op de drie wedstrijden een vuurwerkincident wordt geregistreerd. Bij Europese wedstrijden is dit

bij bijna twee op de drie wedstrijden het geval.

- Wij willen benadrukken dat deze cijfers een beperkt beeld geven van de aard van de problematiek; de hoeveelheid en de typen afgestoken vuurwerk. Eén registratie kan namelijk zowel betrekking hebben op één rookpot als op een grootschalige, georganiseerde pyroactie met tientallen fakkels.
- Volgens respondenten schiet de huidige registratiesystematiek tekort. Niet alleen omdat de aard van de problematiek onvoldoende zichtbaar wordt gemaakt, maar ook de impact en georganiseerdheid ervan.
- Binnen delen van de supportersscene – met name de ultra's – is vuurwerk onderdeel van de supporterscultuur 'no pyro, no party'. Ook is er sprake van onderlinge competitie waarbij deze groepen elkaar proberen te overtreffen in omvang, impact en zichtbaarheid – op sociale media - van vuurwerkacties.
- Vuurwerkgebruik komt in alle competities voor maar de omvang, zichtbaarheid en impact daarvan zijn het grootst in de Eredivisie. Daar zijn de ultragroepen groter van omvang en vinden ook de meest grootschalige sfeeracties plaats. Bovendien is het Europese toneel waar Eredivisieclubs op uitkomen vaak reden voor een pyroactie.
- Het onderzoek laat daarnaast zien dat vuurwerkgebruik steeds georganiseerder en grootschaliger plaatsvindt. Vooral rondom derby's, Europese wedstrijden, promotie- of degradatieduels, laatste trainingen en corteo's worden grote hoeveelheden fakkels, rookpotten en soms zwaar knalvuurwerk ingezet.

Mate van georganiseerdheid en werkwijze

- Binnen delen van de supportersscene is sprake van een hoge mate van georganiseerdheid rondom vuurwerkacties, met name bij ultragroepen en harde kernen.
- Relatief veel vuurwerkacties worden gepland en voorbereid rondom beladen wedstrijden, zoals derby's, Europese wedstrijden en promotie- of degradatieduels. Ook voorafgaand aan dergelijke wedstrijden, zoals tijdens corteo's en laatste trainingen, vinden dan vuurwerkacties plaats.
- Supportersgroepen werken geregeld met taakverdelingen, waarbij personen verantwoordelijk zijn voor inkoop, opslag, transport, binnensmokkel en het afsteken van vuurwerk.
- Voor de financiering worden onder meer groepsbijdragen, crowdfunding en verkoop van merchandise gebruikt.
- Het vuurwerk wordt via uiteenlopende routes verkregen, waaronder buitenlandse leveranciers, tussenpersonen en online kanalen zoals sociale media en chatgroepen.
- Respondenten beschrijven een voortdurende innovatie in smokkelmethoden, bijvoorbeeld via dubbele kledinglagen, aangepaste banners, trommels, megafoons, vlaggenstokken en het gebruik van grote groepsstromen bij toegangspoorten.
- In sommige gevallen is het bekend dat het vuurwerk al vóór wedstrijddagen in stadions is verborgen of via insiders is binnengesmokkeld. Bij het merendeel van de respondenten is dit slechts niet meer dan het vermoeden.

- Vuurwerkacties verlopen vaak gecoördineerd, bijvoorbeeld door gezamenlijke aftelmomenten, vooraf afgesproken signalen en centrale aansturing binnen de groep.
- Om identificatie te voorkomen, dragen betrokkenen geregeld bivakmutsen, sjaals, capuchons of uniforme kleding. Grote doeken, vlaggen en banners worden gebruikt om het afsteken van vuurwerk aan het zicht van stewards en camera's te onttrekken.
- Vooral fakkels en rookpotten worden massaal en gelijktijdig afgestoken om visuele effecten en rookontwikkeling te creëren.
- Uit casussen blijkt dat sommige groepen bewust gebruikmaken van massaliteit, drukte en hectiek om handhaving en ingrijpen te bemoeilijken.
- Respondenten geven aan dat ervaren supportersgroepen steeds professioneler opereren en veiligheidsmaatregelen snel analyseren en omzeilen.

Impact van illegaal vuurwerk bij voetbal

- Vuurwerk heeft binnen delen van de supporterscultuur een belangrijke sfeerfunctie. Deze supporters zien fakkels, rookpotten en pyroacties als onderdeel van beleving, identiteit, emotie en clubtrots. Vooral bij opkomsten (met name tijdens derby's en Europese wedstrijden) en herdenkingen worden vuurwerkacties door supporters als sfeerverhogend ervaren.
- Tegelijkertijd kan vuurwerkgebruik tot aanzienlijke veiligheidsrisico's leiden. Het gaat onder meer om brandgevaar, paniek in mensenmassa's, belemmering van vluchtwegen, verstoring van zichtlijnen, wedstrijdonderbrekingen en escalaties richting stewards, politie of andere supporters. Vooral zwaar vuurwerk en massale pyroacties vergroten deze risico's.
- Het onderzoek laat zien dat vuurwerk steeds vaker onderdeel wordt van ordeverstoringen en protestacties, waarbij vuurwerk bewust wordt ingezet om grenzen op te zoeken of veiligheidsmaatregelen te ondermijnen.
- Daarnaast zijn er op basis van de gehanteerde bronnen duidelijke gezondheidsrisico's. Rook van fakkels en rookpotten kan leiden tot ademhalingsproblemen, benauwdheid, oog- en luchtwegklachten en onwelwordingen. Dit geldt vooral voor kwetsbare groepen, kinderen en ouderen.
- Bij verschillende vuurwerkincidenten moesten supporters medische hulp krijgen of naar het ziekenhuis worden vervoerd vanwege het inademen van rook. Ook stewards, spelers, politiefunctionarissen en andere medewerkers kunnen hieraan worden blootgesteld.
- Uit het Supportersonderzoek 2024-2025 blijkt bovendien dat vuurwerk één van de meest genoemde onveilige situaties in en rond stadions is. Vooral vrouwen en oudere supporters geven vaker aan zich hierdoor onveilig te voelen.
- Uit het Supportersonderzoek 2025-2026 blijkt dat meer dan de helft van de 22.372 supporters (56%) negatief is over het illegaal afsteken van vuurwerk in stadions. Men is vooral negatief omdat het de veiligheid en gezondheid van supporters in gevaar brengt en dat het consequenties kan hebben voor de BVO, bijvoorbeeld door het staken van een wedstrijd of het opgelegd krijgen van een boete.

- Een kwart van de 22.372 supporters (25%) is positief over het afsteken van illegaal vuurwerk in stadions door supporters. Dit is met name omdat het sfeerverhogend en mooi is.

Lessen uit Europa

- In Europa is vuurwerk bij voetbal een wijdverbreid en hardnekkig fenomeen. Het gaat vooral om fakkels, rookpotten en knalvuurwerk, vaak verbonden aan sfeer, identiteit en de ultra-cultuur.
- Buitenlandse studies laten zien dat gebruik van vuurwerk op volle tribunes risico's oplevert door hitte, rook, projectielwerking, paniek en letsel. In België komt vuurwerk bij ongeveer 41% van de professionele wedstrijden voor en er werden in enkele seizoenen honderden slachtoffers geregistreerd, vanwege brandwonden, gehoorschade en ademhalingsproblemen.
- De aanpak verschilt per land. In veel landen overheerst een repressief model met verboden, boetes, stadionverboden en strafrechtelijke vervolging.
- Noorwegen werkt juist met gecontroleerd toestaan onder strikte voorwaarden. België is in 2026 gestart met een pilot waarbij geselecteerde supporters onder toezicht legaal vuurwerk mogen afsteken. Die aanpak is bedoeld om illegaal gebruik te kanaliseren, maar roept ook zorgen op over normalisering.
- Voor Nederland zijn drie lessen uit Europa belangrijk. Ten eerste is repressie alleen onvoldoende, omdat vuurwerk cultureel sterk is verankerd en makkelijk verkrijgbaar blijft. Ten tweede is gecontroleerd toestaan geen wondermiddel en vraagt dat veel vertrouwen, organisatie en naleving. De meest kansrijke lijn is daarom – ten derde – een geïntegreerde aanpak: stevige handhaving combineren met gesprekken met supporters, duidelijke normstelling, betere detectie, internationale samenwerking, alternatieve sfeeracties en consequente sancties. En dan nog zijn er supportersgroepen die niet meewerken en hun eigen lijn met illegaal vuurwerk trekken.

En de afspraken uit 2018?

- De afspraken uit het Projectplan Aanpak Vuurwerk In Het Voetbal uit 2018 zijn slechts gedeeltelijk gerealiseerd. Hoewel clubs, KNVB, gemeenten, politie en justitie de afgelopen jaren hebben geïnvesteerd in toegangscontroles, cameratoezicht, stadionverboden, fouilleringen en opsporing, heeft dit niet geleid tot vuurwerkvrije stadions. Illegaal vuurwerk blijft structureel aanwezig in en rond het betaald voetbal.
- Respondenten noemen verschillende oorzaken voor het beperkte effect van de afspraken. In de eerste plaats blijkt vuurwerk diep verankerd in delen van de supporters- en ultracultuur, waarbij veel supporters pyro zien als sfeer, traditie en identiteit. Daarnaast lopen handhaving en opsporing in de praktijk tegen grenzen aan, onder meer door massaliteit, groepsdynamiek, vermommingen en steeds innovatievere smokkelmethoden.
- Ook wijzen betrokkenen op verschillen tussen clubs en veiligheidsregio's in prioriteitstelling, capaciteit en consequent optreden. Sommige maatregelen worden volgens

respondenten bovendien onvoldoende consequent uitgevoerd of verliezen effect doordat supportersgroepen hun werkwijze aanpassen. Daarbij ontstaat spanning tussen veiligheid enerzijds en sfeer, draagvlak en relatiebeheer met supporters anderzijds.

- Per saldo concluderen wij dat de afspraken uit 2018 wel hebben geleid tot meer aandacht, samenwerking en maatregelen op papier, maar onvoldoende tot structurele aanpak zoals beloofd, laat staan tot gedragsverandering en duurzame beheersing van het vuurwerkgebruik.

Is er ruimte voor experimenten?

- Het onderzoek laat zien dat in meerdere Europese landen wordt geëxperimenteerd met alternatieve benaderingen van vuurwerk in het voetbal, waaronder gecontroleerde pyroacties onder strikte voorwaarden. Vooral de Belgische pilot – waarbij geselecteerde supportersgroepen onder toezicht legaal vuurwerk mogen afsteken – wordt door respondenten met belangstelling gevolgd.
- Binnen de huidige Nederlandse wet- en regelgeving is de ruimte voor dergelijke experimenten echter beperkt. Voor professioneel vuurwerk bestaan al mogelijkheden via vergunningen en gecertificeerde pyrotechnici, maar het gecontroleerd toestaan van vuurwerk door supporters zelf ligt juridisch en bestuurlijk zeer gevoelig. Het aankomende landelijke vuurwerkverbod maakt die ruimte vermoedelijk nog kleiner.
- Tegelijkertijd laten de interviews zien dat sommige respondenten vinden dat volledig repressief beleid onvoldoende effectief is, omdat vuurwerk diep verweven is geraakt met delen van de supporterscultuur. Zij pleiten ervoor om – net als in België en Noorwegen – te onderzoeken of onder zeer strikte voorwaarden kleinschalige pilots mogelijk zijn, gekoppeld aan heldere afspraken, professionele begeleiding, duidelijke verantwoordelijkheden en stevige sancties bij overtredingen.
- Andere respondenten zijn daar juist kritisch op, omdat experimenten volgens hen kunnen leiden tot normalisering, precedentwerking en extra veiligheids- en gezondheidsrisico's.
- Per saldo concluderen wij dat de experimenteerruimte juridisch en bestuurlijk beperkt is én de doelgroep (ultra's en harde kernen) niet open zal staan voor gereguleerde vormen van pyro.
- In totaal 13.560 van de 19.099 supporters (71%) geven in het Supportersonderzoek 2025-2026 aan dat er volgens hen nagedacht moet worden over alternatieve sfeeracties. Deze supporters opperen vooral om meer spandoeken te tonen (22%). Andere genoemde alternatieven zijn door BVO's georganiseerde vuurwerkshows (13%), vlaggen of vlaggetjes (12%), licht- of lasershows (12%) en (live)muziek en optredens (11%).

Meest haalbare strategie van aanpak

De omvang, aard en impact van illegaal gebruik van vuurwerk vraagt niet om één maatregel, maar om een samenhangende strategie waarin normstelling, preventie, handhaving en samenwerking elkaar versterken. De meest haalbare lijnen zijn:

- **Landelijke regie en monitoring:** het plan uit 2018 liep mede vast door versnippering. Er is één duidelijke probleemeigenaar nodig die afspraken monitort en partijen aanspreekt dat ze ook doen wat er afgesproken wordt.
- **Aanpak van anonimiteit:** gezichtsbedekkende kleding (waaronder bivakmutsen) en grote doeken spelen een cruciale rol bij het frustreren van identificatie. Heldere regels, APV-instrumenten en spandoekenprotocollen kunnen helpen.
- **Betere toegangscontrole en technologische innovatie:** huidige fouillering en vuurwerkhonden zijn beperkt effectief. Scanpoorten, handscanners, slimme camera's en betere controle van personeel, leveranciers en stadionruimtes zijn kansrijker, ook in de dagen voorafgaand aan wedstrijden.
- **Doelgroepgericht werken:** onderscheid maken tussen ultra's/harde kern, meelopers en de brede groep supporters. Vooral die laatste groepen kunnen worden geactiveerd om vuurwerk niet langer te accepteren.
- **Gezondheids- en veiligheidsrisico's sterker communiceren:** de boodschap moet verschuiven van "sfeer" naar "schadelijke rook, letsel en risico's voor medesupporters, stewards en spelers".
- **High trust, high penalty:** investeren in overleg met supportersgroepen en ruimte bieden voor veilige sfeer en alternatieven, maar bij overtreding snel, zichtbaar en stevig sanctioneren.
- **Consequente handhaving en hogere pakkans:** niet alleen clubs beboeten, maar vooral individuele daders identificeren en sanctioneren. Dat vraagt om betere camerabeelden, daderdossiers, opsporing en opvolging door KNVB, politie en OM.
- **Het probleem is breder dan enkel vuurwerk:** een groot deel van de supportersgroepen die verantwoordelijk zijn voor het afsteken van vuurwerk zijn vaak ook vanwege andersoortig overlastgevend dan wel strafbaar gedrag in beeld bij de club en politie. Daarom is het cruciaal dat alle BVO's 'baas in eigen huis zijn' en hun huisregels handhaven, de gemeente nagaat of het gedrag tot een bestuursrechtelijke maatregel kan leiden en/of de politie en het OM aan opsporing en vervolging doen. Dit draagt niet enkel bij aan het verminderen van het aantal vuurwerkincidenten in en buiten stadions, maar ook aan de ambitie om tot gastvrij, veilig en toegankelijk voetbal te komen voor iedereen.

Samenvattend: repressie alleen lijkt onvoldoende effectief waardoor de meest kansrijke aanpak zichtbare handhaving, opsporing, gesprekken met supporters, een betere registratie van omvang, impact en georganiseerdheid van incidenten, normstelling en preventie zal moeten combineren. Het aankomende landelijke vuurwerkverbod verandert de context, maar zal zonder consequente handhaving en brede samenwerking niet automatisch leiden tot minder vuurwerk in het voetbal.

1 Voetbal en vuurwerk

Een meerderheid van de Tweede Kamer heeft haar steun uitgesproken voor een algemeen vuurwerkverbod vanaf de jaarwisseling 2026-2027. Dit roept vragen op hoe de voetbalwereld gaat reageren op de landelijke verandering van regelgeving ten aanzien van het vuurwerkdossier. In het jaarplan van het Auditteam Voetbal en Veiligheid[1] was al de wens uitgesproken om een fenomeenonderzoek uit te voeren naar het illegaal gebruik van vuurwerk in relatie tot voetbal. De huidige ontwikkelingen benadrukken het belang van een dergelijk onderzoek dat in het voetbalseizoen 2025-2026 is uitgevoerd.

We focussen ons in dit onderzoek op het illegaal gebruik van vuurwerk binnen stadions maar ook buiten stadions zoals bij laatste trainingen en tijdens corteo's.[2]

Zoals bekend kan er onder voorwaarden (zoals een vergunning) in georganiseerd verband op een professionele manier siervuurwerk worden afgestoken in voetbalstadions. Het illegaal afsteken van vuurwerk, fakkels en/of rookpotten in en buiten stadions door supporters is – vanwege de veiligheids- en gezondheidsrisico's die eraan verbonden zijn – verboden. Dit verbod blijkt tot nu toe – ondanks het 'Projectplan aanpak vuurwerk in het voetbal' uit 2018[3] – zeker niet te leiden tot vuurwerkvrije stadions, corteo's en laatste trainingen in ons land. Er lijkt sprake van een discrepantie tussen vrijheidsdrang bij sommige groepen supporters en de regelgeving.

1.1 Afbakening

Voor dit onderzoek verstaan we onder 'vuurwerk' knal- en siervuurwerk, fakkels, noodseinmiddelen en rookpotten. 'Voetbal' vertalen we met voetbalwedstrijden die gelieerd zijn aan het betaald voetbal in de Eredivisie, Keuken Kampioen Divisie (KKD), het bekertoernooi en de Europese competities, laatste trainingen voor belangrijke wedstrijden (waaronder derby's, Europese wedstrijden en nacompetitiewedstrijden) en corteo's.

1. Auditteam Voetbal en Veiligheid, 2024.
2. Corteo Is het Italiaanse woord voor stoet dan wel processie en wordt door voetbalsupporters en ultra's in het bijzonder al tijden gebruikt als woord voor het samen lopen in een stoet richting het stadion lopen.
3. Regiegroep Voetbal & Veiligheid, 2018.

Vuurwerk in categorieën

Binnen de Europese en Nederlandse indeling (o.a. vastgelegd in regelgeving rond pyrotechnische artikelen) wordt onderscheid gemaakt tussen:

F-categorie - consumentenvuurwerk (F1 t/m F4). F1 vuurwerk is het hele jaar verkrijgbaar en dit type mag het hele jaar worden afgestoken. F2 vuurwerk is alleen op de dagen voorafgaand aan de jaarwisseling te koop en mag slechts op 31 december van 18:00 tot 1 januari 02:00 worden afgestoken. F3 (zoals knalvuurwerk) en F4 (zwaar, professioneel vuurwerk) mag niet worden afgestoken door en verkocht worden aan consumenten.

T-categorie - theater- en podiumvuurwerk

P-categorie - overige pyrotechnische artikelen. De P-categorie valt dus buiten het klassieke vuurwerk voor particulier gebruik. Voor pyrotechnische artikelen geldt dat P1 artikelen (artikelen die weinig gevaar opleveren) niet verkocht mogen worden aan minderjarigen en dat P2 (uitsluitend bestemd voor personen met specialistische kennis) niet verkocht mogen worden aan consumenten.

1.2 Spanningsveld tussen passie en veiligheid

Met grote regelmaat wordt er in stadions vuurwerk afgestoken door voetbalsupporters. Naast voornoemde discrepantie is het belangrijk om te realiseren dat vuurwerk (met name fakkels en rookpotten) voor sommige groepen voetbalsupporters onderdeel is van de voetbalbeleving maar ook van de voetbalcultuur. Zo bezigen de groepen ultra's in Nederland, maar ook in de rest van Europa, het adagium 'No Pyro, No Party'. [4] Zowel tijdens corteo's, laatste trainingen als tijdens wedstrijden wordt door hen vuurwerk gebruikt ter opluistering van de sfeer. Veel andere supporters vinden dit ook sfeerverhogend, maar de keerzijde zijn hoge boetes van de UEFA of KNVB en veiligheids- en gezondheidsrisico's:

- In september 2023 zijn bij de wedstrijd PEC Zwolle – Go Ahead Eagles (IJsselderby) diverse supporters en stewards onwel (ademhalingsproblemen) geworden, omdat er onder het uitvak op afstand rookpotten met blauwe rook werden ontstoken. Een steward werd voor behandeling naar het ziekenhuis gebracht.[5]
- In september 2024 werden op de terugreis uit Doetinchem 50 Vitesse-supporters onwel en moesten diverse Vitesse-supporters met spoed naar het ziekenhuis omdat zij ook rook van fakkels en/of rookpotten hadden ingeademd.[6]
- De finale om de KNVB-beker tussen Feyenoord en NEC op 21 april 2024 werd tijdelijk onderbroken. Scheidsrechter Serdar Gözübüyük riep beide teams na 55 minuten spe-

4. Bremmers & Ferwerda, 2011.
5. De Stentor, 2023.
6. NOS, 2024a.
7. RTL Nieuws, 2024a.

len naar de kant nadat opnieuw vuurwerk was afgestoken door Feyenoord-supporters en er achter het doel in de gracht een moeilijk te blussen brand ontstond.[7]

- Bij de voetbalwedstrijd Ajax – FC Groningen op 30 november 2025 komt een groep personen via een geforceerde noodingang de Johan Cruijff Arena binnen om in de vijfde minuut veel vuurwerk af te steken ter nagedachtenis aan een lid van hun supportersgroep. De wedstrijd wordt vanwege veiligheidsrisico's afgelast. Het incident werd landelijk en internationaal nieuws en er werd door de veiligheidspartners in Amsterdam een onderzoek ingesteld om tot identificatie, aanhouding en bestraffing van de daders te kunnen overgaan. Maanden na het incident zijn er overigens nog steeds geen aanhoudingen gedaan.[8]

8. Het Parool, 2026.

2 Onderzoek naar voetbal en vuurwerk

2.1 De vraagstelling

Voor dit onderzoek is de volgende algemene vraagstelling geformuleerd:

> *'Wat is de aard, omvang en impact van het illegaal gebruik van vuurwerk bij voetbal en welke mogelijkheden zijn er – gegeven de verandering in landelijke wetgeving – om de negatieve effecten van het illegaal gebruik van vuurwerk aan te pakken?'*

Uit deze algemene onderzoeksvraag volgen de volgende concrete onderzoeksvragen:

1. Wat is de omvang en aard van het illegaal gebruik van vuurwerk bij voetbal in het Nederlandse betaald voetbal?
2. Wat is er bekend over de mate van georganiseerdheid en werkwijze als het gaat om het verkrijgen, binnenbrengen en afsteken van vuurwerk?
3. Waaruit bestaat de impact van het illegaal gebruik van vuurwerk bij voetbal? Hierbij kijken we ten minste naar sfeer, gezondheidsrisico's en veiligheidsrisico's.
4. Wat weten we over de omvang, aard en aanpak van vuurwerk en voetbal in andere (Europese) landen en wat kunnen wij daarvan leren?
5. Houden partijen zich aan de gemaakte afspraken in 2018, welke vormen van aanpak hanteren ze en wat zijn de beweegredenen om zich wel of niet aan de gemaakte afspraken te houden?
6. Wat zijn binnen de geldende wet- en regelgeving en gegeven de toekomstige verandering in landelijke wetgeving voor ons land de meest haalbare strategieën van aanpak om de negatieve effecten van het illegaal gebruik van vuurwerk aan te pakken?

2.2 Het onderzoek

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, hebben we een mixed method onderzoek uitgevoerd dat bestaat uit de hierna toe te lichten onderzoeksactiviteiten.

Deskresearch

We hebben allereerst een analyse gemaakt van wat er landelijk en internationaal verschenen is over dit onderwerp in de wetenschappelijke en grijze literatuur. Verder voerden we een media-analyse uit. Deze analyse houdt in dat we via LexisNexis[9] hebben gekeken naar

9. LexisNexis is een digitale krantenbank waarmee gezocht kan worden naar artikelen in een groot aantal Nederlandse dagbladen (zowel landelijk als regionaal) en opiniebladen.

mediaberichten over vuurwerkincidenten die zich in de afgelopen 5 jaar hebben voorgedaan. De zoekopdracht die we hiervoor hebben gebruikt, is 'Voetbal AND Vuurwerk AND NOT Amateur'. We zochten in de periode 01-06-2020 tot en met 01-06-2025. Dit betreft 5 voetbalseizoenen.

De zoekslag leverde oorspronkelijk een resultaat op van ongeveer 11 duizend artikelen. Deze zijn geëxporteerd in een Excel bestand waarna de artikelen die vaker dan één keer voorkwamen werden verwijderd. Vervolgens zijn de Nederlandse bronnen geselecteerd en is met behulp van de trefwoorden 'vuurwerk', 'fakkels', 'pyro', 'bom', 'rook' en 'pijlen' gezocht naar relevante artikelen. De 5.780 artikelen die uit deze selectie kwamen zijn handmatig doorgelezen. Op die manier zijn vuurwerkincidenten uit de artikelen gefilterd. De analyse leverde in totaal 247 incidenten op uit de betreffende 5 voetbalseizoenen.

Tot slot is onderzocht wat er op het clear- en dark web te vinden is over het verkrijgen, binnenbrengen en het illegaal gebruik van vuurwerk door supporters in stadions.

Getallen - data-analyse

Via de Ketenvoorziening Voetbal (KVV) maakten we een analyse van de aantallen en de aard van de door de politie en BVO's geregistreerde vuurwerkincidenten in de afgelopen 3 seizoenen. Verder hebben we informatie over dit thema gehaald uit de monitor 'aan de bal', die in het najaar van 2024 door het Auditteam is uitgevoerd onder alle voetbalpartners van alle BVO's in ons land.[10]

Gevallen – casusanalyse en observatie

Om meer inzicht te krijgen in de wijze waarop supporters vuurwerk het stadion mee in krijgen, hoe ze te werk gaan bij het afsteken ervan en welke lessen hieruit getrokken kunnen worden, zijn door het Auditteam vier vuurwerkincidenten gereconstrueerd. Het zijn vuurwerkincidenten die zich tijdens de volgende wedstrijden hebben voorgedaan:

- PEC Zwolle – Go Ahead Eagles, Eredivisiewedstrijd in het seizoen 2023-2024
- ADO Den Haag – De Graafschap, nacompetitiewedstrijd voor promotie naar de Eredivisie in het seizoen 2023-2024
- Feyenoord – NEC, KNVB-bekerfinale in het seizoen 2023-2024
- AZ – Go Ahead Eagles, KNVB-bekerfinale in het seizoen 2024-2025

Voor de eerste casus geldt dat het een wedstrijd tussen Eredivisieclubs betreft, de tweede casus heeft betrekking op twee clubs uit de Keuken Kampioen Divisie. Verder is in de eerste casus het thuispubliek verantwoordelijk voor het vuurwerkincident en in de tweede casus het uitpubliek. De reden waarom de twee KNVB-bekerfinales zijn geselecteerd, heeft te maken met het feit dat de KNVB de organisator is van deze wedstrijden. Al met al hebben we met de selectie van deze wedstrijden getracht een diversiteit aan typen wedstrijden te reconstrueren.

10. Auditteam Voetbal en Veiligheid, 2025.

Naast de vier casusreconstructies zijn twee onderzoekers van het Auditteam ter observatie aanwezig geweest bij de KNVB-bekerfinale AZ – NEC in april 2026. Voor de casusreconstructies en observatie hebben we een openbronnenonderzoek uitgevoerd, zijn evaluatiedocumenten gelezen en zijn verdiepende gesprekken gevoerd met in totaal 15 respondenten die werkzaam zijn bij de politie, BVO's en de KNVB.

Survey onder supporters

Sinds het seizoen 2009-2010 organiseert KNVB Expertise in samenwerking met BVO's het Supportersonderzoek. Geregistreerde seizoenkaart- en clubkaarthouders van alle clubs worden in dit onderzoek in de gelegenheid gesteld om hun ervaringen en meningen over hun club te delen. Ze worden bevraagd over uiteenlopende onderwerpen, zoals waardering sfeer, catering, communicatie, veiligheid en maatschappelijke betrokkenheid.[11]

Ten behoeve van dit onderzoek heeft KNVB Expertise enkele resultaten uit het Supportersonderzoek 2024-2025 gedeeld. Aan dit onderzoek werkten 27.258 supporters mee.

Daarnaast mochten wij een aantal vragen met betrekking tot vuurwerk in het Supportersonderzoek 2025-2026 opnemen. In die vragen zijn we vooral ingegaan op de in hun ogen positieve dan wel negatieve impact van vuurwerk bij het voetbal. Ook hebben we geïnventariseerd of er draagvlak is voor alternatieven en zo ja, welke. Deze vragen zijn uiteindelijk ingevuld door 22.372 supporters in Nederland.

Onderzoek door het Nederlands Forensisch Instituut (NFI)

Om de vraag te kunnen beantwoorden of de rook van fakkels, rookpotten en noodseinmiddelen ook kan leiden tot gezondheidsrisico's is aan het NFI gevraagd om bij voetbalwedstrijden aangetroffen en inbeslaggenomen fakkels, rookpotten en noodseinmiddelen nader te onderzoeken. Dit onderzoek loopt op dit moment nog en over de uitkomsten zal separaat worden gerapporteerd.

Expertinterviews

We zijn tot slot in gesprek gegaan met 36 deskundigen op het gebied van vuurwerk, voetbal, sfeer en veiligheids- en gezondheidsrisico's. Het betreft deskundigen vanuit de volgende organisaties of geledingen: BVO's afdeling veiligheid, BVO's afdeling supporterszaken, gemeenten, Inspectie Leefomgeving en Transport, KNVB-teamleiders amateurvoetbal, KNVB-veiligheidszaken, KNVB-Supporterszaken, Ministerie van Justitie en Veiligheid, Nederlands Forensisch Instituut, Nederlands Instituut Publieke Veiligheid, Openbaar Ministerie, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Politie en Veiligheidsregio.

11. KNVB Expertise, z.d.

3 Omvang, aard en functie van vuurwerk bij het voetbal

Hoe vaak is er sprake van vuurwerkincidenten, om welk type vuurwerk gaat het én wat is de functie van vuurwerk bij voetbal? Dat zijn de vragen die centraal staan in dit hoofdstuk dat we baseren op documenten, interviews en cijfers. We sluiten dit hoofdstuk af met de bevindingen uit de media-analyse.

3.1 Omvang van vuurwerkgebruik

Vuurwerkgebruik in het Nederlands betaald voetbal is structureel, frequent en competitiebreed aanwezig. Uit de geanalyseerde **documenten** blijkt dat in vrijwel iedere speelronde incidenten plaatsvinden, variërend van het afsteken van enkele fakkels tot grootschalige en gecoördineerde pyro-acties. Deze incidenten doen zich voor bij clubs in zowel de Eredivisie als Keuken Kampioen Divisie, waardoor sprake is van een breed verspreid fenomeen.

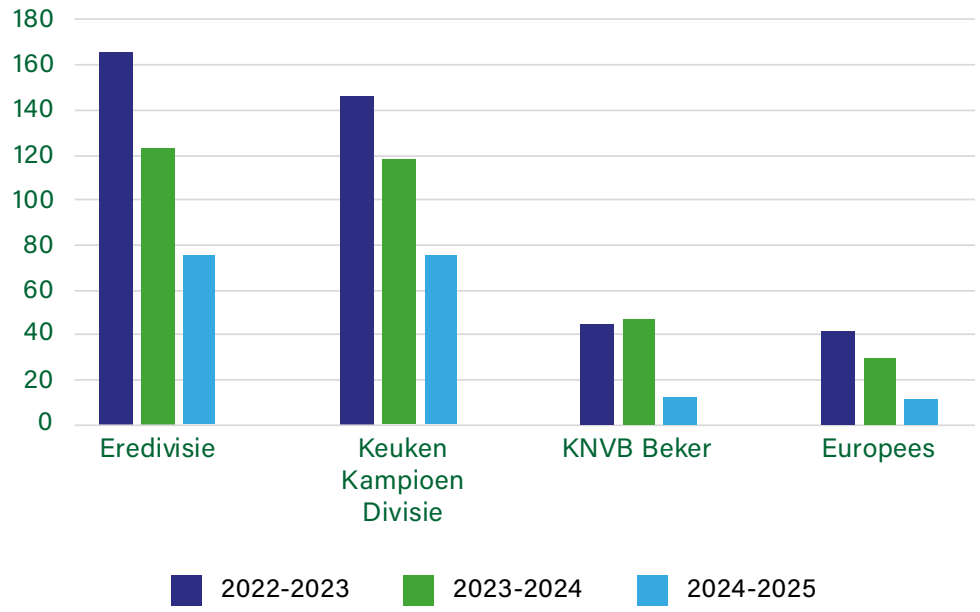
De documenten laten ook zien dat het gebruik geconcentreerd is binnen een relatief kleine groep fanatieke supporters (harde kernen maar vooral ultragroepen). Deze groepen zijn verantwoordelijk voor een substantieel deel van de incidenten en spelen vaak een organiserende rol bij grotere acties. Tegelijkertijd lijkt er sprake van een bredere acceptatie of tolerantie binnen andere delen van het publiek, waardoor vuurwerkgebruik zich kan blijven voordoen.

Ten aanzien van de ontwikkeling in de tijd geven de documenten geen eenduidig beeld. Ondanks intensivering van maatregelen (zoals strengere toegangscontroles, stadionverboden en wedstrijden zonder publiek) blijft vuurwerkgebruik terugkeren. Dit duidt op een zekere weerbarstigheid en normalisering van het fenomeen binnen de supporterscontext.

De **cijfers** in figuur 3.1 laten over de afgelopen drie seizoenen een daling in aantallen vuurwerkincidenten zien[1]. Over alle competities heen gaat het van 399 registraties in het seizoen 2022-2023– via 318 in het seizoen 2023-2024 – naar 173 registraties in het seizoen 2024-2025.

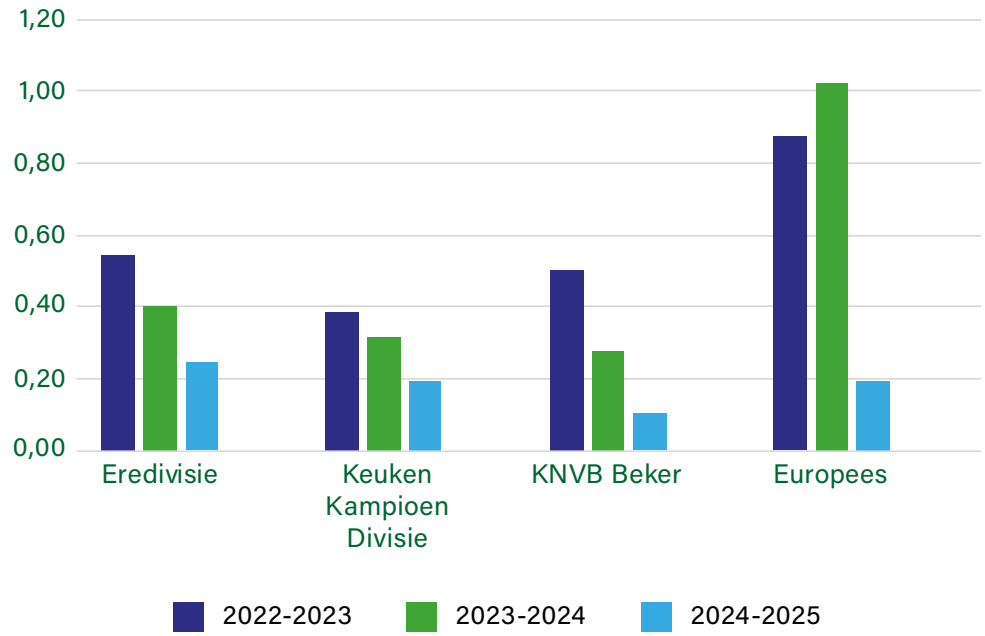
12. Het betreft registraties van de politie en de clubs die zijn vastgelegd in Keten Voorziening Voetbal (KVV).

Figuur 3.1 – Vuurwerkregistraties per competitie over de afgelopen 3 seizoenen in aantallen

Vanzelfsprekend zegt een registratie niets over de hoeveelheid afgestoken vuurwerk per vuurwerkincident. Er kan sprake zijn van één rookpot, maar ook van een georganiseerd eerbetoon met tientallen fakkels. Verder is het van belang om het aantal incidenten te relateren aan het aantal gespeelde wedstrijden. In figuur 3.2 is dit weergegeven.

Figuur 3.2 – Vuurwerkregistraties per competitie over de afgelopen 3 seizoenen gerelateerd aan het aantal gespeelde wedstrijden

In de figuur is te zien dat het aantal vuurwerkregistraties – indien gerelateerd aan het aantal gespeelde wedstrijden[13] - in alle competities over de drie seizoenen afneemt. Ook valt op dat het aantal vuurwerkregistraties bij Europese wedstrijden in de seizoenen 2022-2023 en 2023-2024 aanmerkelijk hoger ligt dan in de andere competities. Tegelijkertijd is de zeer sterke daling in het aantal vuurwerkregistraties bij Europese wedstrijden in het seizoen 2024-2025 ook opmerkelijk te noemen. In de drie seizoenen wordt er in de Eredivisie gemiddeld 0,39 vuurwerkincident per wedstrijd geregistreerd. Dat betekent dus bij één op de drie gespeelde Eredivisie-wedstrijden. In de KKD gaat het gemiddeld om 0,30 vuurwerkincident per gespeelde wedstrijd, in de beker om 0,27 en bij Europese wedstrijden om 0,64. Nogmaals, een registratie kan zowel een rookpot zijn als een groots georganiseerde illegale vuurwerkactie waarbij tientallen personen en evenzoveel fakkels betrokken zijn.

Supporters van de traditionele top-3 veroorzaken – zo blijkt uit tabel 3.1 – de meeste incidenten met vuurwerk. Ook supporters van MVV zijn in de afgelopen drie seizoenen verantwoordelijk geweest voor veel vuurwerkincidenten.

Tabel 3.1 – Top 10 BVO's met de meeste vuurwerkincidenten in de afgelopen drie seizoenen

BVO	n	%
Feyenoord	143	15%
PSV	66	7%
Ajax	61	6%
MVV	48	5%
ADO Den Haag	34	4%
NAC Breda	33	3%
SC Heerenveen	33	3%
Go Ahead Eagles	31	3%
FC Den Bosch	28	3%
FC Twente	26	3%
SC Cambuur	26	3%

Tot slot blijkt uit een nadere analyse dat de vuurwerkincidenten hoofdzakelijk binnen het stadion plaatsvinden; 69% van de incidenten. 25% van de incidenten zijn buiten het stadion en voor 6% van de incidenten geldt dat in de data niet staat beschreven waar het incident plaatsvond.

Uit de **interviews** ontstaat een consistent maar genuanceerd beeld van de omvang van vuurwerkgebruik in het betaald voetbal. Respondenten geven aan dat het aantal incidenten niet aantoonbaar is toegenomen en er zelfs sprake is van een afname, maar dat de hoe-

13. In de Eredivisie worden er in de drie genoemde seizoenen 922 wedstrijden gespeeld. In de KKD zijn 1.146 wedstrijden gespeeld, 303 in het KNVB Beker-toernooi en 162 Europese wedstrijden.

veelheid afgestoken vuurwerk en intensiteit per incident duidelijk zijn gegroeid. Zoals één respondent het treffend verwoordt:

"Het is niet zo dat het aantal incidenten idioot toeneemt, alleen de grootsheid is veranderd. Vroeger waren het vijf fakkels, nu vijftig."

Dit beeld wordt breed gedeeld. Officiële registraties laten geen stijging zien, zoals we eerder zagen, terwijl betrokken professionals juist spreken van een toename in de schaal van vuurwerkacties met een grotere impact en zichtbaarheid tot gevolg. De registratie – zoals hiervoor gepresenteerd – is dus niet adequaat. Het zou dan ook wenselijk zijn wanneer in de toekomst ook wordt geregistreerd wat de grootte van het vuurwerkincident is en welke impact het heeft. Ook wordt het fenomeen door meerdere respondenten als structureel gekarakteriseerd: vuurwerk is geen incidenteel verschijnsel, maar keert met regelmaat terug en maakt volgens sommigen integraal onderdeel uit van de fanbeleving en ultracultuur:

"Als supporters het willen, komt het binnen."

Daarbij concentreert het gebruik zich met name op specifieke tribunes en fanatieke supportersgroepen, waardoor geen sprake is van een gelijkmatige spreiding binnen stadions. Opvallend is bovendien de perceptiekloof tussen betrokken professionals en het perspectief van supporters. Waar professionals spreken over groei en intensivering, maken supporters een onderscheid tussen het veelvuldig gebruik van vuurwerk (hoog volume/structureel) versus een beperkt aantal incidenten waar het echt misgaat (laag probleemniveau):

"Uitzonderingen zijn incidenten met gevaarlijk vuurwerk. Heel veel acties gaan ook wel goed."

Per saldo kan worden geconcludeerd dat de omvang van vuurwerk in het betaald voetbal minder wordt gekenmerkt door een stijging in aantallen incidenten, maar vooral door een kwalitatieve intensivering: grotere hoeveelheden, zwaardere middelen en een grotere impact per gebeurtenis.

3.2 Aard van het vuurwerk

Uit de **documenten** blijkt dat vuurwerkgebruik verschillende verschijningsvormen kent, die uiteenlopen in intentie, organisatiegraad en risico.

In de eerste plaats is er sfeergericht gebruik, waarbij fakkels (pyro) worden afgestoken als onderdeel van belevings- en sfeeracties. Deze acties zijn regelmatig gecoördineerd en vinden plaats op symbolische momenten, zoals bij de opkomst van spelers, een laatste training, ter nagedachtenis aan een overleden supporter of tijdens belangrijke wedstrijdfases. Binnen de supporterscultuur wordt dit type gebruik vaak als legitiem en zelfs gewenst gezien.

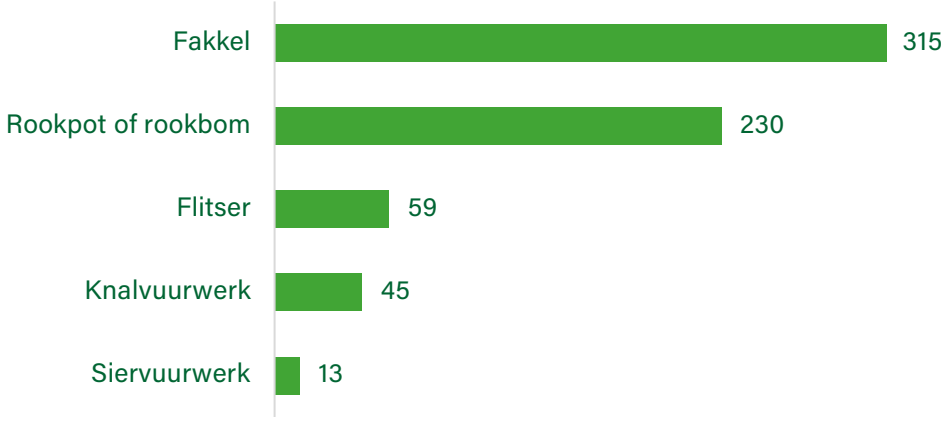
Daarnaast is sprake van escalerend gebruik, waarbij vuurwerk massaal en ongecontroleerd wordt afgestoken of wordt gegooid richting het veld of andere vakken. Dit leidt tot directe veiligheidsrisico's, waaronder brandgevaar, letsel en wedstrijdonderbrekingen. In meerdere documenten wordt dit type incident expliciet gekoppeld aan spanningsmomenten in de wedstrijd, naderende degradatie of aan frustratie over arbitrale beslissingen.

Ten derde komt instrumenteel gebruik voor, waarbij (zwaar en vaak illegaal) vuurwerk wordt ingezet als middel in confrontaties met andere supporters of met de politie. In deze gevallen is vuurwerk geen sfeerobject meer, maar onderdeel van een bredere geweldsdynamiek en ordeverstoring.

Deze driedeling maakt duidelijk dat vuurwerkgebruik geen homogeen fenomeen is, maar varieert van relatief geregisseerde sfeeracties tot risicovol en doelgericht ontregelend gedrag.

Uit de **cijfers** blijkt dat bij een groot deel van de registraties niet bekend is welk type vuurwerk werd afgestoken of in bezit was (35%). Bij de registraties waarbij dit wel bekend is (figuur 3.3), gaat het vaak om fakkels (48%) of rookpotten of rookbommen (35%).

Figuur 3.3 – Type[14] afgestoken vuurwerk (n=662) in stadions

Uit de **interviews** komt een consistent beeld naar voren van de aard van het vuurwerk dat in het betaald voetbal wordt gebruikt. Het gaat in de kern om pyrotechnische middelen zoals fakkels, rookpotten en noodseinmiddelen, waarbij met name de zwaardere varianten uit de P-categorie domineren. Zoals een respondent aangeeft:

> *"De noodseinmiddelen in stadions zijn vaak feller, hebben vaak een brandtijd van 60 seconden, hebben een stevige behuizing en zijn vaak van metaal."*

Deze middelen produceren bovendien grote hoeveelheden rook en hitte, wat ze onderscheidt van lichter consumentenvuurwerk.

Tegelijkertijd signaleren meerdere respondenten een verschuiving in de aard van het gebruikte vuurwerk. Waar eerder vooral fakkels werden gezien, is er volgens hen sprake van een verbreding:

> *"Het lijkt steeds meer richting het normale vuurwerk te gaan... tegenwoordig zie je ook wel grote batterijen/romeinse kaarsen."*

14. We gebruikten de volgende zoektermen: fakkel=fakkel; rookpot of rookbom=rookpot, rookbom; flitser=Flits; knalvuurwerk=knalvuurwerk, cobra, nitraat; siervuurwerk=siervuurwerk, vuurpijl.

Dit wijst op een ontwikkeling naar zwaardere en meer diverse middelen, waarbij ook consumentenvuurwerk en professioneel vuurwerk door elkaar heen worden gebruikt.

Binnen stadions blijft het gebruik van zwaar knalvuurwerk relatief beperkt, maar buiten het stadion komt dit nadrukkelijker voor. Zo wordt opgemerkt dat zwaar vuurwerk vooral wordt ingezet buiten stadions, richting politie/ME bij bijvoorbeeld corteo's. De aard van het vuurwerk verschilt daarmee per context: visuele en sfeerverhogende middelen binnen, en zwaarder explosief materiaal daarbuiten.

Vanuit supportersperspectief wordt bevestigd dat de nadruk ligt op visuele effecten:

"De fanatieke supportersgroepen gebruiken vooral fakkels en rookpotten."

Tegelijkertijd wordt daar ook een norm zichtbaar, waarbij zwaar knalvuurwerk als ongewenst geldt:

"Het afsteken van knalvuurwerk is een absolute no go."

Per saldo laten de interviews zien dat de aard van het vuurwerk wordt gekenmerkt door een dominantie van rook- en lichtmiddelen (fakkels en rookpotten), gecombineerd met een toenemende variatie en zwaarte van de gebruikte middelen. Daarbij vervaagt in de praktijk het onderscheid tussen typen vuurwerk en hun oorspronkelijke toepassing, wat bijdraagt aan de complexiteit van het vraagstuk.

3.3 Functie van vuurwerkgebruik

De analyse van de **documenten** laat zien dat vuurwerkgebruik verschillende sociale en functionele betekenissen heeft binnen supportersgroepen. Allereerst vervult vuurwerk een belangrijke rol in identiteitsvorming en groepsbinding. Het afsteken van vuurwerk is bijvoorbeeld onderdeel van de ultra-cultuur. Het afsteken van vuurwerk wordt gezien als uitdrukking van fanatisme en loyaliteit aan de club, en draagt bij aan de onderlinge cohesie binnen supportersgroepen. Daarnaast heeft vuurwerk een duidelijke status- en reputatiefunctie. Groepen profileren zich met zichtbare en vaak spectaculaire acties, die via sociale media worden verspreid. Dit vergroot de zichtbaarheid en versterkt de positie van de groep binnen de supportershiërarchie. Verder fungeert vuurwerk als middel voor spanningsregulatie. Het gebruik concentreert zich rond piekmomenten in de wedstrijd en versterkt de emotionele beleving van het spel. Tot slot is er sprake van een tegenmacht functie. Het gebruik van vuurwerk is een bewuste overtreding van de regels en kan worden gezien als uiting van verzet tegen autoriteiten zoals clubs, gemeenten en politie. Deze normoverschrijding draagt bij aan de aantrekkingskracht en status binnen met name de ultrabeweging.

Gezamenlijk maken deze functies duidelijk dat vuurwerkgebruik niet alleen een veiligheidsprobleem is, maar ook een diep verankerd sociaal-cultureel fenomeen c.q. een belangrijk onderdeel is van supporterscultuur.

Uit de **interviews** blijkt dat vuurwerk in het betaald voetbal meerdere, samenhangende functies vervult, waarbij sfeer en beleving centraal staan. Vuurwerk wordt door veel supporters gezien als inherent onderdeel van de voetbalervaring: "*No pyro no party is een bekende leus... het is onderdeel van de voetbalcultuur*" en vormt daarmee een belangrijk element

van de fanbeleving. Tegelijkertijd is het gebruik sterk verbonden met de identiteit van met name ultra- en in mindere mate harde kern groepen, waarbij pyrotechniek fungeert als symbool van groepsbinding en onderscheid. Het wordt door sommigen zelfs als “magisch” en sfeerbepalend ervaren.

Daarnaast vervult vuurwerk een duidelijke functie in onderlinge competitie en profilering, zowel tussen supportersgroepen in het stadion als online:

“De ultra’s proberen elkaar te overtreffen… ze proberen zich online te manifesteren”

en:

“… er is onderling een strijd wie het meeste en grootste vuurwerk heeft”.

Hiermee draagt vuurwerk bij aan status en zichtbaarheid binnen de subcultuur. In het verlengde hiervan speelt ook het imago van clubs en supportersgroepen een rol: bij sommige clubs wordt vuurwerkgebruik zelfs gezien als onderdeel van de identiteit. Tegelijkertijd heeft vuurwerkgebruik een normoverschrijdende en soms instrumentele functie. Het gebruik staat in relatie tot groepsdynamiek, machtsverhoudingen en het opzoeken van grenzen, mede versterkt door het verbodskarakter:

“Als je een puber alles gaat verbieden, dan gaat die ook tegen alles schoppen.”

In sommige gevallen gaat dit gepaard met intimidatie richting stewards of het bewust opzoeken van confrontaties, wat het gebruik een extra lading geeft. Tot slot wordt vuurwerk vaak ingezet op rituele momenten, zoals derby’s, kampioenschappen, bekerfinales of of ter nagedachtenis aan een overleden groepslid, waardoor het onderdeel wordt van terugkerende patronen binnen de supporterscultuur. Per saldo laten de interviews zien dat vuurwerk niet één enkele functie heeft, maar een samenspel vormt van beleving, identiteit, competitie en normoverschrijding. Dit verklaart de hardnekkigheid en complexiteit van het fenomeen.

Vuurwerkgebruik in het amateurvoetbal

Uit de interviews komt naar voren dat vuurwerkgebruik in het amateurvoetbal wijdverbreid maar overwegend kleinschalig en context gebonden is. Het gebruik concentreert zich met name rond bijzondere momenten zoals derby’s, kampioenschappen, nacompetitie- en bekerwedstrijden. In tegenstelling tot het betaald voetbal is er volgens respondenten minder sprake van georganiseerde ultra-structuren en ontstaat het gebruik vaker spontaan: “Het ontstaat spontaan. Er zit niks geen organisatie achter”. Het gaat daarbij in ongeveer 90 procent van de gevallen om rookbommen en licht vuurwerk, dat door clubs vaak als ‘sfeerverhogend’ wordt gezien. Ernstige incidenten met zwaar vuurwerk komen minder vaak voor, en grootschalige gezondheidsincidenten zoals in het betaald voetbal zijn volgens respondenten zeldzaam.

3.4 Voetbal en vuurwerk in de media

De media-analyse laat zien dat vuurwerk in het Nederlandse betaalde voetbal geen marginaal of incidenteel verschijnsel is, maar dat het een structureel onderdeel vormt van de hedendaagse supporterscultuur. Tegelijkertijd maakt de analyse duidelijk dat er grote verschillen bestaan tussen vuurwerkgebruik binnen en buiten stadions, zowel qua motieven als qua veiligheidsrisico's.

Wat allereerst opvalt, is de omvang en persistentie van het fenomeen. In vijf seizoenen werden op basis van 5.780 handmatig geanalyseerde mediaberichten uiteindelijk 247 vuurwerkincidenten geïdentificeerd. Daarvan vond 54,7 procent plaats binnen het stadion en 35,6 procent buiten het stadion. Dit bevestigt dat vuurwerk nadrukkelijk verbonden is met de wedstrijdbeleving zelf, maar ook dat het fenomeen zich niet beperkt tot de stadioncontext. Rond stadions, trainingscomplexen, supportersroutes en vieringen in binnensteden speelt vuurwerk eveneens een belangrijke rol.

Een tweede opvallende bevinding is het effect van de coronaperiode. Tussen eind 2020 en begin 2022 vinden relatief veel incidenten buiten stadions plaats. 56 procent van de incidenten buiten stadions vindt namelijk in die periode plaats. Supporters zochten zichtbaar alternatieve manieren om hun club te steunen toen toegang tot stadions onmogelijk was. Dit laat zien dat vuurwerk voor een deel van de supporters niet alleen een vorm van ordeverstoring is, maar ook een symbolische uiting van verbondenheid, sfeer en groepsidentiteit. Begrippen als "aanmoedigen", "steuntje in de rug" en "vieren van winst" komen in de berichtgeving frequent terug. Tegelijkertijd toont de analyse dat dezelfde middelen ook gebruikt worden bij frustratie, woede of protest tegen beleid van clubs, de KNVB of de overheid.

De analyse maakt daarnaast duidelijk dat de functie van vuurwerk sterk verschilt naar context. Buiten stadions is vuurwerk vaker verbonden aan viering, ontvangst van spelersbussen of spontane supportersmobilisatie. Binnen stadions hangt vuurwerk sterker samen met sfeeracties, derby's, sportieve hoogtepunten en collectieve beleving. Opvallend is dat bij meer dan de helft van de stadionincidenten in de berichtgeving geen expliciete aanleiding wordt genoemd.

4 Mate van georganiseerdheid

In dit hoofdstuk zoomen we in op de mate van georganiseerdheid en werkwijze als het gaat om het verkrijgen, binnenbrengen en afsteken van vuurwerk. We baseren ons op een deskresearch op het clear web en dark web en op interviews.

4.1 Deskresearch op clear en dark web

Het internet brengt vraag en aanbod op digitale marktplaatsen en vraag en antwoord op fora bij elkaar. In deze paragraaf kijken we wat er op het clear en dark web is te vinden over het verkrijgen, binnenbrengen en het illegaal gebruik van vuurwerk door supporters in stadions. Het clear web is toegankelijk via reguliere zoekmachines zoals Google en voor iedereen met een internetverbinding toegankelijk. Het dark web is verborgen en niet vindbaar voor standaard zoekmachines. Het is het verborgen deel van het internet en is alleen toegankelijk via speciale browsers zoals TOR om via versleuteling van data anonimiteit te borgen.

Zoektermen als 'vuurwerk', 'voetbal', 'smokkelen' en 'stadion' zijn in verschillende combinaties gebruikt op het clear web in zowel het Nederlands als Engels. Er is primair gebruik gemaakt van de zoekmachine Google. Daarnaast is eenzelfde zoekslag gedaan op het platform Reddit. ChatGPT geeft geen antwoord op een dergelijke vraagstelling, vanwege de illegaliteit van het naar binnen smokkelen van vuurwerk. De AI-tool van Reddit geeft hier, op basis van haar topics, wel antwoord op.

Op het dark web is op marktplaatsen gezocht naar 'fireworks' en 'torch'. De volgende marktplaatsen zijn geraadpleegd: Nexus, Torzon, Atlas, Mars, BlackOps, Prime, Inferno, Vortex, Crown en Drughub. Naast deze dark web marktplaatsen zijn de volgende fora geraadpleegd: Shaddow X, Dread, DarkNetArmy en Brizzle.

Het verkrijgen van vuurwerk

Op het **clear web** wordt gesproken over het afsteken van fakkels, knalvuurwerk, rookbommen en vuurwerk in zijn algemeenheid. In Belgische media wordt ook gesproken over het gebruik van vuurpijlen. We zien hiermee een drietal typen vuurwerk dat wordt gebruikt of kan worden gebruikt in Nederlandse voetbalstadions: 1) fakkels en rookpotten, 2) regulier vuurwerk en 3) knalvuurwerk en vuurpijlen. Dit onderscheid is van belang wanneer er gekeken wordt naar de legaliteit van verkoop en gebruik.

Zowel in het amateurvoetbal als in het betaald voetbal gebruiken supporters fakkels, waaronder Bengaals vuur en rookfakkels. In de volksmond wordt er zelfs gesproken over stadionfakkels: dit zijn fakkels die worden gebruikt in stadions en als sfeerverhogend worden

beschouwd. Een aantal online webshops biedt dergelijke fakkels aan onder de omschrijving "stadionfakkels". Deze fakkels zijn, evenals rookpotten, het hele jaar verkrijgbaar en gecategoriseerd als P1 vuurwerk en kleinere varianten als F1 vuurwerk.[15]

Een deel van de fakkels wordt ook verkocht als middel voor noodsignalen in bijvoorbeeld de scheepvaart. Ook deze zijn het hele jaar verkrijgbaar en te bestellen in Nederland. De specifieke sites stellen in hun communicatie dat deze alleen voor noodsignalen zijn bedoeld maar stellen geen eisen aan de verkoop voor personen ouder dan 18 jaar. Hoewel deze fakkels niet zijn bedoeld als vuurwerk, en het gebruik ervan buiten noodsituaties niet is toegestaan, blijkt uit reviews dat deze ook bij (amateur)voetbalwedstrijden worden gebruikt.[16]

Ander regulier vuurwerk (F2) is alleen rond de jaarwisseling in Nederland te verkrijgen, zoals cakes, compoundboxen, grondbloemen en fonteintjes.[17] Hier vallen vuurpijlen en knalvuurwerk dus niet onder. In hoeverre deze typen vuurwerk worden gebruikt binnen stadions is onbekend maar het lijkt, op basis van berichtgeving in de media, een beperkt aandeel te omvatten.

Knalvuurwerk en vuurpijlen zijn niet toegestaan in Nederland voor verkoop aan en gebruik door particulieren. Het verkrijgen van deze vuurwerkvormen lijkt daarmee iets ingewikkelder voor supporters, in vergelijking met stadionfakkels en F2-vuurwerk. Knalvuurwerk en vuurpijlen zijn echter wel in onze buurlanden Duitsland (alleen rond de jaarwisseling) en België (het hele jaar door) verkrijgbaar, evenals in andere Europese landen.

Op de tien onderzochte marktplaatsen op het **dark web** wordt geen vuurwerk aangeboden. Wanneer er gezocht wordt op fireworks of torch komen er, met uitzondering van aanstekers, geen artikelen naar voren. Vuurwerk (F1/P1 in Nederland, overig vuurwerk in het buitenland) lijkt vrij eenvoudig te verkrijgen. Net als voor bijvoorbeeld vapes lijkt de constatering hier ook op te gaan: als iets gemakkelijk legaal te verkrijgen is, waarom zou je het dan illegaal via het dark web willen (ver)kopen?

Het binnenbrengen en afsteken van vuurwerk in een voetbalstadion

Op reguliere voetbalfora worden tactieken om vuurwerk het stadion in te smokkelen niet besproken. Het is daarmee dus geen onderwerp dat zo maar in de online openbaarheid door voetbalsupporters wordt besproken. Op een enkel forum voor voetbalsupporters waar de vraag wordt gesteld, in 2012, wordt snel gereageerd dat het vermoedelijk om politie zal gaan.

15. Op zoek naar stadion fakkels? - Fakkels.com
16. Fakkelkopen.nl reviews | Bekijk consumentenreviews over fakkelkopen.nl
17. Verboden en toegestaan vuurwerk | Vuurwerk | Rijksoverheid.nl

Ultras-Tifo Forum

Question: In the West of Europe, we almost can into stadium with pyrothenic, for exemple flares or smoke bombs, without the fucking cops find in us the pyrothenic.And in the East of Europe, i think the not allowed go into stadium with pyro, and i want to know how you guys can take a lot of pyro to stadium without the cops find??? I'm talking about the ultras of Russia, Greece, Polska, Turkey.Maybe is better to answer me by PM, because of the spyers, but answer here too.

Reply: Wear hoodie and put the pyro behind your neck and cover it with your hood. Easiest way.

Reply: What if they control in your hoodie? Easiest way is to put it in your underwear or maybe in shoes.

Reply: Close this fucking thread and ban this cop.

Op voetbalfora van Nederlandse profclubs wordt ook niet over smokkeltactieken gesproken. Het platform Reddit kent daarentegen wel een aantal topics waar het onderwerp wordt besproken waarbij het veelal over indirecte informatie (niet zelf gedaan, wel gezien) gaat. Op basis van drie threads kunnen de volgende tactieken worden onderscheiden:

- Verbergen in kleding, tassen of voorwerpen (zoals vlaggen)
- Anderen (kinderen/vrouwen) benaderen
- Vooraf verbergen in het stadion
- Door/over het hek aanreiken
- Beïnvloeden van stewards/veiligheidspersoneel, al dan niet door intimidatie

Over het verstoppen van vuurwerk in kleding, tassen of voorwerpen wordt gezegd dat de fouillering onvoldoende is waardoor supporters vuurwerk gemakkelijk mee naar binnen kunnen krijgen. Dat de fouillering onvoldoende is, komt vooral omdat de stewards alleen oppervlakkig mogen controleren. Dit belemmert de effectiviteit van fouillering. Naast het verbergen in of op kleding worden ook tassen of andere voorwerpen (zoals grote vlaggen) genoemd als instrument om vuurwerk binnen het stadion te krijgen.

Een andere tactiek is het gebruiken van andere toeschouwers om vuurwerk binnen het stadion te krijgen. Kinderen en vrouwelijke toeschouwers zouden minder vaak als verdacht worden beschouwd en het vuurwerk daarom makkelijker naar binnen kunnen krijgen.

Ook het vooraf verbergen van vuurwerk wordt in de fora genoemd als belangrijk instrument om een aanzienlijke hoeveelheid vuurwerk binnen het stadion te krijgen. Supporters zouden toegang hebben of krijgen tot het stadion om sfeeracties voor te bereiden. Gedurende dit moment zouden ze vuurwerk in het stadion verbergen.

Eenmaal is genoemd dat vuurwerk over of door het hek wordt doorgegeven. Vaker wordt echter genoemd dat stewards of veiligheidspersoneel worden beïnvloed door voetbalsupporters, meestal in de vorm van intimidatie. Hierdoor zouden ze bewust niet fouilleren of maatregelen treffen.

De toenmalige Rotterdamse burgemeester Aboutaleb sprak in 2024 over het meenemen van vuurwerk in intieme delen. Op een van de bekeken fora op het dark web wordt dit bediscussieerd en neergezet als framingstactiek. Volgens de deelnemers aan dit forum speelt de beperkte beveiliging/fouillering een belangrijkere rol. Volgens diverse bronnen mag er alleen op de kleding gefouilleerd worden waardoor het makkelijk is om vuurwerk mee te nemen. Ook het meenemen in opgerolde vlaggen en/of het vooraf verbergen in het stadion, bij de voorbereidingen voor georganiseerde sfeeracties, lijkt volgens de deelnemers aan het forum meer voor de hand te liggen. Al met al komt dit beeld sterk overeen met wat op het platform Reddit staat genoemd.

Het afsteken van vuurwerk zonder gepakt te worden

Twee deelnemers aan de fora noemen tactieken over hoe supporters vuurwerk af kunnen steken met een kleinere kans om te worden gepakt. Ze noemen letterlijk het volgende:

- Voorafgaand aan het afsteken wordt een capuchon opgezet en/of masker voorgedaan
- Fakkels of vuurwerk worden onderling doorgegeven, verspreid onder bijvoorbeeld een spandoek en vervolgens aangestoken
- Hierna verspreiden ze zich snel en kleden ze zich om, al dan niet onder een spandoek, zodat ze niet herkend worden

Meestal worden ze niet gepakt, identificeren op basis van camerabeelden blijkt lastig

Op het dark web zijn we geen fora tegengekomen waar voetbalsupporters vuurwerktactieken en voetbalhooliganisme bespreken. Voetbal en vuurwerk lijkt daarmee geen of een beperkte rol te spelen op het dark web.

Conclusie

Op het clear web worden in zeer beperkte mate tactieken uitgewisseld en op het dark web lijkt het überhaupt geen discussiestuk. Het verkrijgen en binnenkrijgen van vuurwerk lijkt niet al te ingewikkeld te zijn. Desondanks zal er een zekere mate van georganiseerdheid moeten zijn om het vuurwerk te verkrijgen, vervolgens het stadion in te krijgen en tot slot af te steken. Het type vuurwerk moet worden afgestemd en verkregen, de smokkelmethode gerealiseerd en het momentum bepaald. Het clear web en dark web lijken niet de juiste locaties om dit af te stemmen. Het is voorstelbaar dat dit wel in besloten groepen op Telegram of WhatsApp wordt besproken. In hoeverre de genoemde tactieken daadwerkelijk worden toegepast, en in welke mate, is niet bekend.

4.2 De interviews

Uit de interviews komt een duidelijk beeld naar voren van een substantiële mate van georganiseerdheid, specifiek onder ultra- en harde kern groepen. Deze groepen opereren planmatig en in georganiseerd verband, waarbij vuurwerkacties vaak ruim vooraf worden voorbereid:

"Onder supportersgroepen wordt ver vooruitgekeken bij welke wedstrijd pyrotechnische middelen gebruikt gaan worden"

Daarbij is sprake van netwerken – zowel online als offline – voor het verkrijgen van vuurwerk, vaak met internationale verbindingen:

"Vaak wordt vuurwerk via netwerken uit het buitenland gehaald... vanuit Polen, Duitsland of Zuid-Europa"

De verkrijgbaarheid van vuurwerk is volgens respondenten relatief eenvoudig. Noodseinmiddelen zijn in Nederland legaal te koop (mits voor het juiste doel), terwijl zwaarder vuurwerk veelal via buitenlandse webshops wordt besteld en per post wordt verzonden. Daarbij wordt bewust gebruikgemaakt van mazen in wet- en regelgeving, bijvoorbeeld door producten zo te verpakken dat ze onder transportregels vallen.

Het binnenbrengen van vuurwerk in stadions blijkt eveneens georganiseerd en veelzijdig. Respondenten beschrijven verschillende methoden: het verstoppen van vuurwerk op het lichaam (bijvoorbeeld onder kleding of met hulpmiddelen om detectie te voorkomen), het vooraf in het stadion plaatsen via personen met toegang (zoals bij opbouw van sfeeracties), en het benutten van zwakke plekken in de toegangscontrole. Daarnaast wordt gewezen op intimidatie en groepsdruk richting stewards en personeel:

"De meeste stewards zijn niet in staat voldoende tegenwicht te bieden omdat de groep dermate dreigt met geweld"

In sommige gevallen is zelfs sprake van het forceren van ingangen of het massaal passeren van controlepunten. Wat betreft het afsteken van vuurwerk is eveneens sprake van organisatie en rolverdeling. Binnen groepen zijn vaak specifieke personen verantwoordelijk voor het afsteken, terwijl anderen zorgen voor afscherming, bijvoorbeeld door het gebruik van spandoeken of het creëren van anonimiteit:

"Er zijn gasten die het regelen en er zijn gasten die aangewezen worden om het af te steken"

Daarnaast wordt in uitzonderlijke gevallen gebruikgemaakt van steeds geavanceerdere technieken, zoals het vooraf plaatsen en op afstand ontsteken van rookpotten.

Per saldo laten de interviews zien dat vuurwerkgebruik in het betaald voetbal wordt gekenmerkt door een georganiseerde keten van verkrijgen, binnensmokkelen en afsteken, waarbij gebruik wordt gemaakt van internationale netwerken, logistieke trucs en groepsdynamiek. Deze professionalisering en organisatiegraad dragen in belangrijke mate bij aan de hardnekkigheid van het fenomeen en de beperkingen van de huidige aanpak.

5 Impact van vuurwerk bij voetbal

In deze paragraaf gaan we in op de impact van het illegaal gebruik van vuurwerk bij voetbal. We kijken daarbij achtereenvolgens op basis van documenten en interviews naar de sfeer, de veiligheidsrisico's en de gezondheidsrisico's.

5.1 Vuurwerk en sfeer

Uit de bestudeerde **documenten** komt een consistent beeld naar voren waarin vuurwerk een duidelijke rol speelt in de beleving van supporters. Voor een deel van de aanhang wordt het gebruik van vuurwerk gezien als een integraal onderdeel van de stadionervaring en als middel om sfeer, groepsidentiteit en zichtbaarheid te versterken. Met name rookpotten en fakkels worden ingezet om visuele effecten te creëren, vaak in clubkleuren en op betekenisvolle momenten rondom wedstrijden. In sommige gevallen is sprake van een zekere ritualisering, bijvoorbeeld bij opkomsten, derby's of onder spandoeken, waarbij het gebruik doelbewust wordt georganiseerd en afgeschermd.

Tegelijkertijd laten de documenten zien dat deze vorm van 'sfeerverhoging' onderwerp is van discussie en strategische afwegingen bij clubs en betrokken partijen. Waar sommige clubs het gecontroleerd toestaan van vuurwerk beschouwen als een middel om draagvlak te behouden en ongecontroleerd gebruik te beperken, kiezen andere clubs nadrukkelijk voor een nulbeleid om de normalisering van vuurwerk tegen te gaan. Op Europees niveau wordt daarnaast benadrukt dat het gebruik van vuurwerk sterk samenhangt met supporterscultuur en dat sociale media een rol spelen in het versterken en normaliseren van deze praktijken.

Daarmee ontstaat een fundamentele spanning: wat door supporters wordt ervaren als sfeer en beleving, wordt door autoriteiten en veiligheidsprofessionals primair gezien als een bron van risico's voor gezondheid, veiligheid en orde. Deze spanning vormt een belangrijk uitgangspunt voor de verdere analyse van vuurwerkgebruik en de ontwikkeling van effectieve aanpakken.

Uit de **interviews** komt een duidelijk, maar ambivalent beeld naar voren van de relatie tussen vuurwerk en sfeer in het voetbal. Enerzijds wordt vuurwerk door (delen van) supporters gezien als essentieel onderdeel van de sfeerbeleving. De bekende leus "*No pyro no party*" illustreert dat pyrotechniek door sommigen wordt beschouwd als onmisbaar voor de stadionervaring. Ook wordt expliciet benoemd dat vuurwerk "*onderdeel is van de fanbeleving*" en door supportersgroepen wordt ingezet om visueel spektakel en emotie te creëren. Vanuit dit perspectief dragen fakkels en rookpotten bij aan een meer intense en geladen sfeer, zeker op momenten waarop er sportief iets op het spel staat.

Tegelijkertijd laten de interviews zien dat deze koppeling tussen vuurwerk en sfeer niet onomstreden is en in de praktijk onder druk staat. Respondenten wijzen erop dat de framing van vuurwerk als 'sfeeractie' kan leiden tot bagatellisering van risico's. Daarnaast wordt duidelijk dat vuurwerkgebruik ook negatieve effecten kan hebben op de beleving van andere supporters. Zo wordt beschreven dat rookontwikkeling kan leiden tot benauwdheid.

Verder blijkt dat de relatie tussen vuurwerk en sfeer sterk verschilt per groep. Waar ultra- en harde kerngroepen vuurwerk zien als essentieel onderdeel van hun identiteit en expressie, ervaren andere supporters het eerder als verstorend of onwenselijk en geeft het irritatie op een manier dat delen van het publiek zich hier steeds vaker tegen keren. In sommige gevallen uit zich dit zelfs in afkeurende reacties vanuit het stadionpubliek. Er kan dus sprake zijn van een spanningsveld binnen het stadion, waarin verschillende opvattingen over wat 'goede sfeer' is naast elkaar bestaan. Zoals ook wordt opgemerkt, kan vuurwerkgebruik onderdeel zijn van onderlinge competitie tussen groepen en daarmee minder gericht zijn op sfeer voor het geheel, maar meer op profilering.

Tot slot komt uit de interviews naar voren dat pogingen om vuurwerk te vervangen door georganiseerde of gereguleerde alternatieven (bijvoorbeeld shows door professionals) slechts beperkt aanslaan. Voor een deel van de supporters is juist het illegale en autonome karakter van vuurwerkgebruik onderdeel van de aantrekkingskracht. Hierdoor blijft de relatie tussen vuurwerk en sfeer complex: vuurwerk kan bijdragen aan beleving en intensiteit, maar ondermijnt tegelijkertijd voor anderen de veiligheid en het collectieve stadiongevoel.

5.2 Vuurwerk en veiligheidsrisico's

Uit de geraadpleegde **documenten** blijkt dat het gebruik van vuurwerk in en rond stadions gepaard gaat met aanzienlijke veiligheidsrisico's. Pyrotechnische middelen bereiken zeer hoge temperaturen (tot ongeveer 2500°C), branden door tot ze volledig zijn opgebruikt en zijn moeilijk te blussen, wat een direct risico vormt op brandwonden en brandontwikkeling.

Verder is er sprake van explosie- en projectielrisico's. Knalvuurwerk en andere explosieve middelen kunnen leiden tot gehoorschade, letsel door drukgolf of rondvliegende delen en in sommige gevallen tot zeer ernstig of blijvend letsel. Ook kunnen brandende of afgeschoten delen terechtkomen op tribunes of veld, met risico op verwondingen of brand.

Naast deze directe gevaren wijzen de documenten op indirecte veiligheidsrisico's. Vuurwerkgebruik kan leiden tot paniekreacties in een dicht opeengepakte menigte, waardoor het risico op verdrukking en escalatie van ongeregeldheden toeneemt. Ook kan rookontwikkeling het zicht beperken, wat de inzet van hulpdiensten en de algemene veiligheidssituatie negatief beïnvloedt.

De risico's beperken zich niet tot de afsteker, maar raken juist ook omstanders, spelers, stewards en andere aanwezigen. In de context van een stadion – met hoge publieksdichtheid en beperkte uitwijkmogelijkheden – kunnen incidenten zich snel ontwikkelen tot situaties met grotere veiligheidsconsequenties.

Uit de **interviews** komt een eenduidig beeld naar voren. Het afsteken van illegaal vuurwerk in stadions gaat gepaard met substantiële veiligheidsrisico's, waarbij vooral de aard

van de gebruikte middelen en de setting van een dichtbevolkt stadion bepalend zijn. Respondenten wijzen op de extreme eigenschappen van met name noodseinmiddelen en fakkels:

"Die zijn daarvoor gemaakt, gaan maar door. Die gaan niet uit en bereiken temperaturen waarbij je er mee kan lassen"

Dit leidt tot directe risico's op brand en letsel, zeker in een omgeving waar veel mensen dicht op elkaar staan. Zo wordt benadrukt dat het gevaar niet alleen zit in het afsteken zelf, maar ook in het gedrag eromheen: "*Het is maar de vraag waar die dan terechtkomt*" wanneer vuurwerk wordt gegooid.

Naast brand- en letselrisico's speelt ook de onvoorspelbaarheid van incidenten een rol. Casuïstiek laat zien dat relatief kleine handelingen grote gevolgen kunnen hebben, zoals brandende spandoeken of vuurwerk dat in het publiek terechtkomt. Daarbij komt dat materialen in stadions – zoals stoeltjes – weliswaar brandvertragend zijn, maar bij hitte kunnen smelten en alsnog letsel kunnen veroorzaken.

Een tweede belangrijk veiligheidsaspect is de belemmering van zicht en handelingsperspectief door rookontwikkeling. In een stadionomgeving, die relatief gesloten is, kan rook zich ophopen en leiden tot desoriëntatie en problemen bij eventuele ontruimingen. Dit vergroot het risico op paniek en maakt ingrijpen door hulpdiensten complexer.

Daarnaast wijzen respondenten op de toenemende zwaarte en professionalisering van vuurwerk, wat de risico's verder vergroot. Zwaarder vuurwerk – zoals cobra's en shells – kan functioneren als explosief en leidt tot ernstige en soms blijvende verwondingen, zoals gehoorschade of letsel aan ledematen. Hoewel dit type vuurwerk minder vaak ín stadions wordt gebruikt, komt het wel voor in de directe omgeving, bijvoorbeeld bij supportersoptochten. Dit beïnvloedt de algehele veiligheidscontext rondom wedstrijden.

Tegelijkertijd bestaat er – vanuit de gesprekken die wij voerden - een duidelijke perceptiekloof. Waar professionals wijzen op deze risico's en spreken van een reëel gevaar, geven respondenten vanuit supportersgeledingen aan dat incidenten zelden tot ernstige gevolgen leiden en dat het vaak "goed gaat". Dit verschil in risicobeleving draagt bij aan het voortbestaan van het gebruik.

Per saldo laten de interviews zien dat de relatie tussen illegaal vuurwerk en veiligheid wordt gekenmerkt door een combinatie van directe fysieke risico's (brand, letsel), situationele risico's (drukte, zichtbelemmering) en gedragsfactoren (gooien, groepsdynamiek). Deze samenloop maakt vuurwerkgebruik in stadions intrinsiek risicovol, ook wanneer incidenten niet altijd tot zichtbare calamiteiten leiden.

Media-analyse over risico's

De media-analyse toont dat de veiligheidsrisico's van vuurwerkgebruik aanzienlijk zijn. Vooral binnen stadions ontstaan gevaarlijke situaties wanneer vuurwerk op het veld of richting andere vakken wordt gegooid. Wedstrijden werden stilgelegd of gestaakt, supporters liepen ademhalingsproblemen of brandwonden op en in meerdere gevallen ontstond paniek door rookontwikkeling. Het incident met op afstand bestuurbare rookbommen in 2023 (PEC Zwolle- Go Ahead Eagles) is daarbij illustratief en kan staan voor een ontwikkeling richting meer georganiseerde, doelgerichte en technisch geavanceerde toepassingen van pyro. Dat wijst op innovatie binnen supportersgroepen en mogelijk ook op onderlinge competitie tussen harde kernen of ultra's.

5.3 Vuurwerk en gezondheidsrisico's

Uit de **interviews** komt een duidelijk en breed gedeeld beeld naar voren dat het afsteken van illegaal vuurwerk in stadions gepaard gaat met substantiële gezondheidsrisico's, waarbij vooral rookontwikkeling en blootstelling aan fijnstof en chemische stoffen centraal staan. Een kernobservatie is dat niet zozeer één specifieke stof het probleem vormt, maar de combinatie van hoge concentraties en herhaalde blootstelling.

"Ongeacht of de stof schadelijk is, als je hele hoge rookconcentraties hebt, is dat al schadelijk voor de gezondheid"

De rook die vrijkomt bij fakkels, rookpotten en noodseinmiddelen bevat volgens respondenten fijnstof, metalen en verbrandingsproducten die diep in de longen kunnen doordringen. Daarbij wordt gewezen op de grootte van de deeltjes.

"Alle deeltjes kleiner dan 10 micrometer.... kunnen tot in de longblaasjes komen"

In een stadionomgeving kunnen deze concentraties snel oplopen tot niveaus die ver boven gangbare normen liggen: "*Als je in een pluim zit, zit je er al snel met een factor 1000 boven*". Dit kan leiden tot acute klachten zoals benauwdheid, geïrriteerde ogen en hoofdpijn, maar ook tot ernstigere effecten op de lange termijn. Zo wordt gesteld dat herhaalde blootstelling kan bijdragen aan aandoeningen zoals astma en COPD, en dat bepaalde stoffen mogelijk kankerverwekkend zijn. Een veelzeggende samenvatting van een gezondheidsexpert luidt:

"Alle rook is giftig"

De stadionomgeving zelf versterkt de gezondheidsrisico's. Door de relatief gesloten structuur kan rook zich ophopen en blijft deze langer hangen, wat de blootstellingsduur vergroot. Dit geldt niet alleen voor supporters, maar ook voor spelers, stewards en andere medewerkers, waardoor het ook als een arbeid gerelateerd gezondheidsvraagstuk wordt gezien. Tegelijkertijd wordt benadrukt dat er nog onvoldoende specifiek onderzoek is gedaan naar blootstelling in stadioncontexten, waardoor onzekerheid bestaat over de exacte omvang van deze risico's.

Net als bij de veiligheidsrisico's is er ten aanzien van de gezondheidsrisico's sprake van een perceptiekloof. Waar experts en professionals de risico's als substantieel beschouwen, geven vertegenwoordigers vanuit de supporters aan dat het "*wel meevalt*" en dat klachten meestal tijdelijk zijn. Dit verschil in risicobeleving bemoeilijkt het creëren van draagvlak voor maatregelen.

Per saldo laten de interviews zien dat illegaal vuurwerkgebruik in stadions leidt tot acute en potentiële lange termijn gezondheidsrisico's, vooral door hoge concentraties rook en fijnstof in een besloten omgeving, terwijl tegelijkertijd de exacte impact nog onvoldoende empirisch is onderbouwd en door gebruikers vaak wordt onderschat.

In de geraadpleegde **rapporten** komt naar voren dat illegaal vuurwerk in voetbalstadions substantiële gezondheidsrisico's met zich meebrengt, waarbij met name een Belgische studie een scherp empirisch beeld geeft. Daaruit blijkt dat in de laatste seizoenen honderden slachtoffers zijn geregistreerd (361 in drie seizoenen en 539 in vier seizoenen), waarbij naast brandwonden en gehoorschade ook ademhalingsproblemen expliciet als afzonderlijke categorie voorkomen. Dit benadrukt dat blootstelling aan rook en verbrandingsproducten geen bijzaak is, maar een structureel onderdeel van het letselbeeld. Deze bevindingen sluiten aan bij het NFI-onderzoek[18] dat werd uitgevoerd naar aanleiding van een incident in Zwolle, waar supporters direct klachten kregen zoals ademhalingsproblemen, prikkende ogen en onwel worden. Hier was medische hulp noodzakelijk. De onderliggende verklaring ligt in de samenstelling van pyrotechnische rook, die fijnstof en chemische componenten – oxidatoren, brandstoffen en kleurstoffen – bevat die luchtwegirritatie en ontstekingsreacties veroorzaken. Juist in de stadioncontext – met hoge publieksdichtheid en beperkte ventilatie – zijn deze effecten in grotere mate aanwezig, omdat niet alleen de afsteker maar vooral omstanders aan de rook worden blootgesteld.

Lopend onderzoek naar vuurwerk en gezondheidsrisico's

Zoals aangegeven is er tot nu toe weinig onderzoek gedaan naar de gezondheidsrisico's van illegaal vuurwerk in voetbalstadions. Dat is de reden dat er actueel in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid door het NFIonderzoek wordt uitgevoerd naar de gezondheidsrisco's van bij het betaald voetbal in beslaggenomen vuurwerk. De resultaten van dit onderzoek zullen in een later stadium worden gepubliceerd.

1.8. Door de rechter-commissaris is opdracht gegeven aan het deskundigheidsgebied Explosies en Explosieven van het NFI om aan onderzoeksmateriaal een onderzoek te verrichten om onder andere de volgende vragen te beantwoorden: Is aan te geven wat het voor rookpotten zijn en welke stoffen erin zitten? Is aan te geven hoe schadelijk het is om de stoffen die vrijkomen bij dergelijke rookpotten in te ademen?

6 Van casus naar lessen

Zoals eerder aangegeven maakten we een casusanalyse van vier vuurwerkincidenten en daarnaast voerden twee leden van het Auditteam observaties uit tijdens de KNVB beker van 2026. In dit hoofdstuk presenteren we per wedstrijd de resultaten en we sluiten dit hoofdstuk af – in 6.6 – met negen lessen die we kunnen optekenen.

6.1 PEC Zwolle – Go Ahead Eagles

Omdat PEC Zwolle in het seizoen 2022-2023 uitkwam in de Keuken Kampioen Divisie, vindt in het seizoen 2023-2024 na 532 dagen weer een wedstrijd plaats tussen PEC Zwolle en Go Ahead Eagles; ook wel de IJsselderby genoemd. In Zwolle houden beide clubs elkaar op een 1-1 gelijkspel.[19]

Genomen maatregelen

Door het feit dat de IJsselderby zo lang op zich heeft laten wachten, staat er veel lading op deze als risicowedstrijd aangemerkte derby.[20] Er zijn daarom meerdere maatregelen genomen om eventuele wanordelijkheden te voorkomen. Zo moeten supporters voordat ze het stadion binnentreden hun identiteitsbewijs laten zien en geldt in het stadion een verbod op alcohol, spandoeken en sfeeracties.[21] Ook is het aantal fte veiligheidspersoneel opgeschaald, zijn extra schouwrondes gedaan met extra oplettendheid voorafgaand aan de wedstrijd en is extra surveillance aangevraagd in de week voorafgaand aan de wedstrijd in de avonden en nachten.[22] Aanvullend hierop zeggen twee (van de vijf voor deze casus gesproken) professionals dat het stadion 24 uur van tevoren op lockdown ging. Op de dag van de wedstrijd zijn bij de instroom van supporters vuurwerkhonden ingezet, zijn de Go Ahead Eagles-supporters op meerdere momenten gefouilleerd (bij de opstapplek en selectief bij het stadion) en waren de vakken naast het uitvak niet toegankelijk voor publiek.

Vuurwerkincidenten

Ondanks de genomen maatregelen en geldende verboden, vinden er twee vuurwerkincidenten plaats. Het eerste vuurwerkincident vindt in de eerste helft plaats; er worden blauwe rookbommen ontstoken in het uitvak.[23] Dat het in het fanatieke vak met PEC Zwolle-supporters bekend is dat er iets gaat gebeuren, wordt tijdens de wedstrijd duidelijk, aldus twee

19. Voetbal International, 2023.
20. FC Update, 2023.
21. De Volkskrant, 2023.
22. KNVB, 2024a.
23. Zwolle, 2023.

professionals. Het valt namelijk op dat een deel van de fanatieke PEC Zwolle-supporters zeer gefocust is op het uitvak, terwijl er elders op het veld iets gebeurt wat doorgaans absoluut de aandacht van supporters vraagt. Op het moment van ontsteken komt er blauwe rook vrij; *"hele vieze dikke vettige blauwe rook"*, aldus een professional.

In de tweede helft vindt het tweede vuurwerkincident plaats. Nadat PEC Zwolle op voorsprong is gekomen, verschuilen supporters zich onder een groot zwart spandoek. De ESPN-verslaggever zegt daarover: *''Je weet nooit wat onder zulk soort doeken gebeurt, meestal geen gezellige dingen''*. De supporters steken onder het spandoek vuurwerk af. Het betreft groene fakkels, waardoor groene rook vrijkomt.[24] De stadionspeaker spreekt daarop de fans toe: *''Je dupeert je club''*. De rook trekt over het veld richting de zijtribune. Dit is de reden voor de scheidsrechter om het spel tijdelijk te onderbreken. Op beelden is te zien dat beveiligers het doek naderhand weghalen.[25] Na ongeveer anderhalve minuut wordt de wedstrijd hervat.[26]

De manier van vuurwerk binnenbrengen

Een dag na de wedstrijd vermeldt RTL Nieuws dat zij vermoeden dat supporters van PEC Zwolle de rookbommen voorafgaand aan de wedstrijd in het uitvak hebben geplaatst en deze op afstand hebben ontstoken. Dit baseren zij op een foto die het Twitter-account Voetbalultra's heeft geplaatst.[27] Twee professionals vertellen uitgebreid over de werkwijze van de PEC Zwolle-supporters. Zij hebben hier zicht op gekregen door naderhand camerabeelden uit te kijken. Enkele dagen voorafgaand aan de wedstrijd is een deel van de fanatieke PEC Zwolle-supporters aanwezig in de omloop achter de Noord-tribune. Zij bereiden daar een sfeeractie voor. De personen die de rookpotten hebben geplaatst, zijn hier niet bij. Zij hebben zich in het stadion verstopt en komen rond 02:00 's nachts in beeld. Zij verplaatsen zich via de Oost-tribune eenvoudig naar het uitvak, omdat er in de dagen voorafgaand aan een wedstrijd nog geen sprake is van compartimentering. In het uitvak richten zij zich tot de roosters, die helemaal aan de voorkant van het vak zitten. Met behulp van een accuboor lichten zij de roosters en plaatsen de rookpotten, om vervolgens de roosters weer terug te plaatsen. Al met al heeft dit 17 à 18 minuten geduurd. De wijze waarop dit is uitgevoerd, toont volgens de twee professionals aan dat de fanatieke supporters over een goede informatiepositie beschikken. Nergens anders in het stadion is er namelijk sprake van dergelijke roosters. Gezien het tijdsbestek van 17 à 18 minuten moeten ze echter hebben geweten hoe ze de roosters kunnen lichten en wat de juiste afmetingen van de rookpotten moeten zijn om ze te kunnen plaatsen. Vanwege de goede informatiepositie heeft een derde professionals het vermoeden dat de PEC Zwolle-supporters hulp van binnenuit hebben gehad.

Twee professionals vertellen dat de PEC Zwolle-supporters de blauwdruk voor deze vuurwerkactie hebben overgenomen uit Duitsland. Daar was deze werkwijze immers al enkele keren toegepast. Hier komt bij dat er tijdens de wedstrijd ook enkele Duitse supporters in

24. NOS, 2023; Voetbal International, 2023; ESPN NL, 2023, 04:10.
25. ESPN NL, 2023, 04:23.
26. Algemeen Dagblad, 2023.
27. RTL Nieuws, 2023.

het fanatieke vak met PEC Zwolle-supporters zaten. Welke Duitse club deze supporters supporten, is onbekend gebleven. Wel heerst het vermoeden dat deze Duitse supporters in welke vorm dan ook een bijdrage hebben geleverd aan de uitvoering van de vuurwerkactie.

Veiligheids- en gezondheidsrisico's

Drie professionals vertellen dat het eerste vuurwerkincident veel impact heeft gehad op de Go Ahead Eagles-supporters en op het in het uitvak aanwezige veiligheidspersoneel van Go Ahead Eagles. Velen vroegen zich namelijk af of het bij deze rookpotten zou blijven, of dat er nog meer en eventueel andersoortig vuurwerk afgestoken zou worden. Deze onwetendheid creëerde een gevoel van machteloosheid, paniek en angst. Dit werd versterkt omdat de dichte blauwe rook moeilijk uit het vak verdween en men niet weg kon uit het vak en zich dus opgesloten voelde. Om zich tegen de rook te beschermen en hun gezichten schoon te maken, hebben supporters hun kleren kapotgetrokken. Meerdere supporters en stewards zijn benauwd geworden, werden onwel en hebben ademhalingsproblemen gekregen. Eén steward is bij terugkomst in Deventer zelfs naar het ziekenhuis gebracht vanwege aanhoudende klachten. Door het voorgaande zegt een professional: *"Als je tegen de Go Ahead Eagles-supporters had gezegd dat ze vrijwillig in de bus konden stappen en naar huis konden gaan, was die wedstrijd met een behoorlijk leeg uitvak verder gespeeld"*. Enkele uren na de wedstrijd kwam er nog steeds blauw snot uit de neuzen van personen die in het uitvak hadden gestaan. *"Het droop er gewoon uit"*, aldus een andere professional. Naast de directe angstgevoelens in het uitvak heeft het vuurwerkincident ook op de langere termijn impact gehad op een deel van de supporters en het veiligheidspersoneel. Men vroeg zich namelijk af of de geïnhaleerde rook voor tijdelijk dan wel blijvend letsel zou zorgen.

Tucht- en strafrechtelijk onderzoek

Bijna twee maanden na de wedstrijd is PEC Zwolle door de aanklager betaald voetbal tuchtrechtelijk in staat van beschuldiging gesteld voor wanordelijkheden door de aanhang van PEC Zwolle in de eerste en de tweede helft. De aanklager geeft aan dat PEC Zwolle in de gegeven omstandigheden onvoldoende maatregelen voor en tijdens de wedstrijd heeft getroffen om de wanordelijkheden te voorkomen of te beëindigen. Omdat de club in de periode daarvoor al meerdere malen tuchtrechtelijk is veroordeeld voor soortgelijke feiten, had de club volgens de aanklager extra waakzaam moeten zijn en hadden er strengere maatregelen dan gebruikelijk getroffen moeten worden. Zo had er een stevigere fouillering plaats moeten vinden, om de kans te verkleinen dat fakkels en vuurwerk het stadion binnen zouden komen. Ook had PEC Zwolle direct meer en intensievere maatregelen moeten treffen op het moment dat supporters het zwarte spandoek wilden uitrollen, ter voorkoming hiervan. PEC Zwolle is door de KNVB een schikkingsvoorstel van €5.000 en een gedeeltelijke stadionsluiting ten laste gelegd. PEC Zwolle kon zich hier niet in vinden en was van mening voldoende maatregelen te hebben getroffen. Met betrekking tot het tweede vuurwerkincident is het, aldus PEC Zwolle, onduidelijk gebleven hoe het spandoek het stadion is binnengekomen. Ze wijst ook op de grote hoeveelheid vuurwerk die wel onderschept is en dat het onmogelijk is alles te onderscheppen. Voor wat betreft het voorkomen van het uitrollen van het spandoek zegt PEC Zwolle dat direct ingegrepen is. Stewards zijn direct naar de betreffende supporters gelopen om het zwarte spandoek te verwijderen. Dit is tijdens de behandeling van de zaak ook zichtbaar op videobeelden. De tuchtcommissie heeft

op 11 januari 2024 de zaak mondeling behandeld en PEC Zwolle is aan het einde hiervan vrijgesproken van het aan haar ten laste gelegde.[28]

Het vuurwerkincident in de eerste helft heeft er ook toe geleid dat de politie en de Explosieven Opruimingsdienst (EOD) een dag na het incident onderzoek hebben gedaan. Uiteindelijk hebben twee PEC Zwolle-supporters zich hiervoor moeten verantwoorden voor de rechter. De een was betrokken bij het maken van de plannen en kocht de rookbommen. De ander kocht het ontstekingsmechanisme bij Amazon en plaatste het in het uitvak.[29] Op 19 juni 2024 horen zij het Openbaar Ministerie tegen beiden een gevangenisstraf van een half jaar eisen, waarvan twee maanden voorwaardelijk. De rechter is milder en veroordeeld hen tot een werkstraf van tweehonderd uur, of honderd dagen gevangenisstraf. Ook moeten ze acht slachtoffers een schadevergoeding van €350,- betalen.[30]

Twee professionals zijn tevreden over de wijze waarop de politie en de EOD het onderzoek hebben uitgevoerd en de manier hoe het Openbaar Ministerie het daarna heeft opgepakt. Hiermee is volgens hen het juiste signaal afgegeven met betrekking tot de ernst van het incident. Twee andere professionals vermoeden dat het strafrechtelijk onderzoek en de veroordelingen die daaruit volgden, hebben bijgedragen aan het feit dat dit type vuurwerkactie niet vaker is uitgevoerd in Nederland. Het heeft hiermee namelijk een afschrikwekkend effect gehad op andere supportersgroepen.

Te trekken lessen

Met name het eerste vuurwerkincident heeft de professionals meerdere inzichten gegeven, namelijk:

- Het open karakter van een stadion is voor iedere BVO in Nederland een kwetsbaarheid, aldus twee professionals. Voor PEC Zwolle geldt dit sterker, omdat het een stadion betreft waarin ook andere ondernemingen zijn gevestigd. Dit maakt dat er op iedere dag van de week in en rondom het stadion enorm veel beweging is. Een van de twee professionals zegt hierover: *"Als je met meerdere gebruikers in een pand zit, is het lastig dat iedereen zich aan de gemaakte afspraken houdt. Er zitten immers bedrijven die er geen belang bij hebben om hun personeel te instrueren over hoe zij de veiligheid in het stadion kunnen waarborgen"*. Toch zijn ze sinds het vuurwerkincident hier wel meer over in gesprek gegaan met de ondernemingen;
- Voorafgaand aan PEC Zwolle – Go Ahead Eagles was er geen concrete informatie over een vuurwerkactie. De manier waarop met name het eerste vuurwerkincident is uitgevoerd, toont volgens twee professionals aan dat supporters heel georganiseerd, heimelijk en professioneel te werk gaan. Het heeft deze twee professionals doen laten inzien dat ze te allen tijde creatief moeten nadenken over mogelijke werkwijzen van supporters. Dit door na te gaan wat de kwetsbaarheden en risico's van het stadion en de veiligheidsorganisatie zijn, evenals wat de tekortkomingen van het pakket aan maatregelen zijn. Meer concreet zegt een professional: *"Naar aanleiding van het vuurwerkincident*

28. KNVB, 2024a.
29. Algemeen Dagblad, 2024a; Salland 1, 2024.
30. Algemeen Dagblad, 2024a.

is de procedure verruimd. We zijn op meer dingen gaan letten, naar meer dingen gaan kijken en na gaan denken over andere mogelijke verstopplekken. Door dit soort acties ben je je procedures continu aan het bijstellen en dat is prima, want met voortschrijdend inzicht moet je altijd iets doen";

- Ondanks dat het veel capaciteit vraagt, is PEC Zwolle kritischer de beschikbare camerabeelden uit gaan kijken; tot enkele dagen voor de wedstrijd. Dit gebeurde voor dit vuurwerkincident nooit, aldus een professional. Wat volgens deze en een andere professional helpend zou zijn, is technologische innovatie. Hiermee bedoelen zij dat het wenselijk is dat het systeem in de ochtend een melding geeft wanneer het in de avond of nacht beweging heeft waargenomen. Dit zou veel tijd besparen;
- Bij de extra schouwrondes die voorafgaand aan de wedstrijd zijn uitgevoerd, is geen gebruik gemaakt van een vuurwerkhond. Naar aanleiding van het eerste vuurwerkincident wordt er sindsdien altijd een vuurwerkhond betrokken bij de schouw;
- Als bij thuiswedstrijden van Go Ahead Eagles de verwachting is dat er vuurwerk afgestoken gaat worden en er dus gezondheidsrisico's kunnen ontstaan, neemt de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) plaats in de commandoruimte. De meerwaarde hiervan is dat de GHOR met het oog op de volksgezondheid het medisch advies kan geven om de wedstrijd stil te leggen of te staken. Hier wordt dan ook opvolging aan gegeven.

6.2 ADO Den Haag – De Graafschap

Op 18 mei 2024 vindt in het stadion van ADO Den Haag een play-offwedstrijd plaats tussen ADO Den Haag en De Graafschap voor promotie naar de Eredivisie. De heenwedstrijd in Doetinchem wordt met 2-3 gewonnen door ADO Den Haag, waardoor zij met een lichte voorsprong aan de return beginnen. De return eindigt in een 2-2 gelijkspel, waardoor ADO Den Haag doorgaat naar de volgende ronde.[31]

Vuurwerkincidenten

Twee professionals vertellen dat De Graafschap-supporters met een verplichte buscombi naar Den Haag zijn afgereisd. Voordat zij in Doetinchem in de bussen stapten, zijn zij en hun (sfeer)spullen niet gecontroleerd. Toen de supporters bij het stadion aankwamen en de bussen uitstapten, viel het de twee professionals op dat iedereen hetzelfde gekleed was. Iedere supporter droeg een wit T-shirt, een zwarte broek en witte sneakers. Naast dat dit visueel een leuk beeld opleverde, was het volgens deze professionals ook een signaal dat er iets ophanden is. Op voorhand was er echter geen informatie over een ophanden zijnde vuurwerkactie.

Toch gaat de wedstrijd gepaard met twee vuurwerkincidenten. Het eerste vuurwerkincident vindt voor aanvang van de wedstrijd plaats. Op videobeelden is te zien dat ADO Den Haag-supporters enkele rookpotten aansteken. Dit resulteert in groene rook.[32] Ook suppor-

31. NOS, 2024b; NU.nl, 2024a.
32. Football FC, 2024, 01:02.

ters van De Graafschap steken vuurwerk af. Op beelden is te zien dat zij doeken boven zich houden, die vrijwel het gehele uitvak bedekken. Aan de buitenkant van die doeken steken ze rode fakkels aan. De aanwezige stewards in het uitvak treden niet op.[33]

Het tweede vuurwerkincident vindt direct na aftrap van de tweede helft plaats. De Graafschap-supporters tonen een spandoek met de tekst: ''Het kwaad is al geschied, daarom doven wij onze pyro niet''.[34] Een deel van de supporters draagt een bivakmuts. De supporters tellen af van tien naar nul en steken een grote hoeveelheid vuurwerk af. Naast rode fakkels betreft het ook siervuurwerk (kleine potten en langere shooters) dat over het veld wordt geschoten en deels op het veld terechtkomt. Het is onderdeel van een protestactie, gericht tegen de collectieve straffen die door de KNVB zijn uitgedeeld. Opnieuw treden de stewards niet op. Door het vuurwerk ontwikkelen zich dichte rookwolken.[35] Volgens de ESPN-verslaggever trekt er op de hoofdtribune niet alleen een grote hoeveelheid dichte rook op, maar ook een sterke geur. Het leidt tot een tijdelijke staking en de spelers gaan naar binnen toe.[36]

Over de uitvoering van de vuurwerkacties in het uitvak zeggen twee professionals dat leden van de ultra's bij de politie aangaven dat er vuurwerk afgestoken ging worden. Omdat de politie slechts met vier SBG'ers aanwezig was, is het volgens de twee professionals onmogelijk geweest om de vuurwerkacties tegen te houden. Voor hun eigen veiligheid kozen zij ervoor om een terugtrekkende beweging te maken. Een ander argument waarom ze zich hebben teruggetrokken, was omdat de aanwezigheid van de politie ook niet tot herkenningen zal leiden. Dit heeft te maken met de gekende methode die supporters toepassen: *no face, no name*. Eerder is al aangegeven dat De Graafschap-supporters dezelfde kleding droegen en beide keren spandoeken toonden. Onder de spandoeken deden enkele personen een bivakmuts op, om vervolgens onder het spandoek vandaan te komen en het vuurwerk af te steken. Daarna verdwenen zij weer onder het spandoek, deden hun bivakmuts af en kwamen met z'n allen weer onder het spandoek vandaan. Hierdoor was het niet mogelijk geweest om te achterhalen wie degenen waren met de bivakmutsen.

Twee dagen na de wedstrijd benadrukt de toenmalig algemeen directeur van De Graafschap dat de supporters van belang zijn voor de club, met name vanwege hun vocale steun en het maken van spandoeken. Daarentegen geeft hij ook aan dat het vuurwerkincident na rust te ver ging en te omvangrijk was. Hij verwacht daarom dat opnieuw een straf zal volgen.[37]

De manier van vuurwerk binnenbrengen

Na aankomst in Den Haag begaf een eerste groep supporters van 50 tot 60 man zich richting de tourniquets, aldus twee professionals. De instroom van deze groep verliep rustig en soepel. Achter de tourniquets werden ze gefouilleerd. De groep bleef daar vervolgens staan en begon onrust te creëren. Ze zeiden te wachten op vlaggen en drukten tegen ste-

33. Football FC, 2024, 01:21.
34. Voetbal International, 2024.
35. De Telegraaf, 2024; Sportnieuws, 2024; Voetbal International, 2024.
36. Doetinchem, 2024; Haagse Chauvinisme, 2024; Voetbal International, 2024.
37. De Gelderlander, 2024a.

wards van ADO Den Haag aan. Een derde professional zegt hierover: *"Ik heb de beelden nog eens teruggekeken en ik ben continu aan de praat gehouden door die supporters"*. De groep supporters had als doel om het veiligheidspersoneel af te leiden, want op datzelfde moment stapte een tweede groep supporters richting de tourniquets. Een van hen ging er bovenop zitten, ving vier sporttassen die naar hem werden gegooid en gaf deze door aan supporters die al achter de tourniquets stonden. Naast de vier sporttassen werd er ook landbouwplastic en grote palen overgegeven. De aanwezige agenten en stewards merkten dit op en probeerden het te onderscheppen. Echter, door de grootte van de groep was dit ondoenlijk en rende de groep supporters met de spullen het vak op. Een vierde professional zegt over het optreden van de stewards: *"Waarom zou je ook koste wat kost die tassen willen onderscheppen? De stewards bij het voetbal zijn geen kleerkasten van twee bij twee meter. Waarom zou je je veiligheid in het geding brengen voor die vrijwilligersvergoeding?"*.

Direct nadat de supporters het vak op waren gegaan, keerde de rust bij de tourniquets terug. De derde en vierde gesproken professionals geven aan dat de wetenschap dat er ongecontroleerde tassen het vak op zijn meegenomen tot vragen hebben geleid: *"Gaan we hier met politie en stewards op inzetten? Moeten we het vak leeghalen? Gaan we daarbij eventueel geweld gebruiken?"*. In de commandoruimte is uiteindelijk de beslissing genomen om niet op te treden. Hierover zegt een professional: *"Je moet behoorlijk wat mensen in dienst hebben wil je een uitvak leeghalen. Dan moet je al gauw een peloton ME inzetten. Als je dan het uitvak instapt, kom je in de situatie dat je ook goedwillende supporters moet gaan opdrijven. Bovendien was het tot deze wedstrijd vaak rookpotten en fakkels wat qua vuurwerk werd afgestoken. Moet je daarvoor zoveel mankracht inzetten en eventueel geweld toepassen? Dit zijn wel de afwegingen geweest om niet op te treden"*. Op de vraag wat vervolgens zijn reactie was op de vuurwerkacties zegt hij: *"Na de opkomst van de spelers dacht ik nog: 'Dit valt mee'. Maar in de tweede helft dacht ik: 'Oei. We werden verrast door het soort vuurwerk en de grote hoeveelheid'"*.

De eerste twee professionals benadrukken de goede voorbereiding en de mate van georganiseerdheid die eraan hebben bijgedragen dat De Graafschap-supporters het vuurwerk het stadion hebben binnengekregen: *"Het gaat zo snel. Iedere supporter weet wat hij moet doen"*. Hierdoor is het volgens hen moeilijk tegen te gaan. Zij vermoeden dat De Graafschap-supporters in hun voorbereiding gebruik maken van eerdere eigenhandig gemaakte foto's van de omgeving. Hiermee gaan ze na welke werkwijze het meest kansrijk is om het vuurwerk het stadion binnen te krijgen. Verder vermoeden twee andere professionals dat een deel van de afgestoken fakkels in de sporttassen hebben gezeten en het andere deel verstopt zat in de buurt van de geslachtsdelen van de supporters. Dit doen ze omdat ze weten dat stewards niet bevoegd zijn om een strafrechtelijke fouillering uit te voeren en dus niet in dat lichaamsgebied mogen fouilleren. Dit zou eventueel ondervangen kunnen worden door de inzet van een vuurwerkhond. Echter, een vuurwerkhond ruikt volgens hen slechts een kwartier effectief en de inhuur kost een club veel geld. Concreet zegt een van deze professionals: *"De inzet van een vuurwerkhond vind ik echt een wassen neus. Er zijn bedrijven die er goed geld mee verdienen, maar het resultaat is echt minimaal of zelfs 0. Misschien dat het preventief werkt, omdat die gasten schrikken. Maar goed, na een aantal keer zo'n hond gezien te hebben, schrik je er niet meer van"*.

Veiligheids- en gezondheidsrisico's

Twee professionals zeggen dat het afsteken van fakkels gepaard gaat met het risico op brandwonden. Dit komt mede omdat er vuur en vonken vrijkomen wanneer de doppen van de fakkels af worden gehaald. Naast fakkels staken De Graafschap-supporters ook siervuurwerk af. Hiervoor hielden ze de potten eigenhandig vast. Hoewel ze handschoenen droegen, viel het deze professionals op dat ze de potten continu overpakten omdat ze te heet werden. Een van de twee professionals zegt: *"Stel dat zo'n pot écht te heet wordt en/of het overpakken niet goed gaat, dan valt zo'n pot op de grond en wil je niet weten wat er gebeurt"*. Twee andere professionals maken zich ook zorgen over de afgestoken vuurwerkpotten en shooters. De supporters schieten dit namelijk over het veld heen, daar waar de spelers lopen en de fotografen en ballenjongens zitten. Ook zijn zij van mening dat de rook die van het vuurwerk afkomt erg schadelijk is voor de gezondheid. Het gegeven dat de supporters in de vakken naast het uitvak veel rook over zich heen hebben gekregen, baart hen dan ook zorgen.

Tuchtrechtelijk onderzoek

De tuchtcommissie van de KNVB heeft beide clubs gesanctioneerd wegens wanordelijkheden veroorzaakt door hun supporters. Concreet heeft De Graafschap een geldboete van €3.750 ontvangen vanwege meerdere incidenten, waaronder het gooien van voorwerpen tijdens de instroom en het belemmeren en in het nauw drijven van stewards van ADO Den Haag. Ook hebben zij deze boete gekregen voor het afsteken van een aanzienlijke hoeveelheid vuurwerk, zowel voor aanvang van de wedstrijd als in het begin van de tweede helft. Naast de geldboete is De Graafschap een voorwaardelijke straf opgelegd: een opschorting van het recht op uitkaartverkoop, met een proeftijd van twee jaar. Bij een volgend vergrijp tijdens een uitwedstrijd kan deze straf daadwerkelijk worden uitgevoerd.[38] ADO Den Haag is een geldboete van €5.000 opgelegd.[39]

Twee professionals vertellen dat De Graafschap verantwoordelijk was voor het identificeren van de supporters die in het stadion vuurwerk hebben afgestoken. Hiervoor diende de club gebruik te maken van de camerabeelden die ADO Den Haag had gemaakt. Er is achteraf geen enkele supporter geïdentificeerd en dus heeft ook niemand een stadionverbod opgelegd gekregen. Bij de twee professionals overheerst het gevoel dat De Graafschap er niet alles aan heeft gedaan om personen te identificeren.

Te trekken lessen

De professionals zeggen het volgende geleerd te hebben van deze casus:

- Het feit dat een supporter van De Graafschap boven op een tourniquet is gaan zitten, is voor ADO Den Haag aanleiding geweest om maatregelen te nemen. Concreet is er een net gespannen boven de tourniquets, waardoor het niet meer mogelijk is om er spullen overheen te gooien, spullen door te geven of er overheen te klimmen. Ook wordt sinds

38. KNVB, 2024b.
39. KNVB, 2024c.

ADO Den Haag – De Graafschap iedere wedstrijd de instructie gegeven om de fouilleerruimte "schoon" te houden;

- De Graafschap-supporters zijn succesvol geweest in het binnenbrengen van het vuurwerk door chaos te creëren tijdens de instroom. Daarom heeft ADO Den Haag de instroomprocedure aangepast. Uitsupporters die sfeerartikelen willen meebrengen, hebben tegenwoordig twee keuzes: 1) ze vertrekken eerder richting Den Haag zodat alles tijdig gecontroleerd kan worden of 2) de sfeerartikelen worden pas gecontroleerd wanneer de rest van de supporters al in het vak zitten. Op deze manier tracht ADO Den Haag te voorkomen dat er opnieuw zo'n chaotische situatie ontstaat. Sindsdien zijn er in het uitvak van ADO Den Haag geen vuurwerkincidenten meer geweest. Twee professionals opperen dan ook dat een dergelijke instroomprocedure landelijk ingevoerd moet worden;
- Eerder is genoemd dat stewards niet bevoegd zijn om een strafrechtelijke fouillering uit te voeren, waardoor het voor supporters relatief eenvoudig is om fakkels bij hun geslachtsdelen te verstoppen. Twee professionals zeggen dat het door de politie laten uitvoeren van de fouillering een oplossing kan zijn. Echter, zij zijn hier geen voorstander van. Dit vraagt in hun ogen immers te veel politiecapaciteit. Zij zijn van mening dat er veel meer nagedacht moet worden over technologische innovaties. Hierover zegt een van hen: *"Je moet eigenlijk toe naar een scanner of scanpoort. Niet zo groots als op Schiphol, maar wel iets in die richting"*;
- Twee andere professionals benadrukken de calculerende houding van supporters. In de voorbereiding op een vuurwerkactie gaan ze na c.q. schatten ze in op welke wedstrijd de uiteindelijk te ontvangen straf van toepassing gaat zijn. Volgens deze professionals moet worden nagedacht of het mogelijk is om meer maatwerk toe te passen in de op te leggen straf. Hiermee bedoelen ze dat de straf van toepassing gaat zijn op een wedstrijd waar de supporters veel waarde aan hechten. Zodoende worden de supporters het hardst geraakt. Een andere professional is tegen deze oplossing: *"Wie gaat dan toetsen tegen welke club de maatregel opgelegd moet worden? Het risico van deze maatregel is dat je willekeur krijgt".*

6.3 Feyenoord – NEC Nijmegen

Op 21 april 2024 spelen Feyenoord en NEC de TOTO KNVB-bekerfinale. In de tweede helft scoort Feyenoord het enige doelpunt van de wedstrijd. De bekerfinale wordt twee keer onderbroken, omdat supporters van beide clubs vuurwerk afsteken.[40]

Palet aan maatregelen

Sinds de bekerfinale tussen PEC Zwolle en Ajax in het seizoen 2013-2014 is het afsteken en/of gooien van vuurwerk een terugkerend fenomeen bij de bekerfinale.[41] Volgens twee (van de vier voor deze casus gesproken) professionals moet het iedere volgende bekerfinale gekker en extremer qua vuurwerk; de supportersgroepen willen elkaar blijven overtreffen.

40. NOS, 2024c.
41. KNVB, 2024d.

Omdat het vuurwerk een terugkerend fenomeen is, is de aanpak van vuurwerk topprioriteit voor de KNVB als organisator van de bekerfinale.[42] Dit resulteert ieder jaar in een plan van aanpak. Hierin worden drie fasen onderscheiden: 1) voorbereiding, 2) wedstrijddag en matchday-1 (MD-1) en 3) opsporing en bestraffing. In iedere fase worden meerdere maatregelen getroffen, namelijk:

Voorbereiding

- In de voorbereiding op de bekerfinale voeren de KNVB, politie en supporters diverse gesprekken, onder regie van de KNVB. Het gaat in die gesprekken onder andere over vuurwerk;
- Zowel de KNVB als beide finalisten besteden op hun websites en sociale mediakanalen aandacht aan het vuurwerkverbod;
- De KNVB stelt voorafgaand aan de bekerfinale een bedrag ter beschikking aan iedere finalist, bestemd om de sfeer te verhogen; de *sfeer fee*. Volgens een professional wordt dit bedrag onder andere besteed aan het huren en laten opbouwen van een podium en inhuren van een dj. De club moet de betreffende bonnen tonen aan de KNVB. In het geval de supporters van een finalist geen of weinig vuurwerk afsteken tijdens de wedstrijd, ontvangt de betreffende club nogmaals datzelfde bedrag. Of het ook bij weinig vuurwerk aan een club wordt gegeven, hangt volgens een professional af van de moeite die de club heeft gedaan om het vuurwerk tegen te gaan: *"Als een club keihard heeft gewerkt aan het voorkomen van vuurwerk maar een paar individuen steken toch enkele fakkels af, voelt het wrang om dat harde werken van de club niet te belonen of af te straffen"*;
- Om het gooien van vuurwerk (en andere voorwerpen) op het veld te voorkomen en onder andere spelers, ballenjongens en fotografen hiertegen te beschermen, worden voor de twee parterre tribunes achter de doelen hoge veiligheidsnetten geplaatst;
- Op zowel de parterre als de 1e ringtribunes achter de doelen worden significant minder kaarten verkocht, om zodoende de interventiemogelijkheden en opsporingskansen te verhogen.

Wedstrijddag en MD-1

- Het opbouwen van de sfeeractie(s) gebeurt vanaf zes dagen voor de wedstrijd (MD-6) tot en met een dag voor de wedstrijd (MD-1), waarbij er toezicht wordt gehouden door de stewardorganisatie en de aanwezige supporters geregistreerd moeten zijn. Een professional zegt hierover dat het opbouwen van de sfeeractie normaal gesproken enkel op de avond voor de wedstrijd gebeurt. Ditmaal is het anders, omdat Feyenoord een van de finalisten is en die supporters doorgaans al eerder dan MD-1 gebruik kunnen maken van ruimtes op het stadionterrein. Daarom is ditmaal toegestaan dat zij hun sfeeractie mogen opbouwen vanaf MD-6, onder voorwaarde dat er vanaf dan ook toezicht op is. De Feyenoord- en NEC-supporters die meehelpen met de opbouw worden uitgebreid gefouilleerd, evenals dat de betrokken voertuigen worden gecontroleerd;

42. KNVB, 2024d.

- Na de opbouw van de sfeeractie(s) voert de veiligheidsorganisatie van De Kuip een uitvoerige schouw op verboden voorwerpen uit in de binnen- en buitenring. Na afloop van deze schouw is er nachtbewaking aanwezig in de vorm van honden met begeleider, een beveiligingsorganisatie en 24/7 bezetting van de commandokamer en het CCTV-systeem. Op de wedstrijddag vindt er in het stadion nogmaals een schouw plaats;
- De doelgroepsupporters van NEC worden niet alleen bij de tourniquets bij De Kuip gefouilleerd, maar ook bij het instappen in de bussen in Nijmegen. Omdat Feyenoord de andere finalist is en die supporters met vrij vervoer naar Rotterdam afreizen, is een dergelijke eerste fouillering niet mogelijk;
- Vanaf dat het stadion opent tot aanvang van de wedstrijd is er sprake van 100% fouillering; iedere supporter dient gefouilleerd te worden. De mobiliteit- en instroomstrategie is er onder andere op gericht dat er geen grote rijen ontstaan waardoor er druk op de fouillering komt te staan. De politie houdt toezicht op de fouillering, ter ondersteuning van de stewards;
- Er zijn diverse vuurwerk detectiehonden aanwezig bij de fouillering;
- Er worden extra stewards ingezet om het overgooien van vuurwerk over de stadionhekken te voorkomen. De politie let hier ook op. Vanuit de stewards en politie gaat er extra aandacht uit naar twee gebieden;
- In en rondom het stadion wordt op veel plekken, middels pictogrammen en teksten, aangegeven dat vuurwerk ten strengste verboden is. Als supporters in het stadion toch vuurwerk gooien, wordt omgeroepen om te stoppen en wordt dit ook gevraagd op de led-schermen;

Opsporing en bestraffing

- Voor het kunnen opsporen en uiteindelijk bestraffen van daders is het CCTV-systeem het meest belangrijk. Hiervoor moet zowel het aantal, de kwaliteit en de positie van de camera's op orde zijn. Hierom zijn extra camera's geïnstalleerd voor de parterre en 1e ringtribunes achter de doelen. Tijdens de wedstrijd worden video-operators vrijgesteld om de beelden te bestuderen en eventuele daders te identificeren;
- Sfeervlaggen en spandoeken hinderen de opsporing. Daarom wordt hier aandacht voor gevraagd bij beide finalisten. De strafbaarstelling van het vasthouden van spandoeken om identificatie van daders te bemoeilijken, is aangescherpt naar een stadionverbod van 18 maanden en een geldboete van €450,-;
- Stadion Feijenoord slaat alle beschikbare beelden op en stelt deze zo snel mogelijk ter beschikking aan de veiligheidscoördinatoren van beide finalisten. Ook stelt de KNVB hun taskforce beschikbaar om te helpen bij het opbouwen van daderdossiers, om strafvervolging te vereenvoudigen.[43]

43. KNVB, 2024e.

Vuurwerkincidenten

Eerder is al aangegeven dat de KNVB-bekerfinale twee keer is onderbroken, omdat zowel Feyenoord- als NEC-supporters vuurwerk afsteken. In het vervolg gaan we hier nader op in.

Informatie vooraf

Volgens twee professionals was er op voorhand geen informatie dat Feyenoord- en/of NEC-supporters vuurwerk zouden gaan afsteken. Ook geven zij aan dat, ondanks het gebrek aan informatie, iedereen er wel vanuit ging. Een van hen zegt hierover: *"Hoewel er alles aan wordt gedaan om het afsteken en gooien van vuurwerk te voorkomen, is de mindset van iedereen dat het toch wel gaat gebeuren. Iedereen weet namelijk dat supporters de bekerfinale aangrijpen om zich te laten zien door middel van een vuurwerkshow".*

Het afsteken en/of gooien van vuurwerk

De wedstrijd wordt al vroeg verstoord door het eerste vuurwerkincident. Een professional vertelt dat Feyenoord-supporters zich in de twaalfde minuut onder een spandoek begeven. Onder dat spandoek verkleden de supporters zich, veranderen ze van positie en komen er met bivakmutsen op onderuit. Wat volgt, is het afsteken van fakkels.

Een minuut later volgen de NEC-supporters met een grotere vuurwerkactie. Ze steken fakkels en andersoortig vuurwerk af.[44] Een professional zegt dat hiervoor eerst de sfeergroepen Legio Noviomagum en Nijmegen Fanatics verantwoordelijk waren. Iets later stak de HKN vuurwerk af. Hieruit blijkt volgens deze professional dat de verschillende supportersgroepen zich ook afzonderlijk van elkaar willen tonen. Een andere professional vult aan en vertelt dat op basis van camerabeelden is gebleken dat de NEC-supporters onder de parterre tribune zijn samengekomen om de vuurwerkactie voor te bereiden. Daarna zijn ze zich op het vak gaan maskeren onder een doek en zijn ze daar met bivakmutsen op onderuit gekomen. Beide professionals vertellen dat een in de gracht gegooide brandende fakkel ervoor heeft gezorgd dat het spandoek van NEC kort vlam heeft gevat. Omdat stewards hier heel snel naar hebben gehandeld en het vuur snel gedoofd was, heeft dit volgens de twee professionals niet tot angst of paniek onder supporters geleid.

Vuurwerkacties leiden tot aanzienlijke rookontwikkeling. Omdat het zicht op het veld wordt beperkt, onderbreekt scheidsrechter Gözübüyük kort de wedstrijd. Na overleg wordt het duel hervat. Omdat de rook opnieuw toeneemt, besluit Gözübüyük de wedstrijd wederom stil te leggen.[45] Een professional vertelt dat supporters onder andere ademhalingsproblemen hebben gekregen door de rookontwikkeling. Een andere professional maakt zich zorgen over rook die vrijkomt bij het afsteken van vuurwerk, omdat dit kankerverwekkend is.

De commentator van tv-zender ESPN[46] uit zijn frustratie over het gedrag van de betrokken supporters. Het leidt volgens hem af van een tot dan toe aantrekkelijke openingsfase. Tijdens de onderbreking – ongeveer drie minuten – verzamelen de spelers zich bij de dug-outs en blijven op het veld. De trainers benutten de pauze om hun ploegen bij te sturen.[47]

---

44. NOS, 2024c; RTL Nieuws, 2024b; Algemeen Dagblad, 2024b; Trouw, 2024.
45. NOS, 2024c; RTL Nieuws, 2024b; Algemeen Dagblad, 2024b; Trouw, 2024.
46. 2024.
47. Algemeen Dagblad, 2024b.

Het tweede vuurwerkincident vindt aan het begin van de tweede helft plaats. Feyenoord-supporters steken opnieuw fakkels en andersoortig vuurwerk af. Een van de afgestoken fakkels wordt in de gracht gegooid.[48] Volgens twee professionals ontwikkelden zich kort daarna vlammen en donkere rook. Zij verschillen echter van mening over het feit of het spandoek ook daadwerkelijk vlam heeft gevat. De een zegt van wel, terwijl de ander het volgende zegt: *"In de gracht lag ook een net. Niet het spandoek maar dat net is in brand gevlogen. Daarnaast lagen in de gracht andere brandgevoelige voorwerpen, zoals plastic flesjes"*.

Trouw schrijft dat de toeschouwers in de buurt van de brand zich proberen te beschermen door hun jassen over hun gezicht te trekken. Ook vertonen stewards zichtbare tekenen van lichte paniek, omdat het niet lukt om het vuur te doven. Omdat zich door de brand een potentieel veiligheidsrisico voordoet, wordt de wedstrijd opnieuw stilgelegd en komt de brandweer ter plaatse om de brand te blussen. Gözübüyük stuurt de spelers naar binnen omwille van hun veiligheid.[49] Een professional vult aan en zegt dat er vanuit de optiek van *crowd management* zorgen waren dat er onder supporters paniek en chaos zou ontstaan en ze in de verdrukking zouden kunnen komen. Het doven van het vuur was dan ook topprioriteit, waarvoor alle mogelijke middelen zijn ingezet. Uiteindelijk heeft de brandweer het sein "brandmeester" gegeven. Een andere professional vertelt dat onder het Feyenoord-publiek dat dicht bij de brand stond geen paniek ontstond. Als reden geeft hij dat daar met name doelgroepsupporters zaten die volgens hem niet snel in paniek raken.

Na een onderbreking van ruim twintig minuten keren de spelers terug op het veld. De sfeer op de tribunes blijft gemengd: enerzijds enthousiasme, anderzijds frustratie en teleurstelling over het verloop van de finale en de langdurige onderbreking.[50] De toenmalig Feyenoord-trainer uit na afloop van de bekerfinale zijn ongenoegen over de onderbrekingen tijdens de wedstrijd. Volgens hem zat zijn ploeg net goed in de wedstrijd toen het spel stilgelegd moest worden.[51] Hij noemt de situatie *"compleet waardeloos"* en trekt een vergelijking met de halve finale tegen Ajax van het voorgaande seizoen, waarin eveneens een onderbreking plaatsvond. De toenmalig trainer geeft aan dat het de energie uit de wedstrijd haalt en dat het geen passend visitekaartje is voor het Nederlandse voetbal, zeker niet bij een finale die ook internationaal wordt uitgezonden. Volgens de toenmalig trainer hoort dergelijk gedrag niet thuis in het voetbal.[52] De toenmalig trainer van NEC is het daarmee eens: *''Of dit bij een bekerfinale hoort? Natuurlijk niet. Dit hoort niet bij voetbal. Het is enorm zonde. De sfeer is fantastisch, maar er zijn altijd mensen die dingen gaan doen die niet logisch zijn''*.[53]

De toenmalig NEC-aanvoerder zegt na afloop van de bekerfinale dat volgens hem een beperkte hoeveelheid vuurwerk bij de sfeer van een finale kan horen, maar benadrukt ook dat het vuurwerkincident na rust de grens overschrijdt. Volgens hem is het ongewenst dat

48. Trouw, 2024.
49. Trouw, 2024.
50. RTL Nieuws, 2024b; Trouw, 2024; De Volkskrant, 2024; ESPN, 2024; Algemeen Dagblad, 2024b; FCUpdate, 2024; NOS, 2024c; NU.nl, 2024b.
51. Kidsweek, 2024.
52. Trouw, 2024.
53. NU.nl, 2024c.

het duel moet worden stilgelegd, omdat dit het ritme uit de wedstrijd haalt. Hoewel hij niet zeker weet of zijn ploeg er direct nadeel van ondervond, geeft hij aan dat Feyenoord op dat moment beter in de wedstrijd zat. Over strengere maatregelen vanuit de KNVB wil hij zich niet expliciet uitlaten, maar hij geeft aan dat vuurwerk voor spelers soms ook positief bijdraagt aan de beleving. Toch vindt hij de situatie onacceptabel en begrijpt hij dat de KNVB hier niet blij mee is.[54] De NEC-directeur kiest ervoor om de focus te leggen op het positieve. Hij noemt het afsteken van vuurwerk door NEC-supporters een eenmalig moment en spreekt vooral zijn trots uit over de massale en vocale steun van de achterban. Volgens hem was het geluid van de NEC-supporters in De Kuip ongekend, zeker bij een finale waar Feyenoord als thuisspelende ploeg geldt.[55]

De manier van vuurwerk binnenbrengen

Ondanks de inzet van stewards, vuurwerkhonden en nachtbewaking tonen de vuurwerkincidenten volgens de KNVB aan dat het een uitdaging blijft om vuurwerk volledig buiten het stadion te houden. De KNVB erkent ook dat er grenzen zijn aan wat fouillering kan voorkomen. Bovendien worden supporters steeds vindingrijker in het binnensmokkelen van verboden materiaal.[56] Hierover zegt de toenmalig burgemeester van Rotterdam: *''Mij wordt verteld dat de wc's achter die vakken vol liggen met condooms, waar ze die fakkels in stoppen om ze verborgen te houden op intieme plekken''*. Niet alleen mannen doen dit volgens de toenmalig burgemeester, maar ook vrouwen.[57] Een professional betwijfelt dit: *"Een fakkel is best groot, dus hoe haalbaar is het om dat op intieme plekken te verstoppen?"*.

Drie professionals geven aan dat het onbekend is gebleven hoe de Feyenoord- en NEC-supporters het vuurwerk het stadion hebben weten binnen te krijgen. Een van hen zegt: *"Het zijn allemaal vermoedens. Er vindt een 100 procent fouillering plaats, supportersbussen worden op de kop gezet, de sfeerartikelen van sfeergroepen worden gecontroleerd en er worden nog meer maatregelen genomen. De supporters zijn zich bewust van al deze maatregelen en zullen dus een werkwijze hanteren die wel slaagt. Dat maakt dat we ons continu afvragen: 'Hoe dan?' Daar kom je eigenlijk niet achter".* Wel plaatst deze professional vraagtekens bij de effectiviteit van enkele maatregelen. Ten eerste wordt er bij de fouillering van supporters nauwelijks vuurwerk aangetroffen. Dit komt mede omdat de stewards niet bevoegd zijn om een strafrechtelijke fouillering uit te voeren. Het gevolg hiervan is dat het relatief eenvoudig is om het vuurwerk op bepaalde delen van het lichaam te verstoppen en het op die manier het stadion binnen te krijgen. Ten tweede voorziet deze professional een probleem in het open karakter van de stadionomgeving in de periode voordat de KNVB het stadion huurt. Concreet zegt hij: *"De KNVB huurt het stadion vanaf 24 uur voor de wedstrijd. Tot dat moment is het stadion een open inrichting. Er komen schoonmakers, bakkers, bierwagens, broodjesbezorgers, et cetera. Geen voertuig wordt gescand of gecontroleerd. Het stadionterrein is geen vliegveld en dus niet waterdicht. Dit maakt dat er tal van mogelijkheden zijn om het vuurwerk ruim van tevoren binnen te brengen"*. Tot slot gaat de professional in op

54. NU.nl, 2024c.
55. De Gelderlander, 2024b.
56. NOS, 2024d.
57. NOS, 2024e.

de taak die stewards en politie hebben, namelijk voorkomen dat vuurwerk over de stadionhekken wordt gegooid. Volgens hem is het ondoenlijk om op ieder moment zicht op alle hekken te hebben. Omdat er rondom het stadion meerdere locaties zijn waar op momenten geen goed zicht op is, is de kans aannemelijk dat er alsnog vuurwerk over de hekken wordt gegooid. Een andere professional beaamt het voorgaande en vertelt dat iedere supportersgroep dermate gepokt en gemazeld is dat het altijd een slagende strategie zal bedenken om vuurwerk het stadion binnen te krijgen.

Onderzoek

Een dag na de bekerfinale heeft de KNVB aangekondigd dat zij met behulp van beschikbare camerabeelden de betrokken individuen bij de vuurwerkincidenten wil identificeren en sanctioneren. Zij kunnen rekenen op stadionverboden van 18 tot 60 maanden en geldboetes tussen €100 en €450, afhankelijk van de ernst van hun betrokkenheid.[58] Door het afsteken van vuurwerk heeft NEC met ingang van 18 juni 2024 een geldboete van €7.500 opgelegd gekregen.[59] Over een eventuele straf voor Feyenoord is in mediaberichten niets terug te vinden.

Een professional zegt dat in totaal zes personen zijn gearresteerd vanwege het afsteken van vuurwerk. Volgens hem behoren zij niet tot de doelgroepsupporters, maar zijn ze – mede door groepsdruk – aangespoord tot dit gedrag. Van de andere supporters die vuurwerk hebben afgestoken, is niemand geïdentificeerd. Zij zijn hierin geslaagd omdat ze vlaggen, spandoeken en gezichtsbedekkende kleding hebben gebruikt om zich te maskeren. De professional zegt hierover: "*Zij zijn gebaat bij anonimiteit en laten zich niet pakken*". In het verlengde hiervan laat dezelfde professional zich kritisch uit over de geringe moeite die veel finalisten naderhand steken in het identificeren van supporters. Om dit te stimuleren, oppert hij een bonus-malussysteem. Hiermee bedoelt hij dat wanneer supporters vuurwerk afsteken, hun club het seizoen daarna wordt uitgesloten van deelname aan het bekertoernooi of in een eventuele volgende bekerfinale met minder supporters mag afreizen. De professional zegt hierover: *"Ik ben me ervan bewust dat dit niet dé oplossing is, maar het zorgt er wel voor dat clubs harder gaan lopen om ervoor te zorgen dat het minder of niet meer gebeurt"*. Een andere professional laat zich negatief uit over deze geopperde oplossing: *"Het toepassen van het bonus-malussysteem op een bekerfinale in deze geopperde vorm vind ik niet proportioneel"*.

Getrokken lessen

De vuurwerkincidenten tijdens de bekerfinale Feyenoord-NEC hebben meerdere lessen opgeleverd, namelijk:

- Omdat er ondanks het palet aan maatregelen nog steeds veel vuurwerk wordt afgestoken, is één professional van mening dat niet alleen alle supporters gefouilleerd moeten worden maar iedereen die zich vanaf een bepaald tijdstip op het stadionterrein begeeft. Als voorbeelden noemt hij het veiligheidspersoneel, het horecapersoneel, de leveranciers en de dj die op het fanplein voor vermaak zorgt;

58. NOS, 2024d.
59. KNVB, 2024f.

- Een andere professional vertelt dat ieder sfeerdoek in principe aan de achterkant De Kuip moet verlaten. Dat er spandoeken in de gracht terecht zijn gekomen, hoort dus niet. Eenmaal in de gracht bleek dat de spandoeken te groot en te zwaar waren om te verplaatsen, waarna ze de gehele wedstrijd zijn blijven liggen. Uiteindelijk is dit aanleiding geweest voor minimaal één van de twee branden. Het heeft tot een spandoekenprotocol geleid. Dit betekent dat als supporters een spandoek willen tonen, onder meer duidelijk moet zijn wat erop staat, hoe groot het is, waar het wordt opgehangen, waar het neerkomt, hoe het wordt afgevoerd en hoe het wordt opgeruimd. Dit plan wordt ter toetsing voorgelegd aan de gemeente, Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) en brandweer. Als zij het als veilig bestempelen, mag het doorgang vinden. Het spandoekenprotocol wordt toegepast bij alle wedstrijden die plaatsvinden in De Kuip – dus bij wedstrijden van Feyenoord, bekerfinales en internationale wedstrijden – en moet voorkomen dat er nog eens zo'n brand ontstaat;
- De gemeente Rotterdam heeft sinds 2024 een aanpassing doorgevoerd in artikel 2.1 van de APV. Sindsdien is het strafbaar wanneer een persoon op een wedstrijddag in bezit is van gezichtsbedekkende kleding (zoals bivakmutsen) of deze draagt. In dat geval is het voetbalgerelateerd en op basis van de APV strafbaar. Een professional zegt blij te zijn met deze wijziging, omdat het dragen van gezichtsbedekkende kleding een cruciale rol speelt in de uitvoering van vuurwerkincidenten.

6.4 AZ - Go Ahead Eagles

Op maandagavond 21 april 2025 vindt in De Kuip de volgende finale van de KNVB Beker plaats tussen Go Ahead Eagles en AZ. In deze wedstrijd weet Go Ahead Eagles voor het eerst in de clubgeschiedenis de beker te winnen, na een 1-1 gelijkspel en een succesvolle strafschoppenserie (4-2).[60]

Palet aan maatregelen

Voor de bekerfinale in het seizoen 2024-2025 heeft de KNVB opnieuw een projectplan opgesteld om het afsteken en gooien van vuurwerk tegen te gaan. Opnieuw worden in het projectplan drie fasen onderscheiden. Hoewel het projectplan in grote lijnen overeenkomt met het in paragraaf 6.3.1 beschreven projectplan, vallen enkele verschillen op.

Voorbereiding

- Met betrekking tot de gesprekken die onder regie van de KNVB plaatsvinden, wordt in dit projectplan expliciet genoemd dat van beide finalisten een actieve houding wordt verwacht. Dit betekent onder andere dat ze actief in gesprek moeten gaan met hun achterban om de kans op vuurwerk te minimaliseren;

Wedstrijddag en MD-1

- Met betrekking tot het overgooien van vuurwerk over de stadionhekken, gaat er niet naar twee maar vier gebieden extra aandacht uit.[61] Volgens een professional is de reden

60. NH Nieuws, 2025.
61. KNVB, 2025a.

dat in deze twee toegevoegde gebieden kort voor de bekerfinale de bosschages zijn weggehaald. Het gevolg is het ontstaan van vrij zicht met alle ruimte om vuurwerk over te gooien;

- In aanloop naar deze bekerfinale gebeurt het opbouwen van de sfeeracties door supporters vanaf MD-2 tot en met MD-1, in plaats van MD-6 tot en met MD-1 in het vorige seizoen. De reden hiervan is dat Feyenoord niet een van de finalisten is;
- Een extra maatregel die bij deze bekerfinale is genomen, is de zogenoemde "*staff entrance controle*". Dit betekent dat de personeelsingangen ook gecontroleerd worden op de wedstrijddag. Iedereen die op welke manier dan ook werkzaam is tijdens de bekerfinale, zal bij binnenkomst in het stadion een vuurwerkcontrole middels een vuurwerk detectiehond ondergaan. In de ochtend van de bekerfinale gaat dit in.[62] Een professional beargumenteert de inzet van deze maatregel als volgt: *"Een deel van de argumentatie heeft te maken met het indammen van de geruchtenstroom, namelijk dat het vuurwerk via stewards binnen zou komen. Ik wil niet dat er aan de integriteit van stewards wordt gemord. Het overige deel van de argumentatie is dat wanneer we nog niet weten hoe het binnenkomt, je ook wil uitsluiten dat het op iedere andere manier binnenkomt"*.

Opsporing en bestraffing

- Ter aanvulling op het camerasysteem zijn politiefotografen ingezet die vanaf het veld beeldmateriaal maakten van de tribunes. Dit om de kans op identificatie van supporters en dadergerichte opsporing te vergroten.[63]

Een (van de zeven voor deze casus gesproken) professional is van mening dat er niet heel veel meer maatregelen mogelijk zijn. Hij zegt: *"Je probeert het supporters zo moeilijk mogelijk te maken door hun journey in kaart te brengen en na te denken over hoe ze te werk gaan. De afgelopen jaren hebben we ook gekeken hoe omliggende landen het vuurwerkprobleem proberen aan te pakken, maar dat is niet heel veel anders. En wat je ziet, is dat het vuurwerkprobleem in omliggende landen misschien nog wel groter is dan hier. We zullen nooit weten hoe het vuurwerkprobleem zich hier had ontwikkeld wanneer we al deze maatregelen niet zouden nemen"*.

Vuurwerkincidenten

Tijdens de finale vinden er twee vuurwerkincidenten plaats, uitgevoerd door supporters van beide clubs. In het vervolg gaan we hier dieper op in.

Informatie vooraf

Drie professionals vertellen dat er vooraf geen informatie was dat AZ-supporters vuurwerk gingen afsteken. Daarentegen zeggen ze het wel aan hebben zien komen: *"Het is de bekerfinale, dus de supporters willen opvallen en aanzien krijgen"*. Twee andere professionals geven aan dat vooraf bekend was dat de Go Ahead Eagles-supporters een grote sfeeractie zouden houden. Informatie dat er ook vuurwerk afgestoken zou gaan worden, was er daar-

62. KNVB, 2025a.
63. KNVB, 2025a.

entegen niet. Het was wel de verwachting. Zo zegt een van hen: *"Binnen supportersgroepen leeft het idee dat geen vuurwerk afsteken bij een bekerfinale niet kan"*.

Het afsteken en/of gooien van vuurwerk

Het eerste incident vindt tijdens de opkomst van de spelers plaats. Supporters van beide clubs tonen spandoeken. De AZ-supporters steken ook vuurwerk af.[64] Het betreft tientallen fakkels. Door de rookwolk die ontstaat, wordt het spandoek volledig aan het zicht ontrokken.[65] Naast fakkels steken de AZ-supporters knalvuurwerk en een vuurpijl af.[66] Twee professionals vullen aan en zeggen dat AZ-supporters ook flitsers hebben afgestoken. De supporters die het vuurwerk afstaken, zijn zich daaraan voorafgaand om gaan kleden onder een doek. Nadat ze zich hebben omgekleed en hun bivakmutsen hebben opgezet, verspreiden ze zich over het vak. Op de vraag of er niet opgetreden moet worden wanneer zo'n doek zichtbaar wordt, antwoorden de twee professionals: *"Dat is een illusie. De politie doet dat niet en de stewarding is hiervoor niet bij machte. Het is een non-vraag"*.

Het tweede vuurwerkincident vindt bij aanvang van de tweede helft plaats.[67] Terwijl de spelers al op het veld staan, steken supporters van Go Ahead Eagles rode fakkels, knalvuurwerk en vuurpijlen af.[68] Een professional zegt hierover: *"Toen de Go Ahead Eagles-supporters na de eerste helft nog geen vuurwerk hadden afgestoken, had ik het niet meer verwacht. Maar we zagen ze even later onder een kleiner doek gaan. Daaronder hebben ze zich omgekleed, zijn ze van schoenen gewisseld en kwamen ze er gemaskerd met bivakmutsen onderuit. Dat het in deze mate toch nog zou komen, had ik niet meer verwacht"*.

Kort na de aftrap van de tweede helft legt scheidsrechter Makkelie de wedstrijd stil vanwege de rookontwikkeling. Delen van het stadion zijn namelijk slecht zichtbaar en de overkant van het veld is niet meer te zien. Makkelie maakt een VAR-gebaar, om aan te geven dat de videoscheidsrechter ook geen goed beeld heeft. Om het spel te kunnen hervatten, wordt er gewacht op groen licht vanuit het VAR-centrum. De onderbreking duurt enkele minuten, waarin de spelers op het veld blijven en het publiek toeziet hoe de rook langzaam optrekt.[69] De stadionspeaker roept op om te stoppen met het afsteken van vuurwerk.[70]

Het feit dat de vuurwerkactie van AZ in de eerste helft was en die van Go Ahead Eagles in de tweede helft, wekt bij vier professionals het vermoeden dat de supporters dit met elkaar hebben afgesproken. Een van hen zegt hierover: *"Alle ultragroepen in Nederland hebben contact met elkaar. Ze zitten gewoon bij elkaar in Telegramgroepen. Het was geen toeval dat AZ-supporters in de eerste helft het vuurwerk afstaken en Go Ahead Eagles-supporters in de tweede helft"*. Twee andere professionals denken hier anders over. In plaats van dat de supportersgroepen dit met elkaar afstemmen, vermoeden zij dat de Go Ahead Eagles-supporters simpelweg twee sfeeracties hadden voorbereid waarvan er één bij de opkomst van

64. NOS, 2025
65. Trouw, 2025.
66. In de hekken, 2025.
67. NU.nl, 2025.
68. In de hekken, 2025; Ultras.wrld, 2025.
69. NU.nl, 2025; NOS, 2025; Voetbal International, 2025; ESPN NL, 2025, 03:29.
70. Ultras.wrld, 2025.

de spelers plaats zou vinden en één tijdens de hervatting na rust.

De vuurwerkincidenten blijven niet onopgemerkt. In het programma *Rondo* uiten Guus Hiddink, Marco van Basten en Rafael van der Vaart kritiek op het vuurwerkgebruik. Hoewel Guus Hiddink de bekerfinale als een aantrekkelijke en intense wedstrijd omschrijft, heeft hij zich ook hevig gestoord aan de rookgordijnen die zijn veroorzaakt door het vuurwerk. Volgens hem is het misselijkmakend en onnodig dat de tweede helft daardoor tien tot twaalf minuten is uitgesteld. Marco van Basten trekt het breder en uit kritiek op het feit dat het supporters telkens weer lukt om vuurwerk stadions in te smokkelen. Hij pleit voor strengere regels en handhaving, en roept de KNVB, FIFA en UEFA op om maatregelen te nemen. Volgens Van Basten durven voetbalorganisaties geen stelling te nemen, omdat supportersgroepen te dominant en gevaarlijk zijn. Hij noemt het frustrerend dat wedstrijden door vuurwerk steeds worden vertraagd en verlengd. Rafael van der Vaart toont zich verbaasd over het gemak waarmee vuurwerk de stadions binnenkomt: *"We komen allemaal wel eens in een stadion en dan word je gecheckt en weet ik veel allemaal wat. Zij komen binnen met dingen waarvan je denkt: 'Hoe is het mogelijk?'"*. Wytse van der Goot, de host van het programma, voegt daaraan toe dat een deel van de supporters soms eerder het stadion in mag om sfeeracties voor te bereiden. Ze leggen dan de spandoeken neer en daar kan dan ook vuurwerk bij zitten.[71] Ook Arjen Lubach besteedt in zijn tv-programma aandacht aan vuurwerkincidenten in stadions. Op spottende wijze wordt benadrukt hoe het zicht op het veld volledig wordt belemmerd door de rook, en dat vuurwerk inmiddels een jaarlijks terugkerend fenomeen lijkt te zijn bij de bekerfinale.[72]

Veiligheids- en gezondheidsrisico's

Twee professionals zijn van mening dat vuurwerk gevaarlijk is en dat de rook die vrijkomt *"troep en puur vergif"* is. Tevens staat het een van hen bij dat er supporters voor brandwonden zijn behandeld bij de EHBO, maar helemaal zeker weten doet hij dit niet meer. Een andere professional maakt zich ook zorgen over de rook die vrijkomt. Volgens hem moet er in de media ook anders bericht worden over vuurwerkacties in het betaald voetbal: *"Hou is op met het afgeven van de boodschap dat vuurwerk leuk is. Vuurwerk is schadelijk en zelfs kankerverwekkend. Maak daar eens een rauw spotje over"*.

Een andere professional zegt dat hem niets is bijgebleven wat betreft veiligheids- of gezondheidsrisico's: *"Het voordeel van De Kuip is dat de rook snel wegtrekt. De jongens die het afsteken, staan namelijk helemaal vooraan. Hierdoor blijft het niet snel onder het dak hangen"*. Nog een andere professional heeft geen veiligheids- of gezondheidsrisico's waargenomen. Wel is het hem opgevallen dat de veiligheidsorganisatie gefocust was op het voorkomen van een brand in de gracht: *"Het afgestoken vuurwerk werd naar beneden gegooid. Toen zag men daar nog een vlaggetje liggen en communiceerden ze duidelijk dat dat spul weg moest"*.

De manier van vuurwerk binnenbrengen

71. FC Update, 2025.
72. Lubach, 2025.

Twee professionals vertellen dat in de avond voorafgaand aan de bekerfinale enkele Feyenoord-supporters met bivakmutsen het stadion wilden betreden. Ze zijn echter waargenomen door de nachtbewaking toen ze over de stadionhekken klommen, waarna ze zijn gevlucht. Dezelfde professionals vermoeden dat deze Feyenoord-supporters de supporters van Go Ahead Eagles hebben willen helpen. Of dat was om hun sfeeractie te faciliteren of om de sfeeractie van AZ te dwarsbomen, blijft echter gissen.

Op de vraag hoe het vuurwerk het stadion is binnengebracht, antwoorden twee professionals dat doelgroepsupporters van AZ de ingangen hebben bestormd en de beveiliging hebben overlopen. Een van deze twee professionals zegt: *"Je moet de organisatiegraad van dergelijke groepen niet onderschatten"*. De overtuiging dat het vuurwerk mede op die manier binnen is gekomen, komt omdat op de grond bij de ingangen naderhand vuurwerk is aangetroffen. Daarnaast hebben zij ook een ander vermoeden: *"We hebben het idee dat er in de dagen voorafgaand aan de wedstrijd ook vuurwerk naar binnen is gebracht. Er lopen schoonmakers rond, horecapersoneel loopt naar binnen en buiten. Hoe makkelijk is het om iemand even €100,- te geven. Het is een illusie om te denken dat het positioneren van beveiliging in de dagen voorafgaand aan de bekerfinale helpend is. Als je twee dagen van tevoren het stadionterrein oploopt, is er geen haan die ernaar kraait"*. Een derde professional vertelt dat er tijdens de schouw en bij de fouillering van de stewards geen vuurwerk is aangetroffen. Wel is er volgens hem waargenomen dat in het stadion personen vanaf de lange zijde fakkels hebben overgegooid naar AZ-supporters op de korte zijde.

In tegenstelling tot de drie vorige professionals antwoorden de andere professionals onwetend op de vraag hoe het vuurwerk is binnengekomen. Twee van hen delen wel hun vermoedens c.q. aannames. De eerste zegt: *"Het is een insinuatie dat het vuurwerk al in het stadion is. In de nacht voor de bekerfinale wordt echt alles bekeken; alle systeemplafonds worden gelicht, putdeksels worden omhooggetrokken, containers worden bekeken et cetera. Als het er dus al ligt, zou er ooit al eens iets gevonden moeten zijn. Mijn gevoel zegt dat het gewoon via de toegangspoorten door de fouillering heen komt. Het gerucht gaat ook dat soms één supporter volledig in het kruit wordt gegooid en daarmee als lokaas dient voor de vuurwerk detectiehond, maar na controle geen vuurwerk bij zich blijkt te hebben"*. Dezelfde professional wenst dat er technologische innovaties komen, zoals handscanners, omdat dit mogelijk bijdraagt aan een verbeterde fouillering. Tegelijkertijd stelt deze professional zichzelf ook de vraag: *"Is dat dan het ei van Columbus?"*. De tweede professional beaamt de beperkingen van de fouillering: *"De fouillering gebeurt niet hetzelfde als op Schiphol. Het is een oppervlakkige toegangscontrole"*. Ook vermoedt deze professional – in tegenstelling tot de vorige professional – dat het vuurwerk al wel in het stadion is. Het zou onder andere binnengebracht kunnen worden door horeca- of andersoortig personeel. Hierover zegt de professional het volgende: *"De veiligheidsoperatie is geen waterdicht systeem. Er worden veel mensen ingehuurd. Dat geldt niet alleen voor de beveiliging, maar bijvoorbeeld ook voor het horecapersoneel. Het zou kunnen dat hier een 'lek' tussen zit. Het blijft immers mensenwerk. Ook is De Kuip voorafgaand aan en tijdens de bekerfinale geen Fort Knox"*.

Onderzoek

De KNVB heeft naar aanleiding van de ongeregeldheden geldboetes opgelegd aan beide clubs. Het afgestoken vuurwerk door de AZ-aanhang, levert AZ met ingang van 18 juli 2025 een boete op van €10.000, waarvan €5.000 voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar. Go Ahead Eagles heeft met ingang van 18 juli 2025 een boete van €7.500 opgelegd gekregen, waarvan € 3.750 voorwaardelijk met eveneens een proeftijd van twee jaar.[73]

Drie professionals zeggen dat er voorafgaand aan de wedstrijd vijf supporters zijn aangehouden wegens het afsteken van vuurwerk; fakkels en rookpotten. Dit gebeurde op het moment dat ze naar de tourniquets liepen. Een van hen zegt over een arrestatie: *"Het was een doodnormale gast. Hij stond in de rij vrolijk te zwaaien met een fakkel in z'n hand"*.

Door de in paragraaf 6.4.2 beschreven wijze waarop de supporters in het stadion de vuurwerkacties hebben uitgevoerd, is identificatie niet mogelijk geweest en is daar niemand voor gestraft.

Getrokken lessen

Naar aanleiding van de vuurwerkincidenten tijdens deze editie van de KNVB-bekerfinale noemen professionals de volgende lessen:

- Een professional zet zijn vraagtekens bij de effectiviteit van de *sfeer fee*. Volgens hem wordt het bedrag binnen het supporterslandschap ook wel 'gratis vuurwerkgeld' genoemd;
- Volgens twee professionals moeten BVO's (nog) duidelijker communiceren over het verbod op het afsteken en gooien van vuurwerk. Bij veel bekerfinales gebeurt het namelijk dat supporters buiten het stadion vuurwerk afsteken, zij hiervoor worden aangehouden en niet weten dat dat niet mag;
- Twee professionals vragen zich af of het niet beter is om onafhankelijke stewards de fouillering te laten doen, in plaats van dat de stewardorganisaties van beide finalisten het doen;
- Het dragen van een bivakmuts is een cruciaal onderdeel van de werkwijze van supporters. Dit maakt identificatie, opsporing en vervolging naderhand namelijk onmogelijk. Tegengaan dat supporters bivakmutsen (bij zich) dragen, moet daarom volgens drie professionals prioriteit krijgen. Tegelijkertijd geeft een van hen hierbij ook direct een winstwaarschuwing af. Het opsporen van fakkels is namelijk al moeilijk, laat staan het opsporen van bivakmutsen.
- Een professional zegt dat het huidige palet aan maatregelen er niet in slaagt om het afsteken van vuurwerk tegen te gaan. Daarom is hij van mening dat enkel hardere straffen het vuurwerkprobleem kunnen oplossen. Als concrete suggestie oppert hij dat – in het geval een wedstrijd stilgelegd dan wel gestaakt moet worden vanwege vuurwerkacties – de verantwoordelijke club de wedstrijd verliest en/of drie punten in mindering krijgt.

73. KNVB, 2025b.

6.5 Observatie tijdens de bekerfinale AZ – NEC Nijmegen

Op zondagavond 19 april 2026 kruisen AZ en NEC de degens in de finale van de Eurojackpot KNVB Beker. Na de verloren bekerfinale in het seizoen 2024-2025, wint AZ nu wel. Het verslaat NEC overtuigend met 5-1. Twee onderzoekers van het Auditteam zijn bij de bekerfinale aanwezig. Vanaf 13:30 zijn ze in en rondom De Kuip om de instroom en het gedrag van de supporters (lees: betrokkenheid bij vuurwerkincidenten) te observeren.

Instroom van supporters

Op het voorplein van De Kuip spreken de onderzoekers met een lid van de politiële voetbaleenheid Rotterdam. Hij vertelt dat De Kuip op zaterdag 18 april in lockdown is gegaan. Vanaf dat moment is er ook (nacht)bewaking geweest, onder andere om opmerkelijke bewegingen te monitoren. Ook is op zondagochtend een schouw uitgevoerd in het stadion. Hierbij is geen vuurwerk aangetroffen.

Na het gesprek hebben de onderzoekers zich verplaatst naar de fanzone van AZ. Daar hebben ze niet alleen goed zicht op de poorten waar AZ-supporters doorheen moeten, maar ook op de poort waar de stewards doorheen komen. Dit is relevant, omdat voor deze bekerfinale de afspraak is gemaakt dat het clubpersoneel – dus ook de stewards – wordt gefouilleerd. Wat blijkt is dat de stewards hun stewardjas aangereikt krijgen en vervolgens aan de poort enkel hun identiteitskaart hoeven te tonen. Van een fouillering is daar dus geen sprake. Een gevolg is dat een steward het stadionterrein op komt lopen met een niet-gecontroleerde rugtas.

Belangrijk agendapunt

In de week na de bekerfinale spreekt een van de onderzoekers met hetzelfde lid van de politiële voetbaleenheid Rotterdam. Hij vertelt dat de politie ook constateerde dat een aantal stewards aan beide zijden niet zijn gefouilleerd en dat aan de poortleiders is gevraagd waarom dit niet gebeurde. Zij bleken geen weet te hebben van deze verplichting. Hij vindt dit dan ook een belangrijk agendapunt voor de aanstaande evaluatie tussen de KNVB en alle betrokken partners.

Rond 14:30 arriveren de eerste supporters bij de stadionpoorten. Er is een 100%-controle. Dit betekent dat alle supporters gefouilleerd worden door stewards, ongeacht geslacht of leeftijd. Achter de stewards staan enkele beveiligers. Zij houden toezicht op de fouillering. Ook staan bij iedere ingang twee agenten die moeten toezien op een goede fouillering. Het doel hiervan is onder andere om te voorkomen dat twee of meerdere supporters aan een fouillering ontkomen door te gaan drukken. De twee agenten bij deze ingang van de fanzone lijken echter niet continu op de instroom te letten. In plaats daarvan praten ze vooral met elkaar en anderen. Een lid van de politiële voetbaleenheid Rotterdam nuanceert dit als volgt: *"Het klopt dat toezicht op de fouillering een van hun taken is, maar dat geldt ook voor andersoortig politiewerk in het stadion"*.

Wat verder opvalt bij de instroom is de aanwezigheid van een vuurwerkhond. De onderzoekers hebben zicht op in totaal 9 toegangspoorten, die in gezamenlijkheid een breedte van 20 tot 25 meter beslaan. Het is de reden waarom de onderzoekers zichzelf afvragen wat de meerwaarde is van een vuurwerkhond. Als de vuurwerkhond zich bij de uiterste poort begeeft, zal het bijvoorbeeld niet opmerken wat bij de andere uiterste poort binnenkomt. De onderzoekers spreken voor de wedstrijd ook met een ambtenaar van de gemeente Rotterdam die aangeeft dat een vuurwerkhond slechts 15 minuten effectief ingezet kan worden. Dit terwijl de totale duur van de instroom langer is.

Na verloop van tijd verplaatsen de onderzoekers zich naar de andere kant van de fanzone van AZ. De organisatie bij deze toegangspoorten is hetzelfde: de stewards fouilleren, de beveiligers en twee agenten zien hierop toe en er is een vuurwerkhond aanwezig. De twee agenten lijken actiever de instroom te monitoren. Terwijl de onderzoekers de instroom gadeslaan, zien ze een steward enkele meters achter een supporter aanrennen. Deze supporter heeft een opgerolde vlag in zijn handen. De steward vraagt de supporter om de vlag uit te rollen, om te controleren of er iets verstopt zit in de vlag. Dit is niet het geval en de supporter mag doorlopen.

De onderzoekers lopen vervolgens naar de fanzone van NEC om ook daar de instroom te bekijken. Ook daar is de organisatie hetzelfde qua stewards, beveiligers, vuurwerkhond en agenten. Voor deze agenten geldt dat ze tegen een hek staan, ongeveer 15 meter tegenover de toegangspoorten. Wat opvalt, is dat een deel van de NEC-supporters in deze tussenruimte blijft staan om te wachten op anderen. Door de drukte die hierdoor ontstaat, hebben de agenten moeilijk zicht op de fouillering. Voor de wachtende NEC-supporters geldt dat zij zich, eenmaal compleet, als groep verplaatsen. Zij hebben veel sfeermaterialen bij zich.

Stadion open voor publiek

Vanaf 15:30 gaat het stadion open voor publiek. Een klein deel van zowel het AZ- als NEC-publiek neemt vrijwel direct plaats in de parterrevakken achter de doelen. Daar bereiden ze zich voor op de wedstrijd, onder meer door een capopodium te bouwen. Tot 17:15 lopen de onderzoekers rond in beide fanzones en onder de tribunes. Daarbij valt het op dat hoe later het wordt, er bij de instroom van 'laatkomers' steeds vaker geen vuurwerkhond meer is. De supporters die zich van de fanzone naar de tribunes verplaatsen, hoeven bij de entree van het stadion enkel hun wedstrijdticket te laten zien aan stewards. Daarmee tonen ze dat zij op het juiste tribunedeel en vak gaan zitten. Dit betekent dat wanneer het vuurwerk in de dagen voor zaterdag al ergens op het binnenterrein van De Kuip is verstopt, de kans nihil is dat stewards of beveiligers het nog aantreffen bij supporters. De eerder gesproken ambtenaar van de gemeente Rotterdam zegt overigens niet alleen rekening te houden met het verstoppen van vuurwerk in de dagen voorafgaand aan de bekerfinale. Het is immers ook een mogelijkheid dat in de uren voorafgaand aan de wedstrijd vanaf het buitenterrein een tas met vuurwerk over het hek op het binnenterrein wordt gegooid. De open infrastructuur van De Kuip en vrijwel ieder ander stadion in Nederland biedt hiertoe veel mogelijkheden. Door de grote hoeveelheid mensen die zich op een wedstrijddag op het stadionterrein begeven, is het voor de autoriteiten moeilijk waar te nemen als er een tas over het hek wordt gegooid.

Om 17:15 maken de onderzoekers de keuze dat één onderzoeker op de tribune plaatsneemt en vanaf daar beide korte zijdes observeert. De andere onderzoeker gaat onder de parterrevakken van NEC staan. Tijdens een rondgang merkt deze onderzoeker op dat aan de linkerzijde van de korte zijde vijf agenten staan en aan de rechterkant twee. Met het gegeven dat de fanatieke supporters achter de goal staan, besluit de onderzoeker om onder de tribune in het midden van de korte zijde te gaan staan. Hierdoor heeft de onderzoeker zicht op hoe de supporters zich onder de tribunes bewegen. Het doel hiervan is om afwijkend gedrag waar te nemen, zoals supporters die door te drukken de beveiligers passeren en via de trap het vak op gaan en/of een (grote) tas in het vak brengen.

Rond 17:30 wordt door NEC-supporters een eerste spandoek naar beneden gerold dat de hele korte zijde bedekt; van de tweede ring tot en met de parterrevakken. De onderzoeker ziet dat de supporters pakketjes losscheuren, er een T-shirt uit halen en aandoen. De supporters op de tweede ring trekken rode T-shirts aan, de supporters op de eerste ring trekken groene T-shirts aan en de supporters op de parterrevakken trekken zwarte T-shirts aan.

In de aanloop naar de wedstrijd wordt in het stadion op zowel de beeldschermen als door de stadionspeaker meermaals medegedeeld dat het afsteken van vuurwerk verboden is. Een kwartier voor de aftrap is er onrust op de tribune. De onderzoeker ziet veel beveiligers naar de rechterkant van de korte zijde rennen. Hoewel het de onderzoeker onduidelijk blijft waarom, is in een mediabericht te lezen dat de beveiliging een NEC-supporter van de tribune heeft afgehaald. De reden is dat NEC-supporters onderling met elkaar hebben gevochten. De onderzoeker merkt op dat beveiligers gedurende een klein kwartier de toegang tot het parterrevak dichthouden door de trap dicht te zetten. Drie minuten voor de aftrap stappen de beveiligers aan de kant en kunnen de supporters alsnog het parterrevak op.

De wedstrijd

Bij de opkomst van de spelers tonen de NEC-supporters een spandoek met de tekst ''Breng de dennenappel naar de keizerstad''. Het spandoek vult opnieuw de hele korte zijde. Ook de AZ-supporters tonen een spandoek. Daarop staat de tekst ''Wij geven nooit op''. Dit spandoek bedekt enkel de eerste ring. Waar de NEC-supporters bij de opkomst geen vuurwerk afsteken, doen de AZ-supporters dit wel. Het betreft veel fakkels die in de volle breedte van de parterrevakken op de korte zijde worden ontstoken. Naast fakkels is ook enkele keren knalvuurwerk te horen.

Foto 1 - De vuurwerkactie van AZ-supporters

Vanaf de tribune waar de andere onderzoeker zit, is te zien dat de AZ-supporters met een fakkel bivakmutsen dragen. De vuurwerkactie leidt tot gefluit van NEC-supporters. Ook roept de stadionspeaker de AZ-supporters op direct te stoppen met het afsteken van vuurwerk. Vanwege de rookontwikkeling wordt de aftrap van de wedstrijd een paar minuten uitgesteld.[74]

Het lid van de politiële voetbaleenheid Rotterdam en een KNVB-professional vertellen in de weken na de bekerfinale dat een steward heeft getracht een van de AZ-supporters die een fakkel afstak van het vak te verwijderen. Echter, tussen de stoelen werd deze steward geschopt en geslagen door andere AZ-supporters. Op het moment dat de politie deze steward probeerde te ontzetten, werden er brandende fakkels richting de betreffende agenten gegooid. Vanwege hun eigen veiligheid hebben zij zich moeten terugtrekken. Zowel stewards als agenten hebben hier aangifte van gedaan. Volgens het lid van de voetbaleenheid toont dit aan dat het moeilijk is om op te treden wanneer het vuurwerk al op de vakken aanwezig is.

In het eerste kwartier van de wedstrijd worden in de parterrevakken achter de goal nog enkele keren fakkels ontstoken door AZ-supporters. Soms gebeurt dit door een individu, soms door twee personen. Zij hebben opnieuw bivakmutsen op. Wat opvalt, is dat de supporters in de parterrevakken niet onder een spandoek hebben gezeten. Dit roept de vraag op op welk moment de supporters de bivakmutsen hebben opgezet; was dat al onder de

74. De Gelderlander, 2026; NOS, 2026; Omroep Gelderland, 2026.

tribune of pas op het vak? Naast de fakkels is ook nog twee keer knalvuurwerk te horen in het eerste kwartier van de wedstrijd. In de 32e minuut breekt AZ de ban en scoort 1-0. Als reactie op de goal steken de AZ-supporters meerdere fakkels af, evenals rookpotten. Het lid van de politiële voetbaleenheid Rotterdam geeft aan dat onderzoek wordt gedaan naar de identiteit van de personen die vuurwerk hebben afgestoken, mede door de Taskforce van de KNVB. Hierbij wordt getracht de betreffende personen met camerabeelden te volgen tot het moment dat ze hun bivakmutsen nog niet op hebben.

Op de momenten dat AZ-supporters in de eerste helft vuurwerk hebben afgestoken en de stadionspeaker heeft opgeroepen om hiermee te stoppen, volgen NEC-supporters met een fluitconcert. Het blijft onduidelijk welk type NEC-supporter dit betreft en aan wie het fluitconcert is gericht; aan de AZ-supporters of aan de stadionspeaker.

Enkele minuten voor rust verdwijnt een deel van de NEC-supporters in het parterrevak achter de goal onder een spandoek. Op dat moment neemt de onderzoeker weer plaats op dezelfde plek onder de tribune. Omdat het rust is, is er onder de tribune meer beweging van supporters dan voor de wedstrijd het geval was. Veel mensen willen wat te eten of drinken halen, of gaan naar het toilet. Gedurende de rust neemt de onderzoeker geen opmerkelijk gedrag waar.

Op het moment dat de spelers het veld betreden voor de tweede helft, zijn er in de parterrevakken enkele flitsers waarneembaar in de kleuren rood en groen. Naast flitsers is er ook groene rook zichtbaar. Vrijwel direct daarna ontsteken de NEC-supporters in de volle breedte van de korte zijde fakkels. Daarbij dragen de supporters bivakmutsen. Ook wordt er sier- en knalvuurwerk afgestoken.[75]

Foto 2 - De vuurwerkactie van NEC-supporters

75. De Gelderlander, 2026; Omroep Gelderland, 2026.

Wat opvalt, is dat het knalvuurwerk ook tussen de supporters op de tribune wordt neergelegd. Tijdens de vuurwerkactie lopen de beveiligers vanuit het parterrevak de trap af naar beneden, sommigen met hun handen op hun oren. De rook die vrijkomt tijdens de vuurwerkactie trekt niet alleen omhoog, maar ook naar onder waar de onderzoeker staat.

Foto 3 - De rookontwikkeling onder de tribune met NEC-supporters

Vanwege de rookontwikkeling wordt ook de aftrap van de tweede helft enkele minuten uitgesteld. Op ESPN vraagt analist Mario Been zich het volgende af: "*Hebben ze dat met elkaar afgesproken? Jullie de eerste helft en wij de tweede?''.* Analist Kenneth Perez reageert cynisch: *''Hartstikke leuk, daar doe je de mensen echt veel plezier mee''.*[76] Vijf minuten na rust verdwijnt het spandoek in het parterrevak met NEC-supporters.

In de 67e en 73e minuut scoort AZ de 2-0 en 3-0. Die momenten gaan gepaard met vuurwerk door AZ-supporters, namelijk fakkels en soms ook flitsers. In de 77e minuut wordt de wedstrijd stilgelegd en loopt scheidsrechter Makkelie naar de zijkant. Daar krijgen hij en de vierde official een telefoon in handen. Het zorgt voor verbazing bij de trainers van NEC en AZ. Nadat de trainer van NEC al om uitleg heeft gevraagd bij de scheidsrechter, doet de trainer van AZ hetzelfde. Op televisie is te horen dat hij vraagt: *''Waar is dat vuurwerk dan? Ik*

76. VoetbalPrimeur, 2026a.

zie helemaal niks''. Daarop reageert de scheidsrechter: *''Rustig, de mensen doen hun werk''*. Ook op de tribunes leidt het tot verbazing, omdat het niet duidelijk is waarom de wedstrijd wordt stilgelegd. Al snel wordt op de schermen het volgende bericht getoond: ''Stop met het afsteken van vuurwerk. Je brengt de veiligheid van medesupporters in gevaar''. Dit wekt nog meer verbazing, omdat er geen vuurwerk te zien is. Op televisie is vervolgens te horen dat de vierde official via de telefoon vraagt: *''Kunnen we spelen, ja of nee?''*.[77] Het is onduidelijk wie hij aan de lijn heeft. Na enkele minuten wordt de wedstrijd hervat. Uiteindelijk wint AZ de wedstrijd met 5-1.

Na de wedstrijd

Na afloop van de wedstrijd vermeldt ESPN-verslaggever Milan van Dongen dat er sprake zou zijn geweest van een 'potentiële dreiging'.[78] Enkele dagen na de bekerfinale vertelt het lid van de politiële voetbaleenheid Rotterdam dat het stilleggen van de wedstrijd te maken had met het vuurwerkprotocol van de KNVB. Dit protocol schrijft voor dat de wedstrijd wordt stilgelegd bij vuurwerk en dat de stadionspeaker omroept dat men zich moet onthouden van het afsteken van vuurwerk. Bij een tweede keer gaan de spelers naar de kleedkamers en wordt de wedstrijd tijdelijk gestaakt. Omdat dit – ondanks het herhaaldelijk afsteken van vuurwerk tijdens de wedstrijd – niet gebeurde, is de vierde official hiervan in de 77e minuut op de hoogte gebracht. Toen is de wedstrijd alsnog stilgelegd, terwijl dit betrekking had op het vuurwerkincident van enkele minuten eerder. Een maand na de bekerfinale geeft een KNVB-professional een andere reden. Tijdens de wedstrijd merkte men in de commandokamer op dat AZ-supporters zich gingen verschuilen onder een doek. Omdat dit vaak de aanloop is naar een vuurwerkactie, is ervoor gekozen het spel stil te leggen en het publiek toe te spreken. Achteraf bleek dat de AZ-supporters zich juist in positieve zin hadden omgekleed (lees: onder andere hun bivakmutsen hadden afgedaan) en de wedstrijd kon worden hervat.

In het gesprek dat AZ-speler Koopmeiners na de wedstrijd had met Sportnieuws, ging het ook over het stilleggen van de wedstrijd. De verslaggever vraagt of Koopmeiners dacht ''Schiet nou op, ik wil door''. Daarop reageert Koopmeiners dat hij inderdaad dat gevoel had en ook nog niet weet waarom de wedstrijd werd stilgelegd. Nadat de verslaggever aangeeft dat het zou gaan om vuurwerk, zegt Koopmeiners: *''Ja, nou ja, dat hoort er een beetje bij. Maar goed, ik snap het ook allemaal vanwege de protocollen''*.

Op zondagavond meldt de politie dat het elf arrestaties heeft verricht. Tot het einde van de wedstrijd zijn vier personen gearresteerd, drie vanwege het afsteken van vuurwerk en één vanwege betrokkenheid bij een vechtpartij. Na afloop van het duel zijn nog eens zeven personen gearresteerd, onder meer voor het afsteken van fakkels, het verstoren van de openbare orde en belediging.[79]

77. NOS, 2026; NU.nl, 2026; VoetbalPrimeur, 2026b.
78. FC Update, 2026.
79. Algemeen Dagblad, 2026.

Vijf dagen na de bekerfinale zit de Rotterdamse burgemeester Carola Schouten bij RTV Rijnmond in de uitzending van "In gesprek met". Daarin geeft ze aan zich buitengewoon geïrriteerd te hebben aan het verloop van de bekerfinale. Dit heeft geleid tot boosheid richting de KNVB. Concreet zegt ze: *"Wij en de clubs krijgen, terecht, steeds van de KNVB te horen dat het vuurwerk uit het stadion moet. [...] Op het moment dat bijvoorbeeld Feyenoord speelt, wordt daar intensief gecontroleerd. Dan zijn we veel bezig om te voorkomen dat het vuurwerk het stadion inkomt. Daar is veel inzet op en dat kan de KNVB ook. Nu organiseert de KNVB zelf een wedstrijd en gebeurt dit allemaal. Er werd weinig tot niets aan gedaan. Een volgend weekend worden clubs weer berispt omdat ze te veel vuurwerk in het stadion hebben. Het is niet geloofwaardig. Ik heb me buitengewoon geïrriteerd. [...] Ik vind dat ik de KNVB best mag aanspreken op een wedstrijd waarbij wij heel gastvrij zijn. Als zij willen dat ze hier kunnen spelen, dan moeten ze de verantwoordelijkheid nemen om dit soort zaken te voorkomen. Wij willen dit faciliteren. Ik zet ik weet niet hoeveel politie in om te zorgen dat andere clubs daar ook een mooi feest kunnen hebben. Ik hou van mooie voetbalfeesten, maar neem dan wel je verantwoordelijkheid. Ik heb geëist dat men hier heel goed naar gaat kijken. Ik heb ze al telefonisch gesproken. Er wordt op dit moment geëvalueerd".*[80]

6.6 Negen lessen uit de casusreconstructies en observatie

De casestudies en observaties laten zien dat vuurwerkincidenten in het betaald voetbal allang geen spontane uitingen meer zijn, maar steeds vaker het resultaat vormen van goed voorbereide, collectieve en doelbewuste acties van georganiseerde supportersgroepen. Uit alle onderzochte casussen komt naar voren dat supporters creatief, calculerend en professioneel te werk gaan, waarbij zij voortdurend anticiperen op bestaande veiligheidsmaatregelen en zoeken naar nieuwe kwetsbaarheden in de stadionorganisatie.

Een *eerste les* is dat de open infrastructuur van Nederlandse stadions een structurele kwetsbaarheid vormt. In meerdere casussen blijkt dat supporters gebruikmaken van de vele bewegingen van personeel, leveranciers, schoonmakers, horeca- en beveiligingsmedewerkers in de dagen voorafgaand aan wedstrijden. Hierdoor ontstaat een omgeving die moeilijk volledig te controleren is. In Zwolle konden rookpotten dagen voorafgaand aan de wedstrijd in het uitvak worden geplaatst, terwijl in De Kuip professionals vermoeden dat vuurwerk via personeel, leveranciers of door het overgooien van tassen op het stadionterrein binnenkomt. De observatie tijdens AZ – NEC bevestigt bovendien dat zelfs afgesproken controles op stewards in de praktijk niet consequent worden uitgevoerd. Daarmee blijkt dat veiligheidsprotocollen alleen effectief zijn wanneer zij ook daadwerkelijk uniform worden nageleefd.

Een *tweede les* is dat supportersgroepen zeer georganiseerd opereren en daarbij gebruikmaken van taakverdeling, afleiding en collectieve discipline. In Den Haag creëerden De Graafschap-supporters bewust chaos bij de tourniquets om sporttassen met vuurwerk binnen te krijgen. Tijdens meerdere bekerfinales werd zichtbaar hoe supporters onder grote doeken van kleding wisselden, bivakmutsen opzetten en zich daarna verspreidden over de

80. RTV Rijnmond, 2026.

tribunes om herkenning onmogelijk te maken. Daarbij valt op dat vrijwel iedere supporter in zo'n actie weet wat zijn rol is. De vuurwerkacties zijn daarmee geen individuele overtredingen, maar groepsprocessen waarin anonimiteit, loyaliteit en onderlinge coördinatie centraal staan.

De casussen tonen aan – *derde les* – dat huidige fouilleringsmethoden duidelijke beperkingen kennen. Stewards mogen geen strafrechtelijke fouillering uitvoeren, waardoor supporters relatief eenvoudig vuurwerk kunnen verstoppen op intieme lichaamsdelen. Tegelijkertijd plaatsen meerdere professionals vraagtekens bij de effectiviteit van vuurwerkhonden, onder meer vanwege de korte inzetduur, hoge kosten en beperkte dekking tijdens massale instroommomenten. Zowel uit de reconstructies als de observaties komt daarom een sterke behoefte naar voren aan technologische innovaties, zoals scanpoorten, handscanners en slimme cameratechnologie die afwijkende bewegingen automatisch detecteert.

Verder blijkt als *vierde les* dat het optreden tijdens vuurwerkincidenten in de praktijk ingewikkeld en risicovol is. Zodra grote groepen supporters vuurwerk afsteken en zich collectief maskeren, blijken stewards en politie vaak niet in staat veilig in te grijpen. In meerdere casussen trekken stewards en politie zich terug omdat de kans op escalatie, geweld of verdrukking te groot wordt geacht. Tijdens de finale AZ – NEC werden zelfs brandende fakkels naar agenten gegooid toen zij een steward probeerden te ontzetten. De casussen maken daarmee duidelijk dat handhaving op het moment zelf vaak botst met crowd management, proportionaliteit en de veiligheid van personeel.

Een *vijfde les* betreft de cruciale rol van bivakmutsen, gezichtsbedekkende kleding, spandoeken en sfeerdoeken bij het frustreren van opsporing en identificatie. Vrijwel alle professionals benadrukken dat supporters zonder gezichtsbedekking veel eenvoudiger te identificeren zouden zijn. De aanpassing van de Rotterdamse APV, waarbij het dragen van bivakmutsen in combinatie met een wedstrijdkaart strafbaar werd gesteld, laat zien dat lokaal gezocht wordt naar juridische instrumenten om deze anonimiteit te doorbreken. Ook het nieuwe spandoekenprotocol in De Kuip vloeit direct voort uit de constatering dat grote doeken niet alleen vuurwerkacties faciliteren, maar ook brandrisico's creëren wanneer zij in de gracht of op tribunes terechtkomen.

De reconstructies maken bovendien zichtbaar – *zesde les* – dat vuurwerk door een deel van de supporterscultuur wordt gezien als een essentieel onderdeel van sfeer, identiteit en status. Vooral rond bekerfinales lijkt sprake van een onderlinge competitie tussen supportersgroepen om elkaar te overtreffen in omvang en spektakel. Verschillende professionals spreken zelfs over een impliciete norm binnen ultrascenes dat een bekerfinale "*niet zonder pyro kan*". Dat verklaart mede waarom repressieve maatregelen slechts beperkt effect lijken te hebben. Zelfs bij een omvangrijk palet aan maatregelen blijft vuurwerk aanwezig.

Tegelijkertijd laten de casussen zien – *zevende les* – dat vuurwerkincidenten gepaard gaan met substantiële veiligheids- en gezondheidsrisico's. Supporters en stewards kregen ademhalingsproblemen, voelden zich opgesloten in rookwolken en ontwikkelden angst- en paniekgevoelens. Daarnaast zijn er risico's op brandwonden, brand, verdrukking en letsel door siervuurwerk of vuurpijlen. Opvallend is dat meerdere professionals benadrukken dat de maatschappelijke en mediabeelden rondom vuurwerk nog te vaak focussen op sfeer en spektakel, terwijl de gezondheidsrisico's relatief onderbelicht blijven.

Wat in de casestudies nadrukkelijk naar voren komt – *achtste les* – is dat de pakkans voor individuele overtreders beperkt blijft en dat de afhandeling van vuurwerkincidenten zich in belangrijke mate verplaatst naar het tuchtrechtelijke domein van de KNVB. Hoewel clubs forse geldboetes opgelegd krijgen, ontstaat tegelijkertijd het beeld dat vuurwerkincidenten daarmee vooral financieel worden afgekocht. In meerdere casussen lukt het immers nauwelijks om individuele daders te identificeren en strafrechtelijk te vervolgen. Supporters maken bewust gebruik van bivakmutsen, collectieve kleding, grote spandoeken en groepsdynamiek om herkenning onmogelijk te maken. Daardoor blijven sancties vaak steken op collectieve boetes voor clubs, terwijl concrete plegers buiten beeld blijven.

Juist dat mechanisme lijkt binnen delen van de supporterscultuur te zijn ingecalculeerd. Verschillende professionals beschrijven een calculerende houding waarbij supporters vooraf nadenken over de waarschijnlijkheid van sancties en de impact daarvan. De indruk ontstaat dat sommige groepen accepteren dat er een boete volgt, zolang de vuurwerkactie zelf maar doorgang vindt en status oplevert binnen de ultrascene. Daarmee dreigt een situatie te ontstaan waarin vuurwerkincidenten onderdeel worden van een kosten-batenafweging: de club betaalt uiteindelijk de rekening, terwijl de directe daders grotendeels buiten schot blijven.

Die indruk wordt versterkt doordat na grote incidenten vaak wel maatschappelijke verontwaardiging ontstaat, maar de structurele gevolgen beperkt blijven. Na verloop van tijd "*gaat men weer over tot de orde van de dag*". Zelfs na incidenten met forse rookontwikkeling, gezondheidsklachten, brandgevaar en langdurige wedstrijdonderbrekingen blijven de sancties veelal beperkt tot geldboetes, voorwaardelijke straffen of tijdelijke stadionverboden. Vanuit preventief oogpunt roept dat de vraag op of het huidige sanctiestelsel voldoende afschrikwekkend werkt voor georganiseerde supportersgroepen die juist prestige ontlenen aan spectaculaire pyroacties.

Tegelijkertijd laat de analyse zien dat juist de zeldzame gevallen waarin wél strafrechtelijk is opgetreden — zoals bij PEC Zwolle – Go Ahead Eagles — door professionals als betekenisvol en afschrikwekkend worden ervaren. Meerdere respondenten geven aan dat de strafrechtelijke onderzoeken, veroordelingen en publieke aandacht rond deze zaak waarschijnlijk hebben bijgedragen aan het uitblijven van vergelijkbare acties elders. Dat benadrukt dat zichtbare individuele aansprakelijkheid mogelijk meer effect sorteert dan collectieve financiële sancties richting clubs alleen.

Tot slot - *negende les* – laten de casussen zien dat leren en aanpassen voortdurend noodzakelijk is. Vrijwel iedere casus heeft geleid tot concrete aanpassingen in procedures, infrastructuur of regelgeving: netten boven tourniquets, aangepaste instroomprocedures, strengere controles op personeel, aanvullende cameratoezicht, spandoekenprotocollen en nieuwe juridische mogelijkheden rondom bivakmutsen. Daarmee ontstaat een voortdurende wisselwerking tussen veiligheidsorganisaties en supportersgroepen, waarbij beide partijen hun werkwijzen blijven aanpassen. De belangrijkste overkoepelende les is daarom dat het vuurwerkvraagstuk geen probleem is dat met één maatregel opgelost kan worden. Het vraagt om een combinatie van situationele preventie, technologische innovatie, bestuurlijke maatregelen, consequente handhaving, samenwerking tussen partijen én realistische verwachtingen over wat volledig controleerbaar is binnen de open context van een voetbalstadion.

7 Supporters over voetbal en vuurwerk: survey

Om in dit rapport niet alleen vertegenwoordigers van supporters aan het woord te laten, hebben we een heranalyse uitgevoerd op het landelijke Supportersonderzoek uit 2024-2025 dat is uitgevoerd door KNVB Expertise. Daarnaast hebben we aan de KNVB het verzoek gedaan om een aantal vragen over vuurwerk en voetbal op te nemen in het landelijke Supportersonderzoek 2025-2026.

Supportersonderzoeken

Sinds het seizoen 2009/'10 organiseert KNVB Expertise in samenwerking met de Eerste en Eredivisie én vele BVO's jaarlijks het Supportsonderzoek. Geregistreerde seizoenkaart- en clubkaarthouders van alle clubs worden in dit onderzoek in de gelegenheid gesteld om hun ervaringen en meningen over hun club te delen. De fans worden bevraagd over (behoeften) op uiteenlopende onderwerpen, zoals waardering sfeer, catering, communicatie, veiligheid en maatschappelijke betrokkenheid. Het Supportersonderzoek is visueel weergegeven in een online en interactieve tool waarin clubs hun eigen resultaten kunnen vergelijken met het gemiddelde uit de divisies.

7.1 Heranalyse supportersonderzoek 2024-2025

Zoals eerder is aangegeven, heeft KNVB Expertise enkele resultaten uit het Supportersonderzoek 2024-2025 met ons gedeeld. Het betreft de antwoorden op drie vragen die betrekking hebben op (on)veiligheid, namelijk:

- Maak je je wel eens zorgen over je veiligheid in het stadion?
- Ben je wel eens getuige geweest van een onveilige situatie in of rondom het stadion?
- Om wat voor situatie(s) ging het?

In totaal hebben 27.258 supporters meegewerkt aan het Supportersonderzoek 2024-2025. In het vervolg beschrijven we hoe deze supporters de drie vragen hebben beantwoord.

Maak je je wel eens zorgen over je veiligheid in het stadion?

Uit het supportersonderzoek blijkt dat de veiligheidsbeleving van supporters overwegend positief is. Het merendeel van de respondenten (84%) geeft aan zich (bijna) nooit zorgen te maken over de eigen veiligheid in het stadion. Tegelijkertijd zegt ongeveer één op de zeven supporters zich af en toe of regelmatig zorgen te maken.

Opvallend is dat veiligheidszorgen niet gelijk verdeeld zijn over verschillende groepen supporters. Vrouwen maken zich aantoonbaar vaker zorgen dan mannen. Waar 86 procent van de mannen aangeeft zich (bijna) nooit zorgen te maken, geldt dit voor 76 procent van de vrouwen. Eén op de vijf vrouwelijke supporters maakt zich af en toe zorgen over de veiligheid in het stadion. Dit wijst erop dat veiligheidsbeleving niet alleen samenhangt met feitelijke incidenten, maar ook met ervaren sociale veiligheid, sfeer en gevoel van controle in grote mensenmassa's.

Daarnaast valt een duidelijke leeftijdsontwikkeling op. Naarmate supporters ouder worden, nemen de veiligheidszorgen toe. Onder supporters tot en met 18 jaar zegt 89 procent zich (bijna) nooit zorgen te maken, terwijl dit percentage daalt naar 80 procent onder supporters van 76 jaar en ouder. Oudere supporters lijken situaties in en rond stadions eerder als potentieel onveilig te ervaren, mede doordat zij gevoeliger kunnen zijn voor drukte, vuurwerkrook, vluchtwegbelemmeringen en onverwachte escalaties.

Het thema vuurwerk speelt hierbij waarschijnlijk een belangrijke rol. Hoewel supporters in algemene zin relatief weinig veiligheidszorgen rapporteren, blijkt uit andere onderdelen van het onderzoek dat vuurwerk één van de meest genoemde onveilige situaties is. Dat suggereert een zekere paradox: veel supporters accepteren vuurwerk als onderdeel van de voetbalcultuur en sfeerbeleving, terwijl hetzelfde vuurwerk tegelijkertijd door aanzienlijke groepen supporters als onveilig wordt ervaren. Vooral oudere supporters en vrouwen lijken gevoeliger voor deze veiligheidsdimensie van vuurwerk.

Een tweede opvallende bevinding is dat supporters van Eredivisieclubs zich iets vaker zorgen maken over veiligheid dan supporters van Keuken Kampioen Divisieclubs. Dit kan samenhangen met grotere bezoekersaantallen, intensere rivaliteiten en supportersculturen, meer georganiseerde sfeeracties, meer risicowedstrijden en een frequentere aanwezigheid van grootschalige pyroacties in de Eredivisie.

Ben je wel eens getuige geweest van een onveilige situatie in of rondom het stadion?

Iets meer dan één op de vijf supporters (22%) geeft aan wel eens getuige te zijn geweest van een onveilige situatie in of rondom het stadion. Dat betekent dat onveiligheid voor een deel van de supporters geen abstract begrip is, maar een concrete ervaring.

Ook hier zijn duidelijke verschillen zichtbaar tussen groepen supporters. Vrouwen geven vaker dan mannen aan getuige te zijn geweest van onveilige situaties (27% versus 21%). Daarnaast neemt het percentage supporters dat hiervan getuige is geweest af naarmate men ouder wordt. Jongere supporters bevinden zich vermoedelijk vaker in fanatiekere vakken, staan dichter op sfeeracties of bezoeken vaker risicowedstrijden.

Interessant is echter dat oudere supporters, wanneer zij wél getuige zijn van onveiligheid, relatief vaak vuurwerk noemen als type incident. Dat suggereert dat vuurwerk door oudere supporters sterker als veiligheidsprobleem wordt geïnterpreteerd dan door jongere supporters, die vuurwerk mogelijk vaker als genormaliseerd onderdeel van de supporterscultuur zien.

Daarnaast blijkt dat supporters in de Eredivisie vaker getuige zijn van onveilige situaties dan supporters in de KKD. Ook dit verschil kan samenhangen met eerdergenoemde omstandigheden: grotere stadions en bezoekersaantallen, intensere rivaliteiten en supportersculturen, meer georganiseerde sfeeracties, meer risicowedstrijden en een hogere frequentie van vuurwerkgebruik.

Om wat voor situatie(s) ging het?

Wanneer supporters die zich wel eens onveilig voelen wordt gevraagd om welke onveilige situaties het ging, ontstaat een duidelijk beeld van de aard van de ervaren onveiligheid (zie figuur 7.1).

Figuur 7.1 - Situaties waarin supporters getuige waren van een onveilige situatie in of rondom het stadion in percentages

De meest genoemde situatie is fysiek geweld, gevolgd door het afsteken van vuurwerk en het gooien van voorwerpen. Maar liefst 39 procent van de supporters die een onveilige situatie hebben meegemaakt, noemt vuurwerk expliciet. Daarmee behoort vuurwerk tot de meest zichtbare en meest ervaren veiligheidsproblemen in en rondom Nederlandse voetbalstadions.

Uit de resultaten blijkt bovendien dat vuurwerk niet door alle groepen supporters op dezelfde manier wordt ervaren. Relatief meer vrouwen noemen vuurwerk als onveilige situatie dan mannen. Dit kan erop wijzen dat vrouwen gevoeliger zijn voor de onvoorspelbaarheid, harde knallen, rookontwikkeling en de sociale dynamiek rondom pyro-acties.

Het sterkste patroon is echter zichtbaar bij leeftijd. Naarmate supporters ouder worden, neemt het aandeel supporters dat vuurwerk als onveilig benoemt sterk toe. Onder supporters tot en met 18 jaar noemt ongeveer een derde vuurwerk als onveilige situatie, terwijl dit percentage stijgt tot bijna tweederde onder supporters van 76 jaar en ouder. Dat is een zeer opvallende bevinding. Oudere supporters ervaren vuurwerk kennelijk veel sterker als bedreigend, hinderlijk of risicovol. Mogelijk spelen factoren mee als lichamelijke kwetsbaarheid, rookgevoeligheid, gehoorbelasting, mobiliteit en grotere behoefte aan voorspelbaarheid en orde.

Oudere supporters noemen relatief vaak ook:

- bezette trappen en looproutes;
- overvolle vakken;
- brandstichting;
- en mensenmassa's.

Dit suggereert dat vuurwerk door supporters niet alleen wordt gezien als een geïsoleerde overtreding, maar als onderdeel van bredere veiligheidsdynamieken in volle stadions. Zeker wanneer vuurwerk wordt afgestoken in drukke vakken, nabij vluchtwegen of tijdens massale sfeeracties, kan het veiligheidsgevoel onder delen van het publiek sterk afnemen.

Tot slot laten de resultaten ook een bredere culturele spanning zien. Binnen het voetbal wordt vuurwerk door veel supporters geassocieerd met sfeer, emotie, identiteit en collectieve beleving. Het onderzoek laat echter zien dat dezelfde praktijk tegelijkertijd door aanzienlijke groepen supporters expliciet als onveilig wordt ervaren. Juist die dubbelzinnigheid maakt het vuurwerkvraagstuk binnen het betaald voetbal complex: vuurwerk is voor een deel van de supporters cultuurdrager, maar voor een ander deel nadrukkelijk een veiligheidsprobleem.

7.2 Gericht onderzoek in 2026

Om over meer gerichte informatie te beschikken wat betreft de meningen van supporters over vuurwerk, hebben we in overleg met de KNVB drie vragen mogen inbrengen in het landelijke Supportersonderzoek 2025-2026. Het gaat om de volgende vragen:

- Hoe kijkt u aan tegen het gebruik van illegaal vuurwerk (zoals fakkels, rookpotten en knalvuurwerk) door supporters in stadions?
- Wat zijn volgens u de positieve en/of negatieve gevolgen van vuurwerk in stadions? [open vraag]
- Bent u van mening dat in plaats van illegaal vuurwerk over alternatieve sfeeracties nagedacht moet worden? Zo ja, welke dan? [open vraag]. Zo nee, waarom niet? [open vraag].

Voordat we ingaan op de resultaten op deze vragen belichten we eerst twee andere vragen uit het Supportersonderzoek 2025-2026 die al onderdeel uitmaakten van de vragenset van de KNVB en die betrekking hebben op vuurwerk.

Stelling over vuurwerk en veiligheidsgevoel

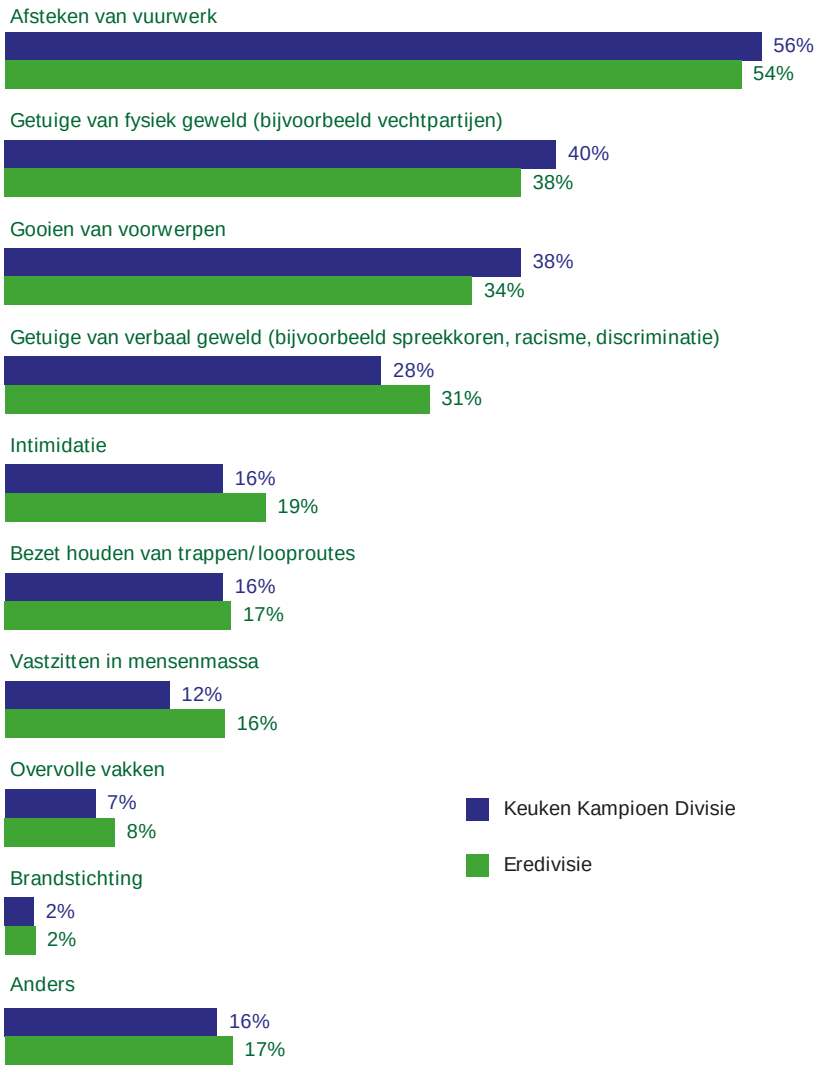
Aan alle supporters werden stellingen voorgelegd en een van de stellingen heeft betrekking op het illegaal afsteken van vuurwerk. Bijna de helft van de supporters (zie tabel 7.1) geeft aan dat het illegaal afsteken van vuurwerk hun gevoel van onveiligheid in stadions vergroot. Een ander groot deel van de supporters, namelijk vier op de tien, zegt dat het geen impact heeft op hun gevoel van (on)veiligheid. Slechts een relatief kleine groep (6,5%) zegt dat het afsteken van illegaal vuurwerk hun gevoel van veiligheid juist vergroot.

Tabel 7.1 – Stelling over het illegaal afsteken van vuurwerk in percentages (n=19.852)

Het illegaal afsteken van vuurwerk...	%
Draagt sterk bij aan mijn gevoel van veiligheid	3,8
Draagt bij aan mijn gevoel van veiligheid	2,7
Heeft geen impact op mijn gevoel van (on)veiligheid	39,9
Draagt bij aan mijn gevoel van onveiligheid	26,5
Draagt sterk bij aan mijn gevoel van onveiligheid	22,6
Geen mening/weet ik niet	5,1

Op het moment dat supporters getuige zijn van onveilige situaties in of rondom het stadion (figuur 7.2) dan heeft dat in de meeste gevallen te maken met het afsteken van vuurwerk of – in iets mindere mate – het getuige zijn van fysiek geweld.

Figuur 7.2 - Totaaloverzicht respondent getuige van onveilige situaties in of rondom het stadion (N=5.430)

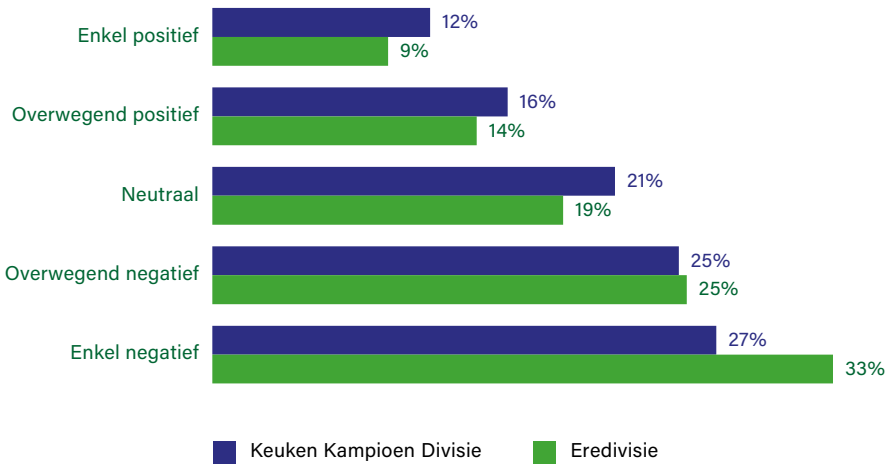
Onze drie vragen over voetbal en vuurwerk

Zoals aangeven hebben wij de ruimte gekregen van de KNVB om drie gerichte vragen over voetbal en vuurwerk voor te leggen aan in totaal 22.372 supporters in Nederland.[81]

1. Hoe kijkt u aan tegen het gebruik van illegaal vuurwerk (zoals fakkels, rookpotten en knalvuurwerk) door supporters in stadions?

Uitgaande van beide divisies blijkt dat de meeste supporters (56%) negatief zijn over het afsteken van illegaal vuurwerk binnen het stadion. 25% van de supporters waardeert dit als positief en de rest (20%) is neutraal. Wanneer we kijken hoe de meningen per divisie zijn (figuur 7.3) dan blijkt dat supporters in de Eredivisie negatiever zijn over illegaal vuurwerk in het stadion dan de supporters in de Keuken Kampioen Divisie.

Figuur 7.3 - Mening afsteken illegaal vuurwerk door supporters in stadion naar competitie (N=22.372)

2. Wat zijn volgens u de positieve en/of negatieve gevolgen van vuurwerk in stadions?

Met een open vraag is geïnventariseerd wat supporters op deze vraag hebben geantwoord. Op de open antwoorden voerden we een inhoudsanalyse uit en hieruit komt de volgende top tien van negatieve antwoorden naar voren (tabel 7.2). Bij de negatieve gevolgen overheersen de gevaren voor veiligheid en gezondheid en de consequenties voor de BVO.

> *"Is gevaarlijk. Knallen kunnen voor blijvende gehoorschade zorgen. Rook is enorm smerig. Heb een lichte longaandoening, bij veel rook ga ik het vak uit" (supporter)*

81. Twee BVO's wilden de vragen over vuurwerk niet voorleggen aan hun supporters. Verder is het van belang om aan te geven dat de KNVB ons data heeft aangeleverd waarbij clubs zijn gewogen, zodat iedere club evenveel meeweegt in het totaal. Zo wordt voorkomen dat een club waar veel supporters hebben gerespondeerd de overhand krijgen.

Tabel 7.2 – Top 10 negatieve gevolgen van vuurwerk in stadions in aantal en percentage genoemd (N=12.417)

Gevolgen	N	%
Het afsteken van illegaal vuurwerk door supporters in het stadion is gevaarlijk	2.952	24
Door het vuurwerk is er rookontwikkeling die vervuilend is en lang blijft hangen	2.026	16
De wedstrijd wordt gestaakt, stilgelegd of begint later	1.621	13
De club loopt een risico op een boete	1.365	11
Het brengt gezondheidsrisico's met zich mee	1.188	10
Het zorgt voor een onveilig gevoel bij supporters	770	6
Vuurwerk hoort niet in een stadion thuis	734	6
Er ontstaan brandgevaarlijke situaties	614	5
Er zijn kinderen bij de wedstrijd aanwezig	519	4
Het illegale vuurwerk wordt door de supporters op het veld gegooid	495	4

"Niet aangenaam op volgepakte tribunes, angstwekkend voor mijn kleinkinderen, slecht om goed te ademen, je kan een tijdje niets meer zien." (supporter)

Bij de positieve gevolgen van vuurwerk in stadions (tabel 7.3) valt op dat deze supporters eensgezinder zijn. Vuurwerk in het stadion is volgens hen primair sfeerverhogend en mooi.

"Sfeerverhogend. Laat zien dat er liefde en passie voor de club is. In ontelbare landen is dit gewoon de norm maar in Nederland vind ik echt dat we ons aanstellen." (supporter)

"Er wordt geroepen, niemand wil dit niemand vindt dit leuk. Nou oprecht pyro en sfeeracties, ik ken niemand die dat afkeurt, enkel mensen die ervan genieten." (supporter)

Tabel 7.3 – Top 3 positieve gevolgen van vuurwerk in stadions in aantal en percentage genoemd (N=5.556)

Gevolgen	N	%
Vuurwerk in een stadion werkt sfeerverhogend	4.328	78
Vuurwerk in een stadion ziet er mooi uit	608	11
Het illegale vuurwerk wordt door de supporters op het veld gegooid	590	11

"Ik denk dat het sfeerverhogend werkt en het de spelers en publiek een boost geeft. Aan de andere kant heeft het ook een nadeel, te weten: boetes en sancties (leeglaten tribunes) van KNVB/UEFA." (supporter)

3. Bent u van mening dat in plaats van illegaal vuurwerk over alternatieve sfeeracties nagedacht moet worden?

71% van de supporters[82] vindt dat er over alternatieve sfeeracties nagedacht moet worden.[83] De gedachten gaan daarbij vooral uit naar spandoeken (22%), door een BVO georganiseerde vuurwerkshow (13%), vlaggen of vlaggetjes (12%), licht- of lasershows (12%) en (live)muziek en optredens (11%).

"Georganiseerde lichtshows, tifos, vlaggenacties, confetti, muziek en gecontroleerde pyrotechniek vanuit de club. Daarmee behoud je sfeer en beleving, maar met meer veiligheid voor supporters en spelers." (supporter)

82. Deze vraag werd door 19.099 supporters beantwoord.
83. Hierin is geen verschil tussen de Eredivisie en Keuken Kampioen Divisie.

8. Voetbal en vuurwerk in Europa

In deze paragraaf gaan we in op de vraag wat we weten over de omvang, aard en aanpak van vuurwerk in andere Europese landen en wat wij daarvan kunnen leren.

Wat – op basis van documentstudie – opvalt in de Europese context is dat het gebruik van vuurwerk in en rond voetbalwedstrijden wijdverbreid is, maar sterk uiteenloopt in omvang, verschijningsvorm en aanpak. In termen van omvang laten verschillende bronnen zien dat pyrotechniek één van de meest voorkomende incidentcategorieën blijft binnen het Europese voetbal. Zo blijkt uit UEFA-data dat het afsteken van vuurwerk structureel tot de meest geregistreerde overtredingen behoort, terwijl nationaal onderzoek in België laat zien dat in de professionele competities bij ongeveer 41 procent van de wedstrijden vuurwerk voorkomt. Daarbij is sprake van een aanzienlijk 'dark number': meer dan de helft van de wedstrijden met vuurwerk leidt niet tot een proces-verbaal, wat duidt op onderregistratie en beperkte handhaving. Ook cijfers van slachtoffers benadrukken de omvang en impact: in België werden in vier seizoenen meer dan 500 slachtoffers geregistreerd, variërend van brandwonden tot gehoor- en ademhalingsproblemen.

De aard van het vuurwerkgebruik is in Europa relatief consistent. Het gaat hoofdzakelijk om fakkels (Bengaals vuur), rookpotten en knalvuurwerk, die onderdeel zijn van de fanbeleving en sfeerbeleving ("no pyro, no party"). Tegelijkertijd laat internationaal onderzoek zien dat deze middelen feitelijk explosieve apparaten zijn met hoge verbrandingstemperaturen en toxische rookontwikkeling, waardoor gebruik op volle tribunes per definitie risicovol is. De combinatie van hitte, rook, projectielwerking en paniekreacties maakt dat risico's zich niet beperken tot de gebruiker, maar ook omstanders raken. Bovendien zien we in recente casuïstiek een ontwikkeling richting meer georganiseerde en technologisch ondersteunde toepassingen, zoals op afstand bedienbare pyro-installaties onder stoelen (België, 2025), dit wijst op een professionalisering en potentiële escalatie van risico's. Tegelijk blijft de culturele component dominant. Met name in landen als Duitsland en Zuid-Europa beschouwen supporters vuurwerk als integraal onderdeel van de supporterscultuur, wat de acceptatie en daarmee de hardnekkigheid van het fenomeen vergroot.

Pilot in België

België is in 2026 gestart met een opvallende beleidsproef waarbij supporters onder strikte voorwaarden legaal vuurwerk mogen afsteken in stadions. Het gaat om een pilot van de Pro League, ondersteund door de federale overheid onder verantwoordelijkheid van Bernard Quintin, minister van Binnenlandse Zaken en Veiligheid. De kern van de proef is dat het bestaande verbod op vuurwerk niet wordt losgelaten, maar dat binnen een gecontroleerd kader uitzonderingen

worden toegestaan: alleen vooraf geselecteerde wedstrijden, afgebakende vakken en specifiek opgeleide (meerderjarige) supporters komen in aanmerking om vuurwerk af te steken onder toezicht van stewards, brandweer en lokale autoriteiten. De aanleiding ligt in de hardnekkigheid van illegaal vuurwerkgebruik en de beperkte effectiviteit van louter repressieve maatregelen, mede geïllustreerd door honderden gewonden in de afgelopen seizoenen. Met de proef wordt beoogd het gebruik te kanaliseren, veiligheidsrisico's te verkleinen en tegelijkertijd erkenning te geven aan vuurwerk als onderdeel van supporterscultuur. Tegelijkertijd is de aanpak omstreden: met name medische en preventieorganisaties waarschuwen voor normalisering van risicovol gedrag en betwijfelen of gereguleerd gebruik daadwerkelijk leidt tot minder illegale incidenten. Beleidsmatig markeert de Belgische pilot daarmee een verschuiving van een strikt verbodsregime naar een vorm van gecontroleerde tolerantie, waarbij de effectiviteit uiteindelijk zal afhangen van de mate waarin regulering, selectie en handhaving in samenhang worden uitgevoerd.

De aanpak in Europa kent grofweg drie modellen: Ten eerste is er het dominante repressieve model, waarin gebruik van vuurwerk verboden is en wordt bestraft met boetes, stadionverboden en soms strafrechtelijke vervolging (bijvoorbeeld in Duitsland en Schotland). Deze aanpak wordt vaak gecombineerd met disciplinaire sancties vanuit bonden en clubs, waarbij vooral maatregelen die de aanwezigheid van supporters raken (zoals uitsluiting van uitpubliek) een aantoonbaar afschrikwekkend effect hebben.

Ten tweede zien we een gecontroleerd toestaan-model, waarvan Noorwegen het belangrijkste voorbeeld is: daar is pyro onder strikte voorwaarden (wie, waar, wanneer) legaal, met sterke samenwerking tussen clubs, supporters en autoriteiten. Evaluaties laten echter zien dat ook daar veiligheid afhankelijk blijft van afspraken en de naleving daarvan en dat het idee van "veilig vuurwerk" relatief is. Experimenten met zogenaamd "koud vuurwerk" (in Denemarken en Duitsland) illustreren dat alternatieven weliswaar minder heet zijn, maar nog steeds honderden graden bereiken en toxische stoffen uitstoten, waardoor ze geen structurele oplossing bieden.

Ten derde is er een integrale aanpak, zoals bepleit door de Raad van Europa (Saint-Denis Convention), waarin wetgeving, handhaving, technologie, internationale samenwerking, gesprekken met supporter en bewustwording worden gecombineerd. Hier ligt de nadruk op een balans tussen preventie en repressie, met nadruk op intelligence (detectie, online handel), gedragsbeïnvloeding en multi-agency samenwerking.

Wat kunnen wij hier in Nederland van leren? Drie lijnen springen eruit:

- Repressie alleen is onvoldoende. Ondanks strenge verboden blijft vuurwerkgebruik hoog, mede door culturele verankering en relatief eenvoudige beschikbaarheid in Europa.
- Gecontroleerd toestaan is geen wondermiddel. Het Noorse model laat zien dat regulering mogelijk is, maar vraagt om hoge mate van organisatie, vertrouwen en naleving. Zelfs dan blijven risico's bestaan.

- De meest kansrijke richting is een geïntegreerde aanpak, waarin harde maatregelen (sancties, detectie, barrières) worden gecombineerd met zachte interventies (dialoog met supporters, normbeïnvloeding, alternatieve sfeeropties). Daarbij is vooral relevant dat Europese ervaringen benadrukken dat gedragsverandering alleen optreedt wanneer maatregelen zichtbaar, consistent en legitiem zijn én aansluiten bij de beleving van supporters.

Kortom: de Europese praktijk laat zien dat vuurwerk een persistent en veelzijdig fenomeen is, dat vraagt om een combinatie van handhaving, samenwerking en cultuurgerichte interventies, in plaats van één enkel beleidsinstrument.

9. Naar bouwstenen van aanpak in Nederland

We besluiten dit rapport met de mogelijke aanpak als het gaat om voetbal en vuurwerk. We kijken eerst terug want in 2018 werd er door de Regiegroep Voetbal & Veiligheid het 'Projectplan aanpak vuurwerk in het voetbal' gelanceerd. Wat is daarvan terecht gekomen, wat niet en waarom niet? Daarna kijken we naar wat er in de monitor 'Aan de bal' over de aanpak van vuurwerk is gezegd én benoemen we succesvolle aanpakken vanuit de interviews. We schetsen daarna de lessen uit de media-analyse en vervolgens uit de gevoerde gesprekken. We blikken tot slot vooruit en gaan op zoek naar haalbare strategieën van aanpak om de negatieve effecten van het illegaal gebruik van vuurwerk binnen het voetbal aan te pakken.

9.1 Terugkijken op het plan uit 2018: van ambitie naar stilstand

Het 'Projectplan aanpak vuurwerk in het voetbal' van de Regiegroep (18 november 2018) vertrekt vanuit de constatering dat vuurwerkgebruik in en rond stadions geen incidenteel maar een structureel en hardnekkig probleem is, dat bovendien een aanzienlijk deel van alle voetbalincidenten beslaat en onvoldoende afneemt. Om die reden kiest de Regiegroep nadrukkelijk voor een landelijke, integrale en uniforme aanpak, waarin clubs, gemeenten, politie, Openbaar Ministerie en KNVB gezamenlijk optrekken en elkaar versterken. De kern van de aanpak bestaat uit drie nauw met elkaar verweven sporen:

- Allereerst is er een veranderstrategie, gericht op een cultuuromslag bij supporters en binnen clubs: vuurwerk moet niet langer worden gezien als onderdeel van sfeer, maar als onwenselijk en onveilig gedrag, waarbij gebruik wordt gemaakt van sociale normstelling, voorbeeldgedrag en beïnvloeding binnen supportersgroepen.
- Daarnaast bevat het plan een handhavingsstrategie, waarin consequent, snel en zichtbaar wordt opgetreden tegen overtreders, met inzet van stadionverboden, bestuurlijke en strafrechtelijke sancties en een betere opsporing (onder meer via cameratoezicht en samenwerking tussen club en politie), waarbij uniformiteit essentieel is om verplaatsingseffecten tussen steden en clubs te voorkomen.
- Ten slotte wordt een communicatiestrategie uitgewerkt, gericht op het vergroten van bewustwording over de risico's en consequenties van vuurwerkgebruik, het creëren van draagvlak voor maatregelen en het helder communiceren van regels en sancties richting supporters.

Onderliggend aan deze drie sporen liggen principes als gezamenlijke verantwoordelijkheid, een combinatie van preventie en repressie en het streven naar een duurzame normveran-

dering. De beoogde opbrengst is dan ook niet alleen een directe afname van incidenten, maar vooral het realiseren van een nieuw normaal waarin vuurwerk geen vanzelfsprekend onderdeel meer is van de voetbalbeleving en de veiligheid van spelers, publiek en personeel structureel wordt vergroot.

Voor zover uit openbare bronnen en interviews valt na te gaan, is er geen afzonderlijke, integrale evaluatie gepubliceerd over dit projectplan. De beoordeling van deze aanpak heeft in de praktijk vooral indirect en gefragmenteerd plaatsgevonden, via bredere evaluaties van voetbalveiligheidsbeleid en aanpalende instrumenten, zoals de evaluaties van de Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast en rapportages binnen het stelsel van de Regiegroep Voetbal en Veiligheid en het Auditteam. Uit deze studies komt een consistent beeld naar voren dat de in 2018 ingezette lijn – een combinatie van normstelling, handhaving en communicatie – weliswaar richtinggevend is gebleken, maar dat de effectiviteit slechts beperkt expliciet is vastgesteld. Met name de handhavings- en persoonsgerichte maatregelen lijken op papier verder te zijn doorontwikkeld en krijgen in latere evaluaties relatief positieve aandacht, terwijl de beoogde cultuuromslag onder supporters – een kernonderdeel van de veranderstrategie – slechts in beperkte mate is gerealiseerd. Tegelijkertijd wordt herhaaldelijk gewezen op blijvende verschillen in uitvoering en prioritering tussen clubs en gemeenten, wat haaks staat op de beoogde uniformiteit uit het plan. Daarmee kan worden geconcludeerd dat het plan uit 2018 vooral heeft gefunctioneerd als beleidsmatig referentiekader, maar dat een systematische en op effectmeting gerichte evaluatie van de aanpak als geheel ontbreekt.

Voorgaande wordt ook bevestigd in de gesprekken die we voerden. Uit de interviews komt een scherp en eensluidend beeld naar voren: het plan van de regiegroep uit 2018 was ambitieus op papier, maar heeft in de praktijk nauwelijks doorwerking gehad. Respondenten zijn daar expliciet over:

"In 2018 zijn er afspraken over gemaakt. Is niet veel van terechtgekomen"

en zelfs:

"Het stuk uit 2018 is een wassen neus"

Hoewel er sindsdien overlegstructuren, plannen en instrumenten zijn ontwikkeld, ontbreekt het volgens betrokkenen aan daadwerkelijke uitvoering en consistentie. De aanpak blijft versnipperd en lokaal bepaald, waarbij "*landelijke regie met duidelijke kaders ontbreekt*" en partijen naar elkaar blijven wijzen. Handhaving en strafrechtelijke opvolging blijven achter, waardoor de normerende werking uitblijft en vuurwerkgebruik feitelijk wordt gedoogd.

"Op één hand te tellen hoeveel boetes zijn uitgedeeld"

De oorzaken liggen volgens de geïnterviewden in een combinatie van beperkte capaciteit, handelingsverlegenheid, angst voor escalatie en het ontbreken van een duidelijke probleemeigenaar. Hierdoor is het plan blijven steken in intenties, terwijl de praktijk zich onverminderd heeft doorontwikkeld. Zoals één respondent het kernachtig samenvat:

"We rijden steeds rondjes op dezelfde rotonde, maar nemen geen afslag"

9.2 Uit de monitor ‘aan de bal’

De monitor ‘aan de bal’ uit 2025 van het Auditteam Voetbal en Veiligheid onder alle veiligheidspartners in het betaald voetbal laat zien dat vuurwerk binnen het betaald voetbal nog altijd als een hardnekkig en lastig beheersbaar veiligheidsvraagstuk wordt gezien, maar tegelijkertijd opvallend laag wordt geprioriteerd in vergelijking met andere aanpakken. Respondenten rangschikken het “tegengaan van illegaal gebruik van vuurwerk in het stadion door supporters” relatief laag op de lijst van belangrijke inspanningen, ondanks de grote maatschappelijke en politieke aandacht voor het onderwerp.

Tegelijkertijd blijkt uit de monitor dat de kwaliteit van de huidige aanpak volgens veel betrokkenen tekortschiet. Slechts 18 procent van de respondenten vindt dat de aanpak van vuurwerk in hun gemeente goed verloopt. Een kwart van de respondenten geeft expliciet aan dat verbetering nodig is. Daarmee behoort vuurwerk tot de drie thema’s waarvoor de grootste verbeterbehoefte wordt ervaren, naast de weerbaarheid van BVO’s tegen criminele invloeden en de aanpak van overlastgevende groepen.

Ook bestaat er een duidelijke behoefte aan extra ondersteuning en expertise. Een kwart van de respondenten geeft aan behoefte te hebben aan hulp van experts bij de aanpak van vuurwerkproblematiek. Dit wijst erop dat veel lokale partners zoeken naar effectieve strategieën en handelingsperspectieven om vuurwerkgebruik door supporters beter te voorkomen en beheersen.

Het Auditteam noemt het in de monitor expliciet een “verwonderpunt” dat vuurwerk relatief laag wordt gewaardeerd qua belang, terwijl vrijwel iedereen erkent dat verbetering noodzakelijk is. Volgens het Auditteam staat dit haaks op de maatschappelijke en politieke aandacht voor vuurwerkincidenten in en rondom stadions. Daarmee ontstaat het beeld van een thema dat weliswaar zichtbaar en urgent is, maar waarvoor nog geen breed gedragen en effectief handelingskader bestaat.

Indirect laat de monitor ook zien dat de aanpak van vuurwerk sterk samenhangt met bredere veiligheidsvraagstukken binnen het voetbal, zoals:

- de aanpak van overlastgevende groepen;
- de kwaliteit van de integrale samenwerking;
- informatie-uitwisseling;
- stadionveiligheid;
- en de weerbaarheid van clubs tegen invloeden van buitenaf.

De kern van het probleem lijkt daarmee breder te zijn dan alleen het afsteken van vuurwerk zelf. Het raakt ook aan groepsdynamiek, normvorming binnen supporterscultuuren, handhaving en sanctionering (niet alleen vuurwerk maar ook andere huisregels, overtredingen en misdrijven), samenwerking tussen partners en de vraag hoeveel prioriteit clubs en lokale driehoeken daadwerkelijk aan het onderwerp geven.

9.3 Lessen uit de media-analyse

Een belangrijke les uit de media-analyse is dat de huidige aanpak sterk contextafhankelijk en soms inconsistent lijkt. Clubs krijgen bij incidenten binnen stadions relatief vaak sancties opgelegd, terwijl incidenten buiten stadions nauwelijks tot clubsancties leiden. Dat verschil is bestuurlijk verklaarbaar — clubs hebben formeel meer verantwoordelijkheid binnen het stadion — maar roept ook vragen op over waterbedeffecten. Een strikte stadionaanpak kan ertoe leiden dat vuurwerk zich juist verplaatst naar stadionomgevingen, stadscentra of supportersroutes. Handhaven, opsporen en vervolgen c.q. aanpakken, is dus niet alleen iets van de clubs, maar juist ook voor gemeenten, politie en Openbaar Ministerie.

Daarnaast valt op dat individuele daders slechts in een beperkt aantal gevallen zichtbaar worden opgespoord en bestraft. Hoewel er voorbeelden zijn van gevangenisstraffen, stadionverboden en hoge schadevergoedingen, blijft de pakkans in veel mediaberichten diffuus. Dat kan bijdragen aan het gevoel binnen supportersgroepen dat vuurwerkgebruik weliswaar verboden is, maar in de praktijk vaak beheersbaar of acceptabel blijft zolang er geen ernstige escalatie ontstaat.

Ook de communicatie vanuit clubs is interessant. Positieve reacties op vuurwerkincidenten zijn schaars, maar bestaan wel degelijk. Sommige bestuurders of spelers prijzen de sfeeracties of spreken bewondering uit voor de achterban, zelfs wanneer sprake is van risicovol gedrag. Daarmee ontstaat een ambivalente boodschap: vuurwerk wordt officieel afgekeurd, maar de visuele en emotionele impact ervan wordt soms impliciet gewaardeerd. Dat maakt normstelling ingewikkeld.

De analyse suggereert daarom dat een uitsluitend repressieve aanpak waarschijnlijk onvoldoende effectief zal zijn. Daarvoor is vuurwerk te sterk verweven geraakt met identiteit, sfeerbeleving en status binnen supportersculturen. Tegelijkertijd laat de analyse zien dat juist de risicovolle vormen, zoals het gooien naar personen, gebruik van zwaar explosief vuurwerk en rookontwikkeling in volle vakken breed worden afgekeurd, ook door clubs zelf. Dat biedt aanknopingspunten voor differentiatie in beleid.

Een belangrijke les lijkt dan ook dat onderscheid gemaakt moet worden tussen verschillende typen vuurwerkgebruik:

- sfeergerichte en collectieve pyro-acties;
- ongecontroleerd individueel gebruik;
- doelbewust gevaarzettend of agressief gebruik.

Wanneer alles onder één noemer wordt geplaatst, verdwijnt het onderscheid tussen sfeerbeleving en geweld. Juist dat onderscheid lijkt in de praktijk voor supporters, clubs en handhavers relevant.

Tot slot laat de analyse zien dat vuurwerkincidenten vaak onderdeel zijn van bredere sociale dynamieken rondom voetbal: groepsidentiteit, rivaliteit, protest, status en emotionele ontlading. Een effectieve aanpak vraagt daarom niet alleen om handhaving en sancties, maar ook om:

- betere samenwerking met supportersgroepen;
- vroegsignalering van risicowedstrijden;
- gerichte intelligence op georganiseerde pyro-acties;
- duidelijke normstelling vanuit clubs;
- en aandacht voor veilige alternatieven of gereguleerde vormen van sfeerondersteuning.

De centrale les uit de media-analyse is daarmee dat vuurwerk in het voetbal niet uitsluitend als veiligheidsprobleem moet worden bekeken, maar als een complex cultureel en sociaal fenomeen waarin sfeer, identiteit, risico en ordeverstoring voortdurend door elkaar lopen.

9.4 Respondenten over de aanpak

Uit de interviews en aanvullende bronnen komt naar voren dat Nederland nog geen "definitieve" succesvolle aanpak kent, maar wel verschillende interventies die aantoonbaar effect lijken te hebben of door respondenten als kansrijk worden gezien. Opvallend is dat succesvolle aanpakken vrijwel altijd bestaan uit een combinatie van normstelling, sociale beïnvloeding, handhaving en samenwerking.

Een van de meest genoemde voorbeelden is de aanpak van het bekertjesgooien in het betaald voetbal. Respondenten verwijzen hier expliciet naar als bewijs dat gedragsverandering binnen stadions mogelijk is. Volgens een respondent is het draagvlak in stadions verschoven:

> *"Nu, als je een bekertje gooit, ga je gestrekt het stadion uit. Hele stadion keert zich tegen je. Heb de overtuiging dat het hier – met vuurwerk - ook kan gebeuren."*

De kracht van deze aanpak lag volgens respondenten in de combinatie van duidelijke regels, zichtbare consequenties én sociale normverandering binnen het stadionpubliek. Daarmee geldt dit voor velen als voorbeeld voor de vuurwerkaanpak.

Een andere lijn die als kansrijk wordt gezien, is het inzetten op structurele samenwerking met supportersgroepen. Vanuit het Supporterscollectief wordt benadrukt dat gecontroleerde afspraken kunnen bijdragen aan veiliger gedrag.

> *"Zorg dat je vuurwerk in samenwerking tussen clubs en supporters gaat doen... je kan het heel goed op een veilige manier doen."*

Respondenten noemen voorbeelden waarbij clubs en supporters afspraken maakten over sfeeracties en vuurwerkgebruik, waardoor excessen uitbleven. Deze benadering sluit aan bij het bredere principe van "*high trust, high penalty*": eerst inzetten op dialoog en gedeelde verantwoordelijkheid, en pas daarna hard handhaven.

Verder wordt gewezen op de groeiende rol van gespecialiseerde functies en informatie-uitwisseling binnen het voetbalveiligheidsdomein. Zo hebben alle BVO's inmiddels een overlegstructuur via Supporters Liaison Officers (SLO's), die als brug functioneren tussen clubs en supporters. Respondenten zien dit als een belangrijke stap omdat vuurwerkproblematiek sterk verweven is met groepsdynamiek, vertrouwen en communicatie.

Ook stadionverboden worden door meerdere respondenten genoemd als relatief effectief instrument, juist omdat deze sneller en directer kunnen worden ingezet dan het strafrecht. De KNVB kan landelijke stadionverboden opleggen, vaak in combinatie met geldboetes. Verschillende respondenten geven aan dat civielrechtelijke maatregelen soms meer impact hebben dan een reguliere strafrechtelijke afdoening.

Tegelijkertijd blijkt uit vrijwel alle interviews dat succesvolle aanpakken beperkt blijven zolang handhaving inconsistent is, identificatie moeilijk en de ketensamenwerking gefragmenteerd. Daardoor wordt regelmatig verwezen naar de noodzaak van een integrale aanpak waarin clubs, gemeenten, politie, OM en supporters gezamenlijk optrekken. Zoals een respondent het samenvat:

"Veeg de capaciteit en kennis bij elkaar, en ga het goed doen."

In het licht van het aanstaande landelijke vuurwerkverbod krijgt deze discussie extra betekenis. Respondenten verwachten dat een algemeen verbod kan bijdragen aan een duidelijkere maatschappelijke norm, maar waarschuwen tegelijkertijd dat een verbod zonder geloofwaardige handhaving en sociale normverandering weinig effect zal hebben. Daarmee wijzen de interviews erop dat de meest kansrijke aanpakken niet puur repressief zijn, maar juist bestaan uit een combinatie van duidelijke grenzen, consequente sancties, samenwerking met supporters en beïnvloeding van de stadioncultuur.

9.5 Naar strategieën van aanpak

Uit de interviews komt een breed en gelaagd beeld naar voren van mogelijke strategieën om vuurwerkgebruik in het voetbal aan te pakken. Hierbij benadrukken respondenten unaniem dat één enkele maatregel – *the silver bullet* - niet volstaat en dat een combinatie van interventies noodzakelijk is.

Consequente handhaving

Een eerste en veelgenoemde pijler is versterkte en consequente handhaving, waarbij wordt gewezen op het belang van normstelling en zichtbare sancties. Het is veelal onbekend dat overtredingen van het Vuurwerkbesluit vallen onder de Wet op de economische delicten. In theorie kan dat leiden tot zware straffen (max. ca. 6 jaar). Zoals een respondent stelt:

"Als je als dader merkt dat het een zesjaarsfeit is, en je krijgt een flinke douw, dat gaat wel rond in de geledingen"

Tegelijkertijd wordt geconstateerd dat deze lijn in de praktijk onvoldoende wordt doorgezet

en dat zaken vaak licht worden afgedaan: "*Het is allemaal korte klap.. geldboete via ZSM*".

Dit ondermijnt volgens respondenten de afschrikwekkende werking en draagt bij aan het voortbestaan van het probleem.

High trust, high penalty

Daartegenover staat een tweede strategie waarin juist wordt ingezet op samenwerking en dialoog met supporters, vaak samengevat als een benadering van "*high trust, high penalty*". Vanuit het supportersperspectief wordt benadrukt dat gecontroleerd en veilig gebruik mogelijk is, mits er wederzijds vertrouwen bestaat:

> *"Zorg dat je vuurwerk in samenwerking tussen clubs en supporters gaat doen … je kan het heel goed op een veilige manier doen."*

Tegelijkertijd wordt erkend dat deze aanpak grenzen kent en dat bij weigering of excessen alsnog moet worden opgetreden: "*Als je een puber alles gaat verbieden, dan gaat die ook tegen alles schoppen*." Dit benadrukt dat repressie en samenwerking niet als tegenpolen worden gezien, maar als complementaire strategieën.

Doelgroepgericht

Een derde belangrijke lijn is het differentiëren naar doelgroepen binnen het stadion. In eerder onderzoek van Wolsink, Van der Torre, Van Esseveldt en Ferwerda[84] is aandacht uitgegaan naar de zogenoemde nieuwe aanwas[85]. Op basis van geanalyseerde politiedata is in kaart gebracht wat het gedrag van de nieuwe aanwas is rondom het voetbal. Het bleek dat zij veelvuldig voorkomen in de politiesystemen vanwege hun betrokkenheid bij vuurwerkincidenten. Ze zijn echter ook vanwege andere gedragingen in beeld bij de politie, voornamelijk vanwege hun betrokkenheid bij geweldsincidenten tussen supporters of met de politie. In feite heeft de nieuwe aanwas veel overeenkomsten met de principes van de ultrabeweging. Het voorgaande impliceert dat het tegengaan van het vuurwerkprobleem ook op andere manieren bereikt kan worden.

Hiervoor is het cruciaal dat alle BVO's 'baas in eigen huis zijn'. Hiervoor moeten zij weten welke supportersgroepen te onderscheiden zijn op hun tribunes, weten welke personen deel uitmaken van die supportersgroepen, weten hoe deze personen zich gedragen en handhaven op overtredingen van de huisregels. Ook de politie moet weten welke supportersgroepen te onderscheiden zijn en wie daartoe behoren. Vervolgens is het belangrijk dat de gemeente nagaat of het gedrag van supporters tot een bestuursrechtelijke maatregel kan leiden en/of de politie en het OM aan opsporing en vervolging doen. Hierdoor ontstaat de situatie dat supporters vanwege andersoortig gedrag gestraft worden, maar daarmee in het stadion ook niet meer betrokken kunnen raken bij vuurwerkincidenten. Naast dat dit bij-

84. 2023.
85. De definitie van de doelgroep 'nieuwe aanwas' is: (Voor de 'voetbalpolitie' nieuwe) personen die sinds COVID-19 in beeld zijn gekomen (als verdachte of betrokkene) bij voetbalgerelateerde strafbare feiten, dan wel personen zonder strafbare feiten die wel onderdeel uitmaken van de groep nieuwe aanwas.

draagt aan het verminderen van het aantal vuurwerkincidenten in en buiten stadions, helpt het ook bij het verwezenlijken van de ambitie om tot gastvrij, veilig en toegankelijk voetbal te komen voor iedereen.

Verder wijzen respondenten in dit onderzoek erop dat de supportersgroepen die verantwoordelijk zijn voor de vuurwerkincidenten slechts een beperkt deel van het publiek vormen en dat juist de bredere groep supporters beïnvloed kan worden.

"Je moet richten op de meelopers... de grote groep die zich stilhoudt, die kan je gaan activeren"

In dit verband wordt verwezen naar eerdere maatregelen, zoals het optreden tegen het gooien van bekertjes, waarbij sociale normstelling binnen het stadion effectief bleek.

Gluren bij de buren

Daarnaast wordt in de interviews gekeken naar internationale voorbeelden en vormen van gereguleerd vuurwerkgebruik. Zo wordt het Belgische model genoemd, waarin sterker wordt gestuurd op clubverantwoordelijkheid en sancties, en wordt gesuggereerd dat gecontroleerde pyro-activiteiten mogelijk onderdeel van de oplossing kunnen zijn. Tegelijkertijd wordt erkend dat dit niet voor alle groepen aantrekkelijk is en dat met name ultra's vaak weinig zien in gereguleerde alternatieven.

Operationele kansen

Op operationeel niveau worden concrete maatregelen genoemd, zoals het uitbreiden van fouilleerbevoegdheden, het inzetten van vuurwerkhonden en het versterken van toegangscontrole. Daarbij wordt benadrukt dat de huidige middelen tekortschieten.

"Wat wij missen... bevoegdheid tot fouilleren... als preventieve maatregel"

Ook klinkt een duidelijke roep om meer centrale regie en bundeling van capaciteit, omdat de huidige, sterk lokaal georganiseerde aanpak leidt tot versnippering.

"Veeg de capaciteit en kennis bij elkaar, en ga het goed doen"

Ook zou er naar de wijze van registratie van vuurwerkincidenten gekeken moeten worden. Nu tellen kleine (een rookpot) en grote incidenten (grote aantallen georganiseerde illegale fakkels) beiden voor één registratie.

Bewustwording

Tot slot wordt het belang benadrukt van bewustwording en kennisontwikkeling, met name rondom gezondheidsrisico's, als aanvullende strategie.

"Je moet beter inzichtelijk maken wat de gezondheidsrisico's zijn"

In het verlengde hiervan worden door professionals ook alternatieven voor sfeer genoemd, zoals lichtshows, confetti en andere visuele middelen, al is het draagvlak daarvoor onder fanatieke supporters beperkt. 71% van de 19.099 ondervraagde supporters vindt dat er over alternatieve sfeeracties nagedacht moet worden. De gedachten gaan daarbij vooral uit naar spandoeken (22%), door een BVO georganiseerde vuurwerkshow (13%), vlaggen of vlaggetjes (12%), licht- of lasershows (12%) en (live)muziek en optredens (11%).

Samenhangende aanpak

In het licht van het aanstaande algehele vuurwerkverbod in Nederland krijgt deze discussie extra lading. De interviews suggereren dat een verbod kan bijdragen aan duidelijkere normstelling, maar tegelijkertijd het risico met zich meebrengt van verdere verschuiving naar een illegaal circuit. Daarmee bevestigen de gesprekken dat een effectief beleid niet kan leunen op één instrument, maar vraagt om een samenhangende aanpak waarin normstelling, handhaving, samenwerking en gedragsbeïnvloeding elkaar versterken. Randvoorwaarde is wel – en dat is een les uit het recente verleden – dat:

1. alle partijen doen wat ze zeggen en zeggen wat ze doen;
2. één partij eigenaarschap naar zich toetrekt als het gaat om het daadwerkelijk monitoren van de aanpak en het mandaat heeft om partijen die achterblijven daarop aan te spreken.

Geraadpleegde bronnen

Algemeen

Auditteam Voetbal en Veiligheid (2024). Jaarplan 2024 – 2025.

Auditteam Voetbal en Veiligheid (2025). Monitor 'aan de bal.' Stand van zaken wat betreft de aanpak van voetbal en veiligheid in de Eredivisie en Keuken Kampioen Divisie.

BeSafe. (2026). Veilig supporteren: de juiste sfeer voor iedereen. Geraadpleegd op https://www.besafe.be

Brandwondencentra België. (2025–2026). Letselcijfers en waarschuwingen rond vuurwerkgebruik bij evenementen. Geraadpleegd via publieke statements en rapportages.

Bremmers, B., & Ferwerda, H. (2011). *Ultras Sfeermakers of vechtjassen?* Arnhem: Bureau Beke.

Council of Europe. (2025). Report on the possession and use of pyrotechnics in connection with football (and other sports) events (T-S4(2025)07). Strasbourg: Committee on Safety and Security at Sports Events.

Council of Europe. (2025). Recommendation Rec (2025) 2 on the possession and use of pyrotechnics at football matches and other sports events (Saint-Denis Committee, CETS No. 218).

De Stentor (2023, 18 september). Aangifte na rookbommen bij PEC Zwolle, slachtoffer in uitvak GA Eagles naar ziekenhuis.

Ferwerda, H., van Ham, T. Appelman, T en Bremmers, B. (2014). Raak geschoten? Een onderzoek naar de werking van maatregelen tegen geweld en overlast rondom het betaald voetbal. Arnhem, Bekereeks.

FOD Binnenlandse Zaken. (2026). Beleidsinformatie en communicatie over veilig vuurwerkgebruik bij evenementen. Geraadpleegd via https://www.ibz.be

Geertsen, J. (z.j.). Onderzoek naar de problematiek van pyrotechniek (Dienst Voetbalveiligheid). Brussel: FOD Binnenlandse Zaken.

Heijgen, A., & Auwema, R. (z.j.). Vuurwerk en voetbal. Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), Vliegende Brigade Vuurwerk.

Het Parool (2026, 19 maart). Maanden na het vuurwerkinferno bij Ajax zijn er nog steeds nul arrestaties.

Inspectie Leefomgeving en Transport (z.j.). Vuurwerk en voetbal (presentatie Vliegende Brigade Vuurwerk).

KNVB (2015). Verslag praktijkbijeenkomst vuurwerk, wedstrijdorganisatie betaald voetbal (10 november en 1 december 2015).

KNVB/Ministerie van Justitie en Veiligheid/Politie/Openbaar Ministerie (2024). Factsheet vuurwerkincidenten betaald voetbal (interne documentatie).

KNVB Expertise (z.d.). Supportersonderzoeken.

Martin de Lagarde, V., Rogez-Florent, T., Cazier, F., Dewaele, D., Cazier-Dennin, F., Ollivier, A., Janona, M., Achard, S., André, V., Monteil, C., & Corbière, C. (2022). Oxidative potential and in vitro toxicity of particles generated by pyrotechnic smokes in human small airway epithelial cells. Ecotoxicology and Environmental Safety, 239, 113637.

Nederlands Forensisch Instituut. (2024). Explosievenonderzoek naar aanleiding van extreme rookvorming tijdens een voetbalwedstrijd in Zwolle op 17 september 2023 (Zaaknummer NFI 2023.09.26.099). Den Haag: NFI.

Norwegian Supporter Alliance (NSA): http://www.fotballsupporter.no

NOS (2024a, 29 september). Vitesse-supporters onwel na duel bij De Graafschap, mogelijk door rookpotten.

Ouaddi, Y. (2024). Presentatie economische vuurwerkcriminaliteit KNVB (11 december 2024). Koninklijke Nederlandse Voetbalbond.

Pro League. (2026). Pilootproject veilig vuurwerkgebruik in voetbalstadions. Geraadpleegd via officiële communicatie en mediaberichten.

Regiegroep Voetbal & Veiligheid (2018). Plan Van Aanpak Vuurwerk.

RTL Nieuws (2024a, 21 april). Bekerfinale na vuurwerk en brand in De Kuip opnieuw onderbroken.

Salma, I., Farkas, Á., Weidinger, T., & Balogh, M. (2023). Firework smoke: Impacts on urban air quality and deposition in the human respiratory system. Environmental Pollution, 328, 121612.

Smith, T. (2016). Pyrotechnics in stadia: Health and safety issues relating to the use of pyrotechnics in football stadia. CarnDu Ltd (in opdracht van UEFA en Football Supporters Europe).

TV Limburg. (2026). Pro League start pilootproject voor veilig gebruik vuurwerk in voetbalstadions. Geraadpleegd op https://www.tvl.be

UEFA / Football Supporters Europe. (2016). Pyrotechnics in stadia – samenvattende bevindingen en beleidsreacties.

UEFA / EFL / FA / SGSA / UK Football Policing Unit. (z.j.). Pyrotechnics education campaign toolkit.

Voetbal International. (2026). België wil met opmerkelijke pilot fans gecontroleerd vuurwerk af laten steken. Geraadpleegd op https://www.vi.nl

Voetbalkrant. (2026). Felle kritiek op beslissing: vuurwerk mag ineens weer in voetbalstadions. Geraadpleegd op https://www.voetbalkrant.com

Vuurwerk in Europees voetbal: omvang, aard en aanpak in Europese landen. (z.j.). Overzichtsdocument op basis van internationale studies en casuïstiek.

Wolsink, J., Torre, E. van der, Esseveldt, J. van, & Ferwerda, H. (2023). *Van voetbalrellen leren. Een onderzoek naar modern voetbalgeweld en de tekortkomingen van en kansen voor de aanpak.* Arnhem/Rotterdam: Bureau Beke/Lokale Zaken.

Casestudies

Algemeen Dagblad. (2023, september 17). Tiental Go Ahead Eagles sleept punt uit het vuur in IJsselderby tegen PEC

Algemeen Dagblad (2024a, 19 juni). Kwajongensstreek of mishandeling? PEC-fans voor de rechter na ongeregeldheden bij IJsselderby.

Algemeen Dagblad (2024b, april 21). Tiental Feyenoord knokt zich naar zege op NEC en wint tumultueuze finale KNVB-beker.

Algemeen Dagblad (2026, 19 april). Elf arrestaties rond bekerfinale in De Kuip: mannen opgepakt na afsteken van vuurwerk.

De Gelderlander (2024a, mei 20). De Graafschap wacht weer zware straf na afsteken vuurwerk in Den Haag: 'Dit ging te ver en was te veel'

De Gelderlander (2024b, juni 24). NEC krijgt geldboete voor afsteken van vuurwerk tijdens bekerfinale.

De Gelderlander (2026, 19 april). Bekerfinale NEC. Schreuder: 'Woensdag weer lachen.' Verdriet in Nijmegen na dikke nederlaag.

De Telegraaf (2024, mei 18). ADO Den Haag zet met moeite eerste stap richting Eredivisie na droomstart via Alex Schalk.

De Volkskrant (2023, september 17). Drooggelegde derby tussen PEC Zwolle en Go Ahead Eagles biedt geen voetbal dat dronken van geluk maakt.

De Volkskrant (2024, april 21). Paixao beslist door vuurwerk deels verpeste finale KNVB-beker tussen Feyenoord en NEC.

Doetinchem (2024, mei 19). *De Graafschap pyroshow tegen ADO!!!* [YouTube-video].

ESPN NL (2023, 17 september). *EDVARDSEN belangrijk voor TIEN man GO AHEAD EAGLES Samenvatting PEC Zwolle - Go Ahead Eagles* [YouTube-video].

ESPN NL (2025, 21 april). *Een zinderende bekerfinale met uitblinkende keepers. Samenvatting AZ - Go Ahead Eagles* [YouTube-video].

ESPN (2024). *Samenvatting Feyenoord - N.E.C.* [Video].

FC Update (2023, augustus 12). PEC Zwolle-fans misdragen zich wederom en klimmen over plexiglas richting uitvak.

FC Update (2024, april 21). Live verslag Feyenoord – NEC.

FC Update (2025, april 21). Van Basten ergert zich kapot tijdens bekerfinale en krijgt bijval van Hiddink: 'Word je misselijk van.'

FC Update (2026, 19 april). Danny Makkelie legde bekerfinale stil vanwege 'potentiële dreiging.'

Football FC (2024, mei 19). *FC DEN HAAG ADO - DE GRAAFSCHAP DOETINCHEM ULTRAS FANS PYRO SHOW* [YouTube-video].

Haags Chauvinisme (2024, mei 19). *Vuurwerk tijdens Playoffs ADO den haag de Graafschap* [YouTube-Video].

In de hekken (2025, april 22). Bekerfinale 2025: AZ – Go Ahead Eagles.

Kidsweek (2024, april 22). Feyenoord wint de KNVB-beker 2024.

KNVB. (2024a, januari 11). Tuchtcommissie betaald voetbal koninklijke Nederlandse voetbalbond.

KNVB (2024b, augustus 22). Overzicht sancties wanordelijkheden betaald voetbal: 20 en 21 augustus.

KNVB (2024c, juli 9). Overzicht sancties wanordelijkheden betaald voetbal: 9 juli 2024.

KNVB (2024d, april). Risico-analyse & aandachtskaarten KNVB bekerfinale 2024.

KNVB (2024e, april). Projectplan aanpak vuurwerk KNVB bekerfinale.

KNVB (2024f, juni 14). Overzicht sancties wanordelijkheden betaald voetbal: 14 juni 2024.

KNVB (2025a, april). Projectplan aanpak bestrijding vuurwerk KNVB-bekerfinale.

KNVB (2025b, juli 30). Overzicht sancties wanordelijkheden: 18 juli.

LUBACH. (2025, 22 april). *Bewogen bekerfinale voor Go Ahead Eagles | LUBACH*.

NH Nieuws (2025, april 21). Droom in duigen: AZ verliest in thriller bekerfinale van Go Ahead Eagles.

NOS (2023, september 17). Go Ahead Eagles vecht zich met tien man terug tegen PEC en pakt punt in IJsselderby.

NOS (2024a, mei 18). ADO plaatst zich ten koste van De Graafschap voor halve finales playoffs om promotie.

NOS (2024b, april 21). Als rook is opgetrokken, wint Feyenoord bekerfinale van NEC.

NOS (2024c, april 22). KNVB wil vuurwerkgooiers bekerfinale opsporen en bestraffen.

NOS (2024d, april 22). Aboutaleb: 'Fakkels uit stadion houden lastig, meegenomen in intieme delen'.

NOS (2025, april 21). Nauber wilde geen penalty nemen, daardoor werd Dirksen de held. Woensdag huldiging.

NOS (2026, 19 april). AZ wint met 5-1 van NEC in bekerfinale. Eerste prijs sinds 2013.

NU.nl (2024a, mei 18). ADO knokt zich langs De Graafschap en mag blijven hopen op promotie.

NU.nl (2024b, april 21). Feyenoord wint KNVB-beker, wedstrijd twee keer gestaakt wegens vuurwerk.

NU.nl (2024c, april 21). Feyenoord en NEC veroordelen vuurwerk bij bekerfinale: 'Compleet waardeloos'.

NU.nl (2025, april 21). Live bekerfinale. Go Ahead viert winst in De Kuip, AZ druipt aangeslagen af.

NU.nl (2026, 19 april). Teruglezen KNVB-bekerfinale. Reacties na zege AZ en nederlaag NEC.

Omroep Gelderland (2026, 19 april). Pijnlijke nederlaag voor NEC, AZ wint bekerfinale.

RTL Nieuws. (2023, september 18). Politie onderzoekt op afstand bediende rookbommen bij PEC Zwolle.

RTL Nieuws. (2024, april 21). Feyenoord wint KNVB-beker na rumoerige finale tegen NEC.

RTV Rijnmond (2026, 24 april). Schouten haalt hard uit naar KNVB na ongeregeldheden bekerfinale: 'Neem dan je verantwoordelijkheid'.

Salland1 (2024, juni 20). Rechter omzeilt taakstrafverbod voor huilende PEC Zwolle hooligan, zwaardere taakstraffen voor zijn maatjes.

Sportnieuws (2024, mei 18). Vuurwerk op en naast het veld: ADO Den Haag met hangen en wurgen naar halve finales play-offs.

Trouw (2024, april 21). Feyenoord wint op tandvlees van NEC in door vuurwerk ontsierde bekerfinale.

Trouw (2025, april 21). Go Ahead Eagles wint de bekerfinale, ontsierd door vuurwerk en een scheidsrechter met showmantrekjes.

Ultras.wrld (2025). *AZ Alkmaar vs Go Ahead Eagles: KNVB Beker Final Highlights. Watch the intense moments from the KNVB Beker final with* [TikTok-video].

Voetbal International (2023, september 17). PEC Zwolle geeft overwinning in IJsselderby uit handen tegen tiental Go Ahead.

Voetbal International (2024, mei 18). Duel tussen ADO en De Graafschap korte tijd stilgelegd vanwege vuurwerk.

Voetbal International (2025, april 21). Go Ahead Eagles zet kroon op droomseizoen met historische bekerwinst.

Voetbalprimeur (2026a, 19 april). NEC-fans laten tweede helft bekerfinale uitstellen: 'Doe je mensen plezier mee'

Voetbalprimeur (2026b, 19 april). Bekerfinale tijdelijk stilgelegd, verbazing alom: 'Waar is dat vuurwerk dan?'

Zwolle (2023, september 17). IJsselderby tijdelijk stilgelegd door wangedrag PEC-aanhangers

Colofon

In opdracht van
Het Ministerie van Justitie en Veiligheid

Opmaak
Marcel Grotens

Foto's
iStock: pag. 1, Yoni Kozminski*: pag. 2, 29, 34, Joey Wolsink: pag. 4, 10, 58, 59, 60, 65, Alexandre Brondino*: pag. 13, Noelle*: pag. 16, Janosch Diggelman*: pag. 24, 76, Omar Ramadan*: pag. 73, Waldemar*: pag. 85,
* = via Unsplash.com.

Als de rook is opgetrokken

Een onderzoek naar vuurwerk in het betaald voetbal

© 2026, Auditteam Voetbal en Veiligheid

Het Auditteam Voetbal en Veiligheid doet onderzoek naar geweld bij voetbal in Nederland. Ook adviseert het Auditteam organisaties over de aanpak van voetbalvandalisme en voetbalgeweld.

Meer informatie >